in the Crimean Tatar language

Avropa insan aqları Konventsiyası

European Convention on Human Rights

CRIMEAN TATAR
CTRC
RESOURCE CENTER

Європейська Конвенція з прав людини кримськотатарською

Київ — 2021

УДК 341.645(4):342.7=512.19
Є24

Європейська Конвенція з прав людини кримськотатарською /
Переклад з англійської мови. – Київ, ГО «Кримськотатарський Ресурсний Центр», 2021— 116 с.

ISBN 978-617-95190-1-7

Колектив перекладачів: Зера Бекірова, Бекір Мамутов, Мурат Юнусов, Шевкет Юнусов.

Юридичний консультант: Борис Бабін

Це видання є перекладом Конвенції про захист прав людини та основних свобод кримськотатарською мовою. Над перекладом працювали досвідчені філологи кримськотатарської мови і кримськотатарські публіцисти у супроводі юриста. Переклад здійснено з англійської мови.

Європейська конвенція з прав людини є основоположним документом у галузі захисту прав людини і її переклад кримськотатарською мовою є надзвичайно важливим в контексті збереження та розвитку кримськотатарської мови – мови корінного народу України.

Цей переклад призначений для використання правознавцями, юристами, дослідниками, публіцистами, філологами, представниками громадянського суспільства та державними діячами.

Видання здійснено за підтримки Представництва Фонду Конрада Аденауера в Україні. Відповідальність за інформацію, наведену в розділах, несуть автори.

ISBN 978-617-95190-1-7

Avropa insan aqları Konventsiyası

11-nci ve 14-nci Protokollar ile deñiştirilgen metin

İlâve Protokollar ile 4, 6, 7, 12, 13 ve 16-ncı Protokollar qoşulğan şekli

Konventsiyanıñ taqdim etilgen metni 2010 s. iyül 1-de küçke kirgen 14-nci Protokolnıñ (194-№ SDSE) ükümlerine muvafıq kirsetilgen deñişmelerni qavrap almaqta. Bundan evel Konventsiyanıñ metnine 1970 s. sentâbr 21-de küçke kirgen 3-nci Protokolnıñ (45-№ STE), 1971 s. dekabr 20-de küçke kirgen 5-nci Protokolnıñ (55-№ STE) ve 1990 s. yanvar 1-de küçke kirgen 8-nci Protokolnıñ (118-№ STE) ükümlerine binaen deñişmeler kirsetilgen edi. O, 5-nci maddeniñ 3-nci punktına binaen, 1970 s. sentâbr 21-den küçke kirgen Konventsiyanıñ ayırılmaz qısmı olğan 2-nci Protokolnıñ (44-№ STE) metnini de qavrap almaqta. Yuqarıda kösterilgen Protokollarğa binaen, bütün ükümlerge kirsetilgen deñişme ya da ilâveler, 1998 s. oktâbr 1-den başlap küçke kirgen 11-nci Protokolğa (155-№ STE) deñiştirildi. Şu anden itibaren, 1994 s. oktâbr 1-den küçke kirgen 9-nci Protokol (140-№ STE) lâğu etildi, 10-nci Protokol (146-№ STE) ise, öz emiyetini coydı.

Konventsiya ve onıñ Protokollarınıñ imzalanması ve ratifikatsiyasınen bağlı ağımdaki vaziyeti ile beyanatlar ve ayrı qayd-şartlar aqqındaki malümatnı: **www.conventions.coe.int.** adresinden almaq mümkün.

Konventsiyanıñ tek ingliz ve fransız tillerindeki şekilleri asıl versiyadır dep sayılır.

Avropa insan aqları mahkemesi

Council of Europe

F-67075 Strasbourg cedex

www.echr.coe.int

Münderice

İnsan aqları ve esas serbestliklerini qorçalav aqqındaki Konventsiya

Roma, 4. HI. 1950 s.

İşbu Konventsiyanı imzalağan, Avropa Keñeşiniñ azaları olğan Devletler:

1948 senesi dekabr 10-da Birleşken Milletlerniñ Baş Assambleyası beyan etken İnsan aqlarınıñ Umumiy Beyannamesini esapqa alıp,

işbu Beyannameniñ maqsadı onda beyan etilgen aqlarnıñ umumiy ve semereli tanılması ve becerilmesini teminlemek olğanını esapqa alıp,

Avropa Keñeşiniñ maqsadı onıñ azaları arasında daa ziyade birlikke irişmekni ve bu maqsatqa irişüvniñ vastalarından biri olğan insan aqlarınıñ qorçalanması ve inkişafı olğanını tanıp,

dünyada adalet ve barışıqnıñ temelini teşkil etken ve qorçalanması başta olmaq üzre bir taraftan, aqiqiy demokratik siyasiy qurum ile diger taraftan, olar meyil bergen insan aqlarını er kesniñ añlaması ve kütmesininen teminlengen esas serbestliklerge teren meyil bergenlerini tasdıqlap,

birlikteki ıntıluv areketinde ve siyasiy ananeler, ideallar, serbestlik ve uquq üstünliginiñ umumiy varisligini elde etken Avropa Devletleriniñ Ükümetleri olaraq, Umumiy Beyannamede beyan etilgen bazı aqlarnı beraberlikte yerine ketirmek yolunda azimkârlıq ile ilk adımlar atmaq oğrunda aşağıdakilerni becermek içün şu hususlarda añlaştılar:

1-nci madde
İnsan aqlarına riayet etmek mecburiyeti

Añlaşqan Yüksek Taraflar, olarnıñ adliyeviy imayesi altında olğan er kesniñ işbu Konventsiyanıñ 1-nci bölüginde belgilengen aq ve serbestliklerini teminleyler.

I BÖLÜK
AQLAR VE SERBESTLİKLER

2-nci madde
Yaşayış aqqı

1. Er bir şahısnıñ yaşayış aqqı qanun tarafından qorçalana. Qanunda kösterilgen cinayet içün mahkeme, ceza olaraq çıqarğan ölüm ükmü olmasa, iç kimse ayatından qasıtlı olaraq marum etilip olamaz.

2. Ölüm, mıtlaq sürette küç qullanmaqnıñ neticesi olmağan taqdirde, yani:

(a) er bir şahısnı qanundan tış zorbalıqtan qorçalamaq içün;

(b) qanun esasında nezaret altına alınması ya da apishanede tutulğan insannıñ qaçuvınıñ ögüni almaq içün;

(c) qanunğa binaen isyan ve baş qaldıruvnı bastırmaq içün işbu madde bozulğandır dep sayılmaz.

3-nci madde
İskencelerniñ yasaq etilmesi

İç kimse iskencelerge, insanlıqtan tış ya da menligini aşalaycaq muamelege tabi tutulamaz ya da cezalandırılamaz.

4-nci madde
Qulluq ve mecburiy emekniñ yasaqlanuvı

1. İç kimse qulluq ya da esarette tutulamaz.

2. İç kimse zoraki ya da mecburiy emekke zorlanamaz.

3. İşbu maddeniñ maqsatları içün «zoraki ya da mecburiy emek» termini aşağıdaki kibi:

(a) işbu Konventsiyanıñ 5-nci maddesine binaen apiste bulunğan ya da şartlı sürette böyle apisten azat olunğan şahısnıñ yapmaq kerek olğan er bir işini;

(b) arbiy hususiyetni taşığan er bir hızmetni, itiqatları sebebinden arbiy hızmetni red etmekni tanığan memleketlerde ise, şu mecburiy arbiy hızmet yerine belgilengen diger hızmetni;

(c) fevqulâde vaziyet ya da ealiniñ yaşayışı yahut amanlığına telüke yaratqan afat vaqtında mecburiy olğan er bir hızmetni;

(d) adiy vatandaşlıq borcunıñ bir qısmı olğan er bir işni ya da hızmetni qavrap almay.

5-nci madde
Serbestlik ve şahısqa toqunılmayuv aqqı

1. Er kes serbestlik ve şahsiy toqunılmazlıq aqqına saiptir. İç kimse aşağıdaki allar ile qanun belgilegen tertipten ğayrı serbestliginden marum etilmez:

(a) salahiyetli mahkeme tarafından mahküm etilgen şahısnıñ qanunğa uyğun olaraq apishanede tutuluvı;

(b) qanunğa binaen mahkeme qararına uymaması ya da qanunda belgilengen er bir mecburiyetniñ eda etilmesini teminlemek içün şahısnıñ uyğun olaraq nezaret altına alınuvı (tevqifi) yahut apishanede tutuluvı;

(c) qanunnı bozuvda deliller esasında şeklengen, ya da qanun bozmasını tahmin etmege yeterli esas olıp, bunıñ ögüni almaq, yahut qanun bozğanından soñ qaçmasına keder etmek maqsadınen salahiyetli organ qarşısında turması içün şahısnı uyğun olaraq nezaret altına alınuvı ya da apishanede tutuluvı;

(d) çağına yetmegen şahısnıñ qanuniy qarar esasında terbiyeviy nezaret içün apishanede tutuluvı, ya da salahiyetli organ qarşısında turması içün qanunğa uyğun olaraq apishanede tutuluvı;

(e) yuqunçlı hastalıqlarnıñ tarqatılmasını toqtatmaq maqsadınen şahıslarnıñ qanunğa uyğun olaraq apishanede tutuluvı, em de qanunğa uyğun olaraq ruhiy hasta, içkici, narkoman, bıralqı insanlarnıñ apishanede tutuluvı;

(f) memleketke qanunsız kirmesiniñ ögüni almaq ya da oña nisbeten sürgün yahut teslim etüv çareleri körülecek şahısnıñ qanunğa uyğun olaraq nezaret altına alınuvı ya da apishanede tutuluvı

şu cümledendir.

2. Tevqif etilgen er bir insanğa tevqif sebepleri ve oña qarşı kösterilgen er bir qabaatlav deral o añlağan tilde bildirilmelidir.

3. Nezaret altına ya da apiske alınğan er bir insan, 1-nci maddeniñ «c» yarıpunktına binaen deral akemniñ ya da qanun boyunca mahkemede akimiyet saibi olğan başqa vazifedarnıñ uzurına yetkizilmek, işi mahkemede aqılğa yatqan müddet içinde baqılmaq yahut mahkemegece azat etilmek aqqına saiptir. Azat olunuv – mahkemege kelmek kefaleti berilmesi şartınen bağlanabile.

4. Tevqifi ya da apiske alınuvı neticesinde azatlıqtan marum etilgen er bir insan apiske alınuvınıñ qanuniyligi acele sürette mahkemede baqılmasına ve apiske alınuvını mahkeme qanunsız dep tanığanında, azat etilmesine aqqı bardır.

5. İşbu madde ükümleriniñ bozulması neticesinde tevqif ya da apiske alınuv qurbanı olğan er bir insannıñ tazminat almağa aqqı bar.

6-ncı madde
Adaletli mahkeme etilmek aqqı

1. Er bir insannıñ vatandaşlıq aqları ve vazifeleri aqqında dava çıqqan ya da er angi bir cinayette qabaatlanğanı bildirilse, işi aqılğa yatacaq müddet içinde adaletli ve alem-aşkâre qanun esasında yapılğan mustaqil ve bitaraf mahkemede baqılmasına aqqı bar.

Mahkeme qararı alem-aşkâre ilân etile, lâkin matbuat ve insanlar mahkeme oturışuvlarına ahlâq, cemaat tertibi, ya da demokratik cemiyetteki milliy havfsızlıq meselesi sebeplerinden, em de bunı çağı yetmegenlerniñ menfaatları talap etkende, yahut iştirak etken taraflarnıñ şahsiy yaşayışını qorçalamaq içün, ya da akemlerniñ fikri boyunca kerekli derecede mıtlaq zarur olğan alem-aşkârlıq, adaletli mahkemeniñ menfaatlarını bozacaq alelhusus allarda asla kirsetilmey ve yahut qısmen kirsetilebileler.

2. Ağır cinayet işlegeninde qabaatlanğan er kes, qabaatı qanuniy yolnen belgilenmegence, qabaatsız sayılır.

3. Ağır cinayet işlegeninde qabaatlanğan er bir insannıñ, eñ azından:

(a) oña qarşı kösterilgen qabaatnıñ hususiyeti ve esası aqqında añlayışlı tilde acele ve tavsilâtlı haberdar etilmege;

(b) özüniñ imayesini azırlamaq içün yeterli vaqıt ve imkânğa saip olmağa;

(c) özüni şahsen özü qorçalamaq ya da özü saylâp alğan imayeci yardımınen ve yahut imayeciniñ hızmetlerini ödemege maddiy küçü yetmegen alda, adaletli mahkeme yerine kelmesi içün kerekli dep tayinlengen imayeciniñ hızmetlerinen bedava faydalanabilmege;

(d) oña qarşı şaatlıq etkenlerni sorğuğa çekmege, ya da sorğuğa çektirmege, onıñ faydasına şaatlıq etkenlerni çağırıp, oña qarşı şaatlıq etkenlerni aynı şartlar ile sorğuğa çektirmege;

(e) mahkemede qullanılğan tilni añlamasa ya da bu tilde laf etmese, bedava terciman qullanmağa

aqqı bardır.

7-nci madde
Yalıñız qanun esasında cezalav

1. İç kimse er angi bir areketi ya da areketsizligi vaqtında ameldeki milliy ya da halqara uquq boyunca, ağır cinayet dep tanılmağan alda cezalanmağa aqqı yoq. Ağır cinayet işlengen vaqıtta qullanılmaqta olğan cezadan daa da ağır çeşiti qullanılamaz.

2. İşbu madde er bir şahısnıñ er angi bir areketi ya da areketsizligini, işlengen vaqtında medeniyetli memleketler tanığan uquqnıñ umumiy printsiplerine binaen ağır cinayet dep tanılğanında, mahküm etilmesi ve cezalanmasına mania degildir.

8-nci madde
Şahsiy ve aileviy yaşayış ürmet etilmesiniñ aqqı

1. Er kesniñ, onıñ şahsiy ve aileviy yaşayışı, meskeni ile mektüpleşüv sırına ürmet kösterilmesine aqqı bar.

2. Bu aq yerine ketirilecekte akimiyet idareleriniñ kirişmesine musaade etilmey; istisna olaraq böyle kirişüv qanunda yer alğan allarda, demokratik cemiyette milliy havfsızlıq ve cemaat tertibi, memleketniñ iqtisadiy amanlıq menfaatları oğrunda qalabalıqlar ve cinayetlerniñ ögüni almaq, sağlıq ya da ahlâqnı qorçalamaq yahut diger şahıslarnıñ

aqları ile serbestliklerini qorçalamaq içün zarur olğanda musaade etile.

9-ncı madde
Fikir, vicdan ve din serbestligi

1. Er kesniñ fikir, vicdan ve din serbestligine aqqı bar; bu aq din ya da itiqadını deñiştirmek serbestligi ile paynozü ya da başqalarınen birlikte itiqat etmek, açıq yahut hususiy şekilde ibadet, tasil, diniy ve tapınuv merasimlerini keçirmek serbestliginden ibarettir.

2. Öz dinini ve baqışlarını kütmek serbestligi yalıñız demokratik cemiyette cemaatnıñ telükesizligini teminlev, içtimaiy tertip-nizam, diger şahıslarnıñ sağlığı ya da maneviyatını, aqları ve serbestliklerini qorumaq içün qanunda közde tutulğan yasaqlarnen sıñırlana.

10-ncı madde
Fikir ifade etüv serbestligi

1. Er kesniñ öz fikrini serbest ifade etmege aqqı bar. Bu aq devlet sıñırlarından qatiy nazar ve akimiyet tarafından mania olmadan öz fikrinde turmaq ve malümat almaq, ğayelerini tarqatmaq serbestliginden ibarettir. İşbu madde Devletlerge radio, televizion ya da kinematografiya şirketlerinden litsenziya talap etmesine mania degildir.

2. Bu serbestliklerniñ ömürge keçirilmesi milliy telükesizlik, topraq bütünligi ya da içtimaiy tertip menfaatlarından kelip çıqaraq, tertipsizlik ve cinayetniñ ögüni almaq, sağlıq ve maneviyatnı qorumaq, diger şahıslarnıñ nufuzı ve aqlarınıñ qorçalanması, könfidentsial şekilde elde etilgen malümatlarnıñ aşkâr etilmesiniñ ögüni almaq ya da adalet mahkemesiniñ itibarı ve bitaraflığını teminlemek içün qanunda közde tutulğan ve demokratik cemiyette zarur olğan muayyen resmiy talap, şart, yasaq ve sıñırlavlarğa maruz qalabilir.

11-nci madde
Toplaşmaq ve birleşmek serbestligi

1. Er kes tınç toplaşmaq serbestligi ve öz menfaatlarını qorçalamaq

maqsadı ile başqalarnen birleşmek, şu cümleden, professional birliklerni teşkil etmek ve böyle birleşmelerge kirmek aqqına saiptir.

2. Bu aqlarnıñ ömürge keçirilmesine milliy telükesizlik ve cemaat tertibi oğrunda, tertipsizlik ve cinayetniñ ögüni almaq içün, sağlıq ve maneviyatnıñ qorulması içün ya da diger şahıslarnıñ serbestligini teminlemek içün qanunda közde tutulğan ve demokratik cemiyette zaruriy olğanlardan başqa iç bir sıñırlav qoyulamaz. İşbu madde silâlı quvetler, polis ve devlet memuriy organları hadimleriniñ bu aqlarnıñ ömürge keçirilmesine qanuniy sıñırlav qoymasına mania olamaz.

12-nci madde
Nikâh aqqı

Nikâh yaşına kirgen erkekler ve qadınlar bu aqnıñ qullanılmasını idare etken milliy qanunğa köre nikâh qıydırmaq ve aile qurmaq aqqına saiptirler.

13-nci madde
Semereli uquqiy qoruv vastasını qullanmaq aqqı

Bu Konventsiyada tanılğan aq ve serbestlikleri bozulğan er kes, atta bu bozuluvlar resmiy faaliyet köstergen şahıslar tarafından yapılsa bile, devlet organlarında semereli uquqiy qoruv vastasını qullanmaq aqqına saiptir.

14-nci madde
Aqsımlama yasağı

İşbu Konventsiyada tanılğan aq ve serbestliklerniñ qullanıluvı cınıs, ırq, terisiniñ tüsü, tili, dini, siyasiy ve diger itiqatları, milliy mensübiyeti ya da içtimaiy tabaqağa aitligi, milliy azlıqlarğa mensüpligi, varlığı, doğuvı ya da diger alâmetleri aqsımlanmadan teminlenmeli.

15-nci madde
Fevqulâde allarda mecburiyetlerge riayet etmekten çekilüv

1. Cenk ya da milletniñ ayatını telükege oğratqan fevqulâde allarda Añlaşqan Yüksek Taraflarnıñ er angi biri onıñ halqara uquqqa muvafıq diger mecburiyetlerge zıt olmaması şartınen, faqat vaziyetniñ fevqulâdeligini şartlandırabilecek seviyede bu konventsiya üzre mecburiyetlerine uyğun olmağan çare-tedbirler körebilir.

2. Bu üküm, qanuniy arbiy areketler neticesinde insanlarnıñ elâk oluv alları istisna olmaq üzre, 2-nci ve 3-nci maddeniñ, 4-maddeniñ 1-nci punktı ve 7-nci maddeniñ ükümlerinden bir türlü şekilde çekilmek içün esas olamaz.

3. İşbu keri çekilüv aqqını qullanğan Añlaşqan Yüksek Taraflarnıñ er angisi körgen tedbirleri ve olarnı qabul etilmesiniñ sebepleri aqqında Avropa Keñeşiniñ Baş kâtibini tolusınen haberdar etmelidir. Bunıñ kibi de, o Avropa Keñeşiniñ Baş kâtibine bu tedbirlerniñ yekünlenmesi ve Konventsiya ükümleriniñ tolusınen yañıdan ömürge keçirilip başlağanı aqqında malümat bermelidir.

16-ncı madde
Ecnebiylerniñ siyasiy faaliyetini sıñırlav

10, 11 ve 14-nci maddelerdeki iç bir şey Añlaşqan Yüksek Taraflarğa ecnebiylerniñ siyasiy faaliyetini sıñırlamağa mania olamaz.

17-nci madde
Aqlarnı suistimal etmek yasağı

İşbu Konventsiyada iç bir şey er angi bir Devlet, şahıslar gruppası ya da er angi bir şahısnıñ bu yerde tesbit etilgen aq ve serbestliginiñ lâğu etilmesine, ya da olarnıñ Konventsiyada nazarda tutulğanından daa ziyade sıñırlanmasına doğrultılğan er angi faaliyetnen oğraşmaq, yahut er angi bir areket yapmaq aqqına saiptir degen manada izaatlanamaz.

18-nci madde
Aqlarğa nisbeten qullanılğan sıñırlav hudutları

Qayd olunğan aq ve serbestliklerge nisbeten bu Konventsiyada yol berilgen sıñırlavlar nazarda tutulğan maqsatlar tışında tatbiq etilmemelidir.

II BÖLÜK
AVROPA İNSAN AQLARI MAHKEMESİ

19-ncı madde
Mahkemeniñ tesis etilmesi

Añlaşqan Yüksek Taraflarnıñ işbu Konventsiya ve oña dair Protokollar ile öz üzerlerine alınğan mecburiyetlerge riayet etmekni temin etmek maqsadınen Avropa İnsan aqları mahkemesi (bundan soñ «Mahkeme» dep alınacaq) tesis etile. O, daimiy esasta faaliyet köstere.

20-nci madde
Akemler sayısı

Mahkeme erkânına kirgen akemler sayısı Añlaşqan Yüksek Taraflar sayısınen birdir.

21-nci madde
Akemlerge qoyulğan talaplar

1. Akemler ahlâqlı olıp, olarnı yüksek mahkeme vazifelerine tayinlevde olarnıñ ögüne qoyulğan talaplarğa lâyıq ya da cemiyette itibar qazanğan uquqşınas olmalıdır.

2. Parlament Assambleyası 22-nci maddege binaen üç namzetten ibaret cedvelge muracaat etken kününde namzetniñ yaşı 65 yaştan az olmalı.

3. Akemler Mahkeme işinde şahsen iştirak eteler.

4. Vazifede bulunğan bütün müddeti devamında akemler olarnıñ mustaqilligi, ğarezsizligi ya da olarnıñ tolu iş künü devamındaki işiniñ hususiyetinden kelip çıqqan talaplarğa uymağan iç bir türlü faaliyetnen oğraşmamalılar. İşbu punkt ükümlerini qullanuvnen bağlı bütün meselelerni Mahkeme al ete.

22-nci madde
Akemlerniñ saylânuvı

Er bir Añlaşqan Yüksek Taraf akemi, Parlament assambleyasınıñ rey çoqluğınen Añlaşqan Yüksek Tarafnıñ er biri taqdim etken üç namzetlik cedvelden saylâna.

23-nci madde
Salahiyet müddeti ve vazifeden istifa etüv

1. Akemler 9 yıllıq müddetke saylânalar. Olar ğayrıdan saylânalmazlar.

2. Akemler öz vazifelerini deñiştirilgenlerine qadar eda eterler. Bunen beraber deñiştirilgenlerinden soñ da olarğa kelgen işni baqmağa devam eterler.

3. Akem öz vazifesinden, tek diger akemler üçte eki rey çoqluğı ile mezkür akem qoyulğan talaplarğa cevap bermegeni aqqında qarar alğanları alda azat etilebilir.

24-nci madde
Kâtibiyet ve maruzacılar

1. Mahkemeniñ içki qaydeleri tarafından mahkemeniñ vazifesi ile qurulışını belgilegen Kâtibiyeti bar.

2. Mahkeme tek bir akemden ibaret terkipte oturışqanda Mahkeme reisiniñ reberliginde faaliyet köstergen maruzacılar Mahkemege yardım eteler. Olar Mahkeme Kâtibiyetiniñ terkibiy bölügini teşkil eteler.

25-nci madde
Mahkemeniñ umumiy oturışuvları

Umumiy oturışuvlarında Mahkeme:

(a) üç yıllıq müddetke öz Reisi ve Reisniñ bir ya da eki muavinini saylây; olar ğayrıdan saylânabileler;

(b) muayyen müddetke Palatalarnı meydanğa ketire;

(c) Mahkeme Palatalarınıñ Reislerini saylây; olar ğayrıdan saylânabileler;

(d) Mahkeme Reglamentini tasdıqlay;

(e) Mahkeme Kâtibi ve onıñ bir ya da eki muavinini saylây;

(f) 26-ncı maddeniñ 2-nci punktına muvafıq er angi bir muracaatnı taqdim ete.

26-ncı madde
Bir akemli mahkemeler, komitetler, Palata ve Büyük Palata

1. Mahkeme oña taqdim etilgen işlerge bir akemli terkipte, üç akemden ibaret komitetlerde, yedi akemden ibaret Palatada ve on yedi akemden ibaret Büyük Palatada baqa. Mahkemeniñ Palataları muayyen müddetke komitetler teşkil ete.

2. Mahkemeniñ umumiy oturışuvınıñ talabına köre Nazirler Komiteti özüniñ birağızdan alğan qararınen muayyen müddetke Palatadaki akemler sayısını beşkece eksiltebile.

3. İşni tek bir özü alıp barğan akem onı saylâğan Añlaşqan Yüksek Tarafqa qarşı olğan iç bir muracaatnı baqmağa aqqı yoqtır.

4. Yüksek Añlaşqan Taraftan saylânğan ve davada taraf olaraq iştirak etken akem oturışuvda Palata ve Büyük Palatanıñ ex officio azası sıfatında iştirak ete. Eger böyle akem olmasa ya da o, oturışuvda iştirak etip olamasa, akem sıfatında şu Taraf kün evelden taqdim etken cedvelden Mahkeme Reisi tarafından tayinlengen şahıs iştirak eter.

5. Büyük Palatanıñ terkibine Mahkeme Reglamentine binaen tayinlengen Mahkeme reisi, Mahkeme Reisiniñ muavinleri, Palata Reisleri ve Mahkemeniñ diger azaları kire. 43-nci maddeniñ ükümlerine muvafıq iş Büyük Palatağa berilgen allarda onıñ oturışuvlarında, şu Palatanıñ Reisi ve Añlaşqan Yüksek Taraf adından saylânıp, işte taraf olaraq iştirak etken akemden ğayrı üküm çıqarğan Palatanıñ iç bir akeminiñ iştirak etmege aqqı yoqtır.

27-nci madde
Bir akem olaraq çalışqan akemlerniñ salahiyeti

1. Eger bir qarar, muracaatnı terence tedqiq yapmadan, qabul etilmesine imkân berse, bir akem olaraq çalışqan akemniñ, 34-nci maddege köre Mahkemege yollanılğan bir muracaatnıñ uyğun olmağanını ya da Mahkemede baqılacaq davalar cedvelinden çıqarılacağını beyan etmege aqqı bar.

2. Alınğan qarar qatiydir.

3. Eger bir akem olaraq çalışqan akem bir muracaatnı uyğun olmağanını ya da baqılacaq davalar cedvelinden çıqarılacağını beyan etmese, o zaman aynı akem onı terence tedqiq etilmesi içün bir komitetke ya da Palatağa yollar.

28-nci madde
Komitetlerniñ salahiyeti

1. 34-nci maddege binaen berilgen muracaatqa nisbeten komitet bir sesnen:

   a) eger böyle bir qarar, muracaatnı terence tedqiq yapmadan, qabul etilmesine imkân berse, onıñ uyğun olmağanını ya da baqılacaq davalar cedvelinden çıqarılacağını ilân etebilir; ya da

   b) davadaki esas mesele Konventsiya ve Protokollarnıñ qullanılması ya da izaatlanmasınen bağlı olıp, zaten Mahkeme al etecek mesele ise, dava qabul etilebile dep tanıybilir ve aynı zamanda dava esasında oña bağlı qarar alabilir.

2. 1-nci punktqa binaen alınğan Qararlar qatiydir.

3. Eger Añlaşqan Yüksek Tarafqa saylânğan akem komitetniñ azası olmasa, komitet baquvnıñ er angi basamağında o akem, mahkeme azalarından bir de-biriniñ yerine keçmesi içün bu mahkemege davet etilebile. Bunıñ içün 1-nci punktnıñ «b» yarıpunktında kösterilgen usulnıñ qullanılmasına itiraz etip-etilmeycegi esapqa alınıp, bunıñnen bağlı bütün unsurlarğa diqqat etile.

29-ncı madde
Palatalarnıñ muracaatnı qabul etebilmesi ve esasqa bağlı qararları

1. 27-nci ya da 28-nci maddelerniñ ükümlerine köre, yahut 28-nci madde çerçivesindeki ükümlerge bağlı er angi bir qarar alınmağan olsa, bir Palata 34-nci maddeniñ ükümlerine uyğun yapılğan ayrı muracaatlarnıñ maqbulligi ve esası boyunca qarar bere. Muracaatnıñ maqbulligi husustındaki qarar ayrıca alınabilir.

2. Bir Palata 33-nci maddege köre berilgen devlet muracaatlarnıñ maqbulligi ve esası aqqında qarar bere. Mahkeme istisnalı allarda, bunıñ aksi olacaq qararnı qabul etmegence, maqbulliginen bağlı qararlarnı ayrıca ala.

30-ncı madde
Yurisdiktsiyanıñ Büyük Palata faydasına el çekmesi

Eger Palatanıñ işinde Konventsiya ve Protokollarnıñ izaatı boyunca ciddiy bir mesele peyda olsa ya da bir de-bir meseleniñ al etilmesi Mahkeme tarafından daa evelden berilgen bir qararğa zıt kelgendayın olsa, taraflardan iç biri buña itiraz etmegen taqdirde, Palata özüniñ qararını çıqarmasına qadar istegen vaqtında Büyük Palatanıñ faydasına kendi yurisdiktsiyasından vazgeçmesi mümkün.

31-nci madde
Büyük Palatanıñ vekâletligi

Büyük Palata:

a) Palatalardan er angi birisi, 30-ncı maddeniñ ükümleri esasında yurisdiktsiyasından vazgeçkende ya da 43-nci maddeniñ ükümlerine binaen iş oña yollanılğanda, 33-nci ya da 34-nci maddelerniñ ükümlerine muvafıq berilgen muracaatlar boyunca qarar çıqara;

b) Nazirler Komiteti tarafından 46-ncı maddeniñ 4-nci punktına binaen Mahkemege yollanılğan meseleler boyunca qarar çıqara; ve

c) 47-nci maddeniñ ükümlerine köre yollanılğan konsultativ hulâsalarnı çıqarmaqnen bağlı talaplarnı baqa.

32-nci madde
Mahkemeniñ salahiyeti

1. Mahkemeniñ salahiyeti 33, 34, 46 ve 47-nci maddelerde belgilengen şartlarğa köre oña taqdim etilgen bu Konventsiya ve Protokollarnıñ izaatı ve qullanılmasınen bağlı bütün meselerni qavrap ala.

2. Mahkemeniñ salahiyeti olğan/olmağanınen bağlı davalı vaziyet yüz berse, Mahkeme özü qarar çıqara.

33-nci madde
Devletler arasındaki işler

Er angi Añlaşqan Yüksek Taraf diger Añlaşqan Yüksek Tarafnıñ Konventsiya ve oña dair Protokollarnıñ maddelerini er angi bir şekilde bozdı degen iddia ile Mahkemege muracaat etebile.

34-nci madde
Hususiy muracaatlar

Bu Konventsiya ya da oña dair Protokollarda tanılğan aqlarnıñ Añlaşqan Yüksek Taraflarnıñ birisi tarafından bozulması neticesinde bu bozuluvnıñ qurbanı olğanını bildirgen er bir hususiy şahıs, devletke bağlı olmağan teşkilâtlar ve ya fertler gruppası Mahkemege muracaat etebileler. Añlaşqan Yüksek Taraf bu aqnıñ semereli qullanılmasına iç bir şekilde qarşılıq köstermeycegini boynuna ala.

35-nci madde
Maqbullik şartları

1. Mahkeme, yalıñız halqara uquqnıñ qabul etken umumiy normalarına köre bütün içki uquq vastaları tüketilgen soñ ve iş boyunca soñki qarar çıqarılğan kününden itibaren altı aylıq müddet keçüvi neticesinde işni baqıluvğa qabul etebile.

2. Mahkeme 34-nci maddeniñ ükümlerine binaen berilgen aşağıdaki hususiy muracaatlarnı baqmay, eger:

a) muracaat isimsiz olsa; ya da

b) muracaat, Mahkemede daa evel aydınlatılğan ya da diger halqara bir tahqiqat yahut al etüv idaresinde daa evelden berilgen bir başqa muracaatnen esasen aynı olıp, yañı berilgen bir başqa muracaatqa esasen oşap kelse, yañı faktlarnı aks etmese.

3. Mahkeme 34-nci maddeniñ ükümlerine binaen berilgen hususiy muracaatlarnı qabul etip olamaz dep ilân etken alları aşağıdaki kibidir:

a) muracaat Konventsiyanıñ ya da oña dair ükümlerine uyğun olmayıp, gizli-qapaqlı, esassız olsa, ya da hususiy muracaat aqqından menfaatına köre faydalanacaq olsa; ya da

b) Konventsiya ve oña dair Protokollarda kösterilgen insan aqlarına ürmetniñ muracaatqa maiyeti üzre baqılması talap etilgen allarda istisna olmaqnen ya da yerli mahkeme tarafından kerekli şekilde baqılmağan iç bir işni bunıñ esasında red etmemek şartınen muracaat etken şahıs büyük zararğa oğramağan olsa.

4. Mahkeme bu maddege muvafıq qabul etilmeycek dep tanılğan bütün muracaatlarnı red ete. O bunı, mahkemeniñ istegen basamağında yapabile.

36-ncı madde
Üçünci tarafnıñ mahkemede iştiraki

1. Palata ve ya Büyük Palatada olğan bütün işlerde vatandaşı muracaat etken şahıs olğan Añlaşqan er bir Yüksek Taraf yazma qaydlar bermek ve oturışuvlarda iştirak etmek aqqına saiptir.

2. Mahkemeniñ reisi adaletniñ keregi kibi yerine ketirilmesi maqsadında dava tarafı olmağan er angi bir Añlaşqan Yüksek Tarafnı ya da muracaat etici tışındaki davanen bağlı er bir insannı yazma qaydlar bermesi, ya da oturışuvlarğa qoşulması içün davet etilebile.

3. Avropa Keñeşiniñ insan aqları Komissarı er angi bir Palata ya da Yüksek Palata baqqan er bir davağa yazma qaydlar bermek ve oturışuvlarda iştirak etmek aqqına saiptir.

37-nci madde
Davanıñ toqtatılması

1. Eger vaziyet aşağıdaki hulâsağa kelmege sebep olsa, Mahkeme bir davanıñ er basamağında toqtatılması hususında qarar alabile:

a) muracaat etken şahıs özüniñ arizası baqılmasınıñ devam etilmesini istemese; ve ya

b) dava çezilgen olsa; ya da

c) eger Mahkeme belgilegen er nasıl başqa bir sebepke köre muracaatnıñ baqılması yersiz olıp çıqsa.

Eger bu Konventsiya ve oña dair Protokollarnen kefalet altına alınğan insannıñ aqlarına riayet etilmesi talap etilse, Mahkeme davanı baqmağa devam ete.

2. Eger Mahkeme işniñ ketişatında muracaatnıñ aqlanğanını tanısa, davanıñ baqılması işler cedvelinde ğayrıdan tiklenmesi hususında qarar alabile.

38-nci
Dava baqılmasınıñ tertibi

Mahkeme davanı taraflarnıñ temsilcilerinen beraber izaatlay ve, kerek olsa, bunen bağlı Añlaşqan Yüksek Taraflarnıñ semereli çalışması içün bütün kerekli şaraitni yarata.

39-ncı madde
Dostçasına al etüv

1. Mahkeme esnasınıñ istenilgen basamağında Mahkeme Konventsiya ve oña dair Protokollarda belgilengen insan aqlarına ürmet esasında meseleniñ dostçasına al etilmesini teminlemek maqsadında menfaatdar taraflarğa özüniñ hızmetini kösterebile.

2. 1-inci punktta közde tutulğan protsedura gizli yapılmalıdır.

3. Eger mesele dostçasına al etilgen olsa, Mahkeme faktlar ve irişilgen razılıq aqqındaki qısqa qararınen bu işni özüniñ cedvelinden çıqarıp taşlay.

4. Bu qarar, dostçasına çezilmesinen bağlı qararda yer alğan şartlarnıñ icrasını nezaret etici Nazirler Komitetine yollanıla.

40-ncı madde
Mahkemeniñ açıq oturışuvları ve vesiqalarnı qullanuv

1. Mahkeme istisnalı allarda diger bir qarar qabul etmegence, onıñ oturışuvları açıq esap etile.

2. Mahkemeniñ Reisi başqa bir qarar qabul etmegence saqlanılmaq içün Kâtibiyetke teslim etilgen vesiqalar adamlar içün açıqtır.

41-nci madde
Adaletli tazminat

Eger Mahkeme bu Konventsiya ve oña dair Protokollarnıñ bozulğanını, amma Añlaşqan Yüksek Tarafnıñ içki uquq aqibetini tek qısmen al etse, Mahkeme kerek olğan vaqıtta zarar körgen tarafnıñ faydasına adaletli tazminat ükmüni çıqara.

42-nci madde
Palatalarnıñ qararları

Palatalarnıñ qararı 44 madde 2 punktınıñ ükümlerine uyğun olaraq küçke kire.

43-nci madde
Davanıñ Büyük Palatağa yollanıluvı

1. Palata qarar çıqarğan soñ üç ay zarfında istegen taraflardan er biri isnisnaiy allarda davanıñ baqılmaq üzre Büyük Palatağa berilmesi içün muracaat etebile.

2. Eger davada Konventsiya ve oña bağlı Protokollarnıñ izaatı ve ükümleriniñ tatbiqına dair ciddiy meseleler ya da umumiy sualler köterilse, Büyük Palata terkibindeki beş akemden ibaret kollegiya muracaatnı qabul ete.

3. Kollegiya muracaatnı qabul etken taqdirde, Büyük Palata işnen bağlı qarar çıqara.

44-nci madde
Niaiy qararlar

1. Büyük Palatanıñ qararı niaiy sayılır.

2. Palatalardan er angi birisiniñ qararı niaiy sayılması içün kerekli allar:

(a) taraflar işniñ Büyük Palatağa berilmesini istemegenlerini beyan etkende; ya da

(b) qarar, berilgen kününden itibaren üç ay keçkeninden soñ, işniñ Büyük Palatağa berilgeni istenilmese; ya da

(c) Büyük Palatanıñ Kollegiyası 43-nci maddege binaen davanıñ berilüvini red etse.

3. Niaiy qarar derc etilmek kerek.

45-nci madde
Qararlarnıñ esaslandırıluvı

1. Şikâyetlerniñ maqbulligi ya da maqbulsizligine dair qararlar esaslandırılğan olmalıdır.

2. Qarar umumen ya da qısmen de olsa akemlerniñ fikir birligini ifade etmegen taqdirde, er angi bir akem hususiy fikrini bildirmek aqqına saiptir.

46-ncı madde
Qararlarnıñ mecburiy küçü ve icra etilüvi

1. Añlaşqan Yüksek Taraflar, olarnıñ taraf olğan davalarda Mahkemeniñ niaiy qararlarına uymaq mecburiyetini alalar.

2. Mahkemeniñ niaiy qararı onıñ icra etilüvini nezaret etken Nazirler Komitetine yollana.

3. Eger Nazirler Komiteti qararnıñ izaatınen bağlı çıqqan mesele niaiy qararnıñ nezaretine mania yarata degen fikirge kelse, o zaman o, izaatnen bağlı meseleniñ al etilüvi içün Mahkemege muracaat etebile. Mahkemege muracaat etmek qararı, Komitet toplaşuvlarında iştirak etmek aqqına saip olğan temsilcilerniñ üçte ekisiniñ rey çoqluğınen qabul etile.

4. Eger Nazirler Komiteti, Añlaşqan Yüksek Taraflar özü taraf olğan davanen bağlı qararnı icra etmege red ete dep saysa, o zaman o, kerekli Tarafqa resmiy bildirüv yollağandan soñ, Komitet toplaşuvlarında iştirak etmek aqqına saip olğan temsilcilerniñ üçte ekisiniñ rey çoqluğınen qabul etilgen qarar vastasınen, işbu Tarafnıñ 1-nci punktta belgilengen mecburiyetini yerine ketirgen ya da ketirmegenine dair sualni Mahkemege yollaybile.

5. Eger Mahkeme 1-nci punktnıñ bozulğanını tesbit etse, o körülecek çarelerniñ qabul etilüvi içün işni Nazirler Komitetine yollay. Eger Mahkeme 1-nci punktnıñ bozulmağanını tesbit etse, o davanıñ baqıluvını yekünleycek qarar içün Nazirler Komitetine yollay.

47-nci madde
Konsultativ hulâsalar

1. Mahkeme Nazirler Komitetiniñ ricasına binaen Konventsiya ile oña bağlı Protokol ükümleriniñ izaatına dair uquqiy meseleler boyunca konsultativ hulâsalar berebile.

2. Ancaq bu tevsiyeler ne Konventsiyanıñ 1-nci Bölüginde ve Protokollarında yer alğan aq ve serbestliklerniñ mündericesi ya da köleminen bağlı meselellerge, ne de Mahkeme ya da Nazirler Komitetiniñ Konventsiyada belgilengen bir muracaat neticesinde qarar çıqarmağa mecbur qalabilecek diger meselelerge bağlı olabile.

3. Nazirler Komitetiniñ Mahkemeden konsultativ hulâsalar istemek qararı, Komitette iştirak etmek aqqına saip olğan temsilcilerniñ rey çoqluğınen qabul etilir.

48-nci madde
Mahkemeniñ konsultativ hulâsalar berüv salahiyeti

47-nci maddede belgilengeni kibi, konsultativ hulâsalar berüv salahiyeti Mahkemege aitmi/degilmi degen meselenen bağlı Nazirler Komitetiniñ soratuvına Mahkeme qarar bere.

49-ncı madde
Konsultativ hulâsalarnıñ esaslandırıluvı

1. Mahkemeniñ konsultativ hulâsaları esaslandırılğan olmalı.

2. Eger konsultativ hulâsa tamamınen ya da qısmen akemlerniñ fikir birligini ifade etmese, o zaman er angi bir akem özünñ hususiy fikrini bildirmek aqqına saiptir.

3. Mahkemeniñ konsultativ hulâsası Nazirler Komitetine yollanıla.

50-nci madde
Mahkeme masrafları

Mahkemeniñ faaliyetinen bağlı masraflar Avropa Keñeşine aittir.

51-nci madde
Akemlerniñ imtiyaz ve toqunmamazlıqları

Akemler öz vazifelerini icra etkende Avropa Keñeşi Nizamnamesiniñ 40-ncı maddesinde ve onıñ esasında tizilgen şartnamelerde nazarda tutulğan muqavelelerde belgilengen imtiyaz ve toqunmamazlıqlarından faydalanırlar.

III-nci BÖLÜK
AYRI-AYRI ÜKÜMLER

52-nci madde
Baş kâtipniñ soratuvları

Avropa Keñeşi Baş kâtibiniñ talabı üzerine Añlaşqan Yüksek Tarafnıñ özüniñ içki (dahiliy) uquqı bu Konventsiyanıñ er angi bir ükmüniñ semereli tatbiqını nasıl teminleyceginen bağlı izaat taqdim eter.

53-nci madde
Tanılğan insan aqlarınıñ teminlenüvi

Bu Konventsiya ükümlerinden iç birisi, er angi bir Añlaşqan Yüksek Tarafnıñ qanunlarına ve o taraf olğan başqa bir añlaşmağa uyğun şekilde tanılğan olabilecek insan aqları ile esas serbestliklerini sıñırlaycaq ya da olarnı küçümseycek tarzda izaatlanamaz.

54-nci madde
Nazirler Komitetiniñ salahiyetleri

Bu Konventsiyanıñ iç bir ükmü Avropa Keñeşi Nizamnamesiniñ Nazirler Komitetine bergen salahiyetlerini bozamaz.

55-nci madde
Davalarnıñ başqa yollarnen çezilüvinden vazgeçüv

Añlaşqan Yüksek Taraflar, hususiy uzlaşuv vaziyetleri tışında, işbu Konventsiyanıñ izaat ya da tatbiqından doğğan bir añlaşmamazlıqnı, aralarında ameldeki bir muqavele, añlaşma ya da beyannamelerge esaslanaraq, muracaat yolunen, işbu Konventsiyada nazarda tutulğan vastalardan farqlı yolnen çezmege areket eteceklerinden vazgeçkenlerini qabul eteler.

56-ncı madde
Territorial qullanuv alanı

1. Er devlet, ratifikatsiya sırasında ya da soñundan, Avropa Keñeşi Baş kâtibine yollanacaq bir bildirüv ile bu Konventsiyanıñ halqara munasebetler yürsetken bütün territoriyalarda ya da bulardan er angi birinde, bu maddeniñ 4-nci punktı nazarda tutulması şartınen qullanılabilecegini beyan etebile.

2. Konventsiya, bildirüvde belgilengen territoriya ya da territoriyalarda Avropa Keñeşi Baş kâtibi işbu bildirüvni alğan kününden itibaren otuz künden soñ tatbiq etilip başlar.

3. İşbu Konventsiyanıñ ükümleri bahs etilgen territoriyalarnıñ yerli şartları esapqa alınaraq tatbiq etilir.

4. Bu maddeniñ 1-nci punktına muvafıq beyanat yapqan er angi bir Devlet soñundan er angi bir vaqıtta bu beyanatta kösterilgen bir ya da bir qaç territoriyağa nisbeten Konventsiyanıñ 34-nci maddesinde nazarda tutulğanı kibi, bu Protokolnıñ 1-nci maddesi ile bağlı Mahkemeniñ hususiy şahıs, devletke bağlı olmağan teşkilâtlar yahut fertler gruppasından ariza qabul etmek salahiyetini tanığanını beyan etebilir.

57-nci madde
Qayd-şartlar

1. Bu Konventsiyanıñ imzalanuvı ve ratifikatsiya yarlığınıñ saqlanılmağa berilüvi sırasında er devlet, Konventsiyanıñ belli bir ükmü aqqında devletiniñ ameldeki bir qanunınıñ bu ükümge uyğun olğan/olmağanına dair bir qayd-şart qoyabile. Bu maddege uyğun olaraq umumiy qayd-şartlar qoyulmasına izin berilmey.

2. Bu maddege uyğun olaraq yapılğan er angi bir qayd-şart bahs etilgen qanunnen bağlı qısqa bir izaat bulundırmalı.

58-nci madde
Lâğu etüv

1. Añlaşqan Yüksek Taraflar ancaq bu Konventsiyanıñ tarafı olğan künden itibaren beş yıl keçken soñ ve Avropa Keñeşi Baş kâtibine haber

yollağanından altı ay keçkeninden soñ bu Konventsiyanı lâğu etebilir. Baş kâtip diger Añlaşqan Yüksek Taraflarnı bu hususında haberdar eter.

2. Lâğu etmek areketi muvafıq Añlaşqan Yüksek Tarafnı işbu Konventsiyada belgilengen ve böyle bir mecburiyetlerini bozabilecek ve lâğu areketi küçke kirgeninden evel yapılğan er angi bir mecburiyetlerinden azat etmez.

3. Avropa Keñeşi azalığından çıqqan er angi bir Añlaşqan Yüksek Tarafnıñ bu Konventsiya tarafı sıfatındaki azalığı da aynı şartlarda yekünlenir.

4. Konventsiya 56-ncı maddege binaen qullanılacağı beyan etilgen territoriyalarnen bağlı olaraq yuqarıdaki maddelerniñ ükümlerine köre lâğu etilebile.

59-ncı madde
İmzalav ve ratifikatsiya

1. Bu Konventsiya Avropa Keñeşiniñ azası olğan Devletler tarafından imzalanması içün açıqtır. O ratifikatsiya yapılmalı. Ratifikatsiya yarlıqları saqlanılmaq içün Avropa Keñeşiniñ Baş kâtibine teslim etilir.

2. Avropa Birligi bu Konventsiyağa qoşulabile.

3. İşbu Konventsiya on dane ratifikatsiya yarlığı saqlanılmaq içün teslim etilgeninden soñ küçke kirer.

4. Onı soñundan tasdıqlağan Devletler içün Konventsiya, ratifikatsiya yapılğan ratifikatsiya yarlıqlarını saqlanılmaq içün bergen kününden itibaren küçke kirer.

5. Avropa Keñeşiniñ Baş kâtibi Konventsiyanıñ küçke kirgeni, onı ratifikatsiya yapqan Añlaşqan Yüksek Taraflarnıñ adları ve soñundan alınabilecek ratifikatsiya yarlıqları saqlanılmaq içün berilgeni aqqında Avropa Keñeşiniñ azaları olğan bütün Devletlerni haberdar ete.

Bu Konventsiya 1950 senesi noyabr 4-te Romada, er eki metni aynı küçke saip olğan alda ingliz ve fransız tillerinde birer nushada imzalanıp, Avropa Keñeşiniñ arhivinde saqlanılmaqta. Baş kâtip tasdıqlanğan köçürme nushalarnı Konventsiyanı imzalağan er bir Devletke yollay.

İnsan aqları ile esas serbestliklerini qorçalav aqqındaki Konventsiyağa dair

ilâve Protokol

Parij, 20 III 1952 c.

Avropa Keñeşiniñ azası olıp, işbu Protokolnı imzalağan Ükümetler

1950 senesi noyabr 4-te Romada imzalanğan İnsan aqları ve esas serbestliklerini qorçalav Konventsiyanıñ (bundan soñ «Konventsiya» dep alınacaq) artıq 1-nci bölügine kirsetilgenlerden ğayrı, bazı aq ve serbestliklerniñ müşterek ayatqa keçirilmesini teminlev yolunda tedbirler almaq azimkârlığında olaraq, aşağıdakiler hususında añlaştılar:

1-nci madde
Mülkiyetniñ qorçalanuvı

Er bir hususiy ve uquqiy şahıs mal ve mülk toqunmamazlığına sayğı kösterilmesini istemek aqqına saiptir. İç kimse, cemiyetniñ menfaatları adına ve qanun ile halqara uquqnıñ umumiy printsipleri nazarda tutqan şartlar istisna olmaq üzre, mülkiyetinden marum etilip olamaz.

Yuqarıdaki ükümler devletniñ umumiy menfaatlarına muvafıq olaraq, mülkiyetten faydalanuv nezaretini ayatqa keçirmek içün yahut bergiler ya da alım ve cöremelerniñ tölenmesini temin etmek içün zaruriy dep sayğan qanunlarnı yerine ketirmek aqqını küçültmey.

2-nci madde
Tasil aqqı

İç kimse tasil aqqından marum etilip olamaz. Devlet, tasil ve oqutuv saasında üzerine alğan vazifelerni yerine ketirgende, ana-babanıñ bu tasil ve oqutuvnı öz diniy ve felsefiy itiqadına muvafıq yapılmasını temin etmek aqqına sayğı kösterir.

3-nci madde
Serbest saylâv aqqı

Añlaşqan Yüksek Taraflar, qanuniy akimiyet organlarnıñ saylâvında halqnıñ iradesini serbest ifade etebilecek şaraitlerde aqılğa yatqan aralıqlarnen gizli rey ile serbest saylâvlar keçirmek mecburiyetini ala.

4-nci madde
Territorial qullanuv alanı

Añlaşqan Yüksek Taraflarnıñ er angi birisi imzalav ya da ratifikatsiya esnasında ya da soñundan istegen vaqtında Avropa Keñeşiniñ Baş kâtibine, halqara munasebetlerine köre mesül olğan territoriyalarda işbu Protokol ükümleriniñ tatbiq etileceginen bağlı mecburiyetleri çerçivesinde tasdıqlanğan beyanat yollaybile.

Yuqarıdaki punktqa muvafıq bildirüv yollağan er angi Añlaşqan Yüksek Taraf zaman-zaman evelki beyanatnıñ şartlarını deñiştirgen ya da er angi bir territoriyağa nisbeten işbu Protokol maddeleriniñ tatbiqını yekünlengenini bildirgen yañı beyanat yollaybile.

İşbu maddeniñ ükümlerine binaen yapılğan beyanat Konventsiyanıñ 56-ncı maddesiniñ 1 punktına binaen yapılğan dep sayıla.

5-nci madde
Konventsiya ile mütenasiplik

Añlaşqan Yüksek Taraflar işbu Protokolnıñ 1, 2, 3 ve 4-nci maddelerini Konventsiyağa qoşma maddeler dep qabul eteler ve Konventsiyanıñ bütün ükümleri munasip şekilde qullanıla.

6-ncı madde
İmzalav ve ratifikatsiya

İşbu Protokol Konventsiyanı imzalağan Avropa Keñeşiniñ azası olğan Devletlerniñ imzalaması içün açıqtır. O Konventsiyanıñ ratifikatsiyasınen bir vaqıtta ya da soñundan ratifikatsiya olunmalıdır. Bu Protokol ratifikatsiya olunğan on dane yarlıqnıñ saqlanılmaq içün berilgeninden soñ küçke kirer. Protokolnı imzalap, soñundan ratifikatsiya yapqan er bir Devlet içün o, ratifikatsiya olunğan yarlığını saqlanılmaq içün bergen kününden itibaren küçke kire.

Ratifikatsiya olunğan yarlıqlar saqlanılmaq içün Avropa Keñeşiniñ

Baş kâtibine teslim etile ve o, Avropa Keñeşiniñ azaları olğan bütün Devletlerni Protokolnı ratifikatsiya etken Devletler hususında haberdar ete.

1952 senesi mart 9-da Parijde, er eki metni aynı küçke saip olğan alda ingliz ve fransız tillerinde birer nushada imzalanıp, Avropa Keñeşiniñ arhivinde saqlanılmaqta. Baş kâtip işbu Protokolnı imzalağan er bir Ükümetke tasdıqlanğan köçürme nushasını yollay.

İnsan aqları ve esas serbestliklerini qorçalav aqqındaki Konventsiya ile bu Konventsiyanıñ ilâvesi olğan birinci Protokolğa kirsetilgen aq ve serbestliklerden başqa aq ve serbestliklerge dair

4-nci Protokol

Strasburg, 16 IH 1963 s.

Avropa Keñeşiniñ azası olıp, işbu Protokolnı imzalağan ükümetler

1950 senesi noyabr 4-te Romada imzalanğan İnsan aqları ve esas serbestliklerini qorçalav aqqındaki Konventsiyanıñ (bundan soñ «Konventsiya» dep alınacaq) 1-nci bölügine ve 1952 senesi mart 20-de Parijde imzalanğan Konventsiyağa dair Birinci Protokolnıñ 1, 2 ve 3-nci maddelerine artıq kirsetilgenlerden ğayrı, bazı aq ve serbestliklerniñ müşterek ayatqa keçirilmesini teminlev yolunda tedbirler almaq azimkârlığında olaraq, aşağıdakiler hususında añlaştılar:

1-nci madde
Borcundan dolayı azatlıqtan marum etmek yasağı

İç kimse, muqavele mecburiyetlerini yerine ketirip olamağanı sebebinden azatlıqtan marum etilip olamaz.

2-nci madde
Serbest dolaşmaq üriyeti

1. Qanuniy esaslarğa köre, er angi bir Devlet sıñırları içinde bulunğan er kes, o yerlerde serbest dolaşmaq ve yaşaycaq yerini saylâmaq aqqına saiptir.

2. Er kes öz devletini ve er angi bir devletni terk etmekte serbesttir.

3. Bu aqlarnıñ qullanıluvı milliy havfsızlıq ve içtimaiy asayış menfaatları adına, içtimaiy qaideni qorçalamaq, cinayetlerniñ ögüni almaq, sağlıq ve ahlâqnı qorumaq ya da diger şahıslarnıñ aq ve serbestliklerini qorçalamaq içün qanun nezaretinde tutulğan ve

demokratik cemiyette zaruriy olğan vaziyetlerden ğayrı iç bir şekilde sıñırlanıp olamaz.

4. Bu maddeniñ birinci punktında belgilengen aqlar muayyen yerlerde qanunğa muvafıq olaraq qullanılğan ve bir demokratik cemiyetniñ içtimaiy menfaatlarına esaslandırılğan sıñırlavlarğa tabi olabile.

3-nci madde
Vatandaşlarnı sürgün etmek yasağı

1. İç kimse hususiy ya da müşterek tedbirler yolunen vatandaş olğan Devletiniñ sıñırları tışına sürgün etilip olamaz.

2. İç kimse vatandaş olğan Devletiniñ sıñırları içine kirmek aqqından marum etilip olamaz.

4-nci madde
Ecnebiylerni toplap sürgün etmek yasağı

Ecnebiylerni toplap sürgün etmek yasaqtır.

5-nci madde
Territorial qullanuv alanı

1. Añlaşqan Yüksek Taraflarnıñ er angi birisi imzalav ya da ratifikatsiya esnasında yahut soñundan istegen vaqtında Avropa Keñeşiniñ Baş kâtibine, halqara munasebetlerine köre mesül olğan territoriyalarda işbu Protokol ükümleriniñ tatbiq etileceginen bağlı mecburiyetleri çerçivesinde tasdıqlağan beyanat yollaybile.

2. Yuqarıdaki punktqa muvafıq bildirüv yollağan er angi Añlaşqan Yüksek Taraf zaman-zaman evelki beyanatnıñ şartlarını deñiştirgen ya da er angi bir territoriyağa nisbeten işbu Protokol maddeleriniñ tatbiqını yekünlengenini bildirgen yañı beyanat yollaybile.

3. Bu maddeniñ ükümlerine muvafıq yapılğan beyanat Konventsiyanıñ 56-ncı maddesi 1-nci punktına muvafıq yapılğan dep esaplana.

4. Bu Protokolnıñ ratifikatsiyası ya da er angi bir Devlet tarafından

onı qabul etüvi esasında tatbiq olunğan bu Devletniñ territoriyası ve bu maddeniñ ükümlerine muvafıq olaraq, bu Devletniñ beyanatı esasında bu Protokol tatbiq etilgen er bir territoriya 2-nci ve 3-nci maddelerde Devletniñ territoriyasına istinaden maqsadı ile, ayrı-ayrı territoriyalar dep sayılır.

5. Bu maddeniñ 1-nci ya da 2-nci punktlarına muvafıq beyanat yapqan er angi bir Devlet soñundan er angi bir vaqıtta bu beyanatta kösterilgen bir ya da bir qaç territoriyağa nisbeten Konventsiyanıñ 34-nci maddesinde nazarda tutulğanı kibi, işbu Protokolnıñ 1, 2, 3 ve 4-nci maddeleriniñ episine ya da er angi birine riayet etilüvinen bağlı Mahkemeniñ hususiy şahıslardan, devletke bağlı olmağan teşkilâtlardan yahut fertler gruppasından ariza qabul etmek salahiyetini tanığanını beyan etebilir.

6-ncı madde
Konventsiya ile mütenasiplik

Añlaşqan Yüksek Taraflar bu Protokolnıñ 1, 2, 3, 4 ve 5-nci maddelerini Konventsiyağa qoşma maddeler dep qabul eteler ve Konventsiyanıñ bütün ükümleri munasip şekilde qullanıla.

7-nci madde
İmzalav ve ratifikatsiya

1. İşbu Protokol Konventsiyanı imzalağan Avropa Keñeşiniñ azası olğan Devletlerniñ imzalaması içün açıqtır. O Konventsiyanıñ ratifikatsiyasınen bir vaqıtta ya da soñundan ratifikatsiya olunmalıdır. Bu Protokol ratifikatsiya olunğan beş dane yarlıqnıñ saqlanılmaq içün berilgeninden soñ küçke kirer. Protokolnı imzalap, soñundan ratifikatsiya yapqan er bir Devlet içün o, ratifikatsiya olunğan yarlığını saqlanılmaq içün bergen kününden itibaren küçke kire.

2. Ratifikatsiya olunğan yarlıqlar saqlanılmaq içün Avropa Keñeşiniñ Baş kâtibine teslim etile ve o, Avropa Keñeşiniñ azaları olğan bütün Devletlerni Protokolnı ratifikatsiya etken Devletler hususında haberdar ete.

Bu Protokolnı bunıñ tasdığı sıfatında lâyıq seviyede vekâletli olaraq imzalamağa aqqı olğanlar imzaladılar.

1963 senesi sentâbr 16-da Strasburgda, er eki metni aynı küçke saip olğan alda ingliz ve fransız tillerinde birer nushada imzalanıp, Avropa Keñeşiniñ arhivinde saqlanılmaqta. Baş kâtip işbu Protokolnı imzalağan er bir Ükümetke tasdıqlanğan köçürme nushasını yollay.

İnsan aqları ve esas serbestliklerini qorçalav aqqındaki Konventsiyanıñ ölüm cezasınıñ lâğu etilmesine dair

6-ncı Protokolı

Strasburg, 28.IV.1983

1950 s. noyabr 6-da Strasburgda imzalanğan İnsan aqları ve esas serbestliklerini qorçalav aqqındaki Konventsiyanı (aşağıda «Konventsiya» dep alınacaq) imzalağan Avropa Keñeşiniñ azası olğan Devletler,

Avropa Keñeşiniñ azası olğan devletlerniñ bir çoqusında mevcut ananelerniñ ölüm cezasını lâğu etmesi yolunda umumiy bir tendentsiyanı ifade etkenini esapqa alaraq, aşağıdaki hususlarda añlaştılar:

1-nci madde
Ölüm cezasınıñ lâğu etilmesi

Ölüm cezası lâğu etile. İç kimse bu cezağa mahküm etilmez ve idam etilmez.

2-nci madde
Cenk vaqtındaki ölüm cezası

Bir devlet qanunlarında cenk ya da yaqın etraflardaki cenk telükesi vaqtında işlengen qabaat içün ölüm cezası qazanılması mümkün, işbu ceza tek qanunda belgilengen allarda ve onıñ ükümlerine kelişken alda qullanılabilir. Devlet şu qanunnıñ bu alğa ait ükümlerini Avropa Keñeşiniñ Baş kâtibine bildire.

3-nci madde
Üzerine alınğan mecburiyetten vazgeçüvniñ yasaqlanması

Konventsiyanıñ 15-nci maddesine esaslanaraq, bu Protokolnıñ ükümlerinden çekilmege yol berilmey.

4-nci madde
Qayd-şartlarnıñ yasaqlanması

Konventsiyanıñ 57-nci maddesine esaslanaraq, işbu Protokolnıñ ükümleri ile bağlı iç bir qayd-şartqa ruhset berilmey.

5-nci madde
Territorial qullanuv alanı

1. Er angi bir Devlet özüniñ ratifikatsiya yarlığını imzalav ya da qabul etüv ve tasdıqlav senedini saqlanılmaq içün berüv sırasında işbu Protokol tatbiq etilecek territoriya ya da territoriyalarnı kösterebilir.

2. Er angi bir Devlet soñundan er angi bir zamanda Avropa Keñeşiniñ Baş kâtibine beyanat yollav vastasınen bu Protokolnıñ beyanatta kösterilgen er angi başqa territoriyada tatbiq etilmesine irişebilir. Bu territoriyağa nisbeten Protokol Baş kâtip beyanatnı alğan vaqıttan soñ kelgen aynıñ birinci kününden itibaren küçke kire.

3. Bundan evelki eki punktqa muvafıq böyle kösterilgen er angi bir territoriyağa nisbeten yapılğan Baş kâtipniñ adına yollanılğan er angi bir bildirüv vastasınen keri qaytarılır ya da deñiştirilebilir. Keri qaytaruv ya da deñiştirüv, Baş kâtip böyle bildirüvni alğan soñ kelgen aynıñ birinci kününden itibaren küçke kire.

6-ncı madde
Konventsiya ile mütenasiplik

İştirakçi Devletler işbu Protokolnıñ 1-5-nci maddelerini Konventsiyağa qoşma maddeler dep qabul eteler ve Konventsiyanıñ bütün ükümleri munasip şekilde qullanıla.

7-nci madde
İmzalav ve ratifikatsiya

İşbu Protokol Konventsiyanı imzalağan Avropa Keñeşiniñ azası olğan Devletlerniñ imzalaması içün açıqtır. O ratifikatsiya yapılmalı, qabul etilmeli ya da tasdıqlanmalıdır. Avropa Keñeşiniñ azası olğan Devlet Konventsiyanı evelden ya da aynı vaqıtta ratifikatsiya yapmadan, işbu Protokolnı ne ratifikatsiya yapıp, ne qabul etip, ne de tasdıqlap olamaz. Ratifikatsiya yarlıqları ya da qabul etüv yahut tasdıqlav senetleri saqlanılmaq içün Avropa Keñeşiniñ Baş kâtibine teslim etile.

8-nci madde
Küçke kirüvi

1. İşbu Protokol Avropa Keñeşiniñ azası olğan beş devletniñ 7-nci maddeniñ ükümlerine muvafıq, Protokolnıñ olar içün mecburiyligine öz razılıqlarını ifade etken kününden soñ kelgen aynıñ birinci kününden itibaren küçke kire.

2. Bu Protokol, onıñ içün mecburiyligine soñundan öz razılığını bildirgen aza olğan er angi bir Devlet içün ratifikatsiya yarlığınıñ ya da qabul etüv senediniñ saqlanılmaq içün berilgeninden soñ kelgen aynıñ birinci kününden itibaren küçke kire.

9-ncı madde
Depozitariy vazifeleri

Avropa Keñeşiniñ Baş kâtibi Avropa Keñeşiniñ bütün Devletlerine:

(a) er bir imzalav;

(b) er bir ratifikatsiya yarlığı ya da qabul etüv yahut tasdıqlav senediniñ saqlanılmaq içün berilgeni;

(c) 5-nci ve 8-nci maddelerge muvafıq bu Protokolnıñ küçke kirgen er bir künü;

(d) bu Protokolğa ait diger er bir akt, haber beyanat aqqında haber bere.

Bu Protokolnı bunıñ tasdığı sıfatında lâyıq seviyede vekâletli olaraq imzalamağa aqqı olğanlar imzaladılar.

1983 senesi aprel 28-de Strasburgda, er eki metni aynı küçke saip olğan alda ingliz ve fransız tillerinde birer nushada imzalanıp, Avropa Keñeşiniñ arhivinde saqlanılmaqta. Avropa Keñeşiniñ Baş kâtibi tasdıqlanğan köçürme nushasını Avropa Keñeşiniñ azası olğan er bir Devletke yollay.

İnsan aqları ve esas serbestliklerini qorçalav aqqındaki Konventsiyağa dair

7-nci Protokol

Strasburg, 22.XI.1984

1950 c. noyabr 4-te Romada imzalanğan İnsan aqları ve esas serbestliklerini qorçalav aqqındaki Konventsiyanı (ileride «Konventsiya» dep alınacaq) qullanuv yolunen bazı aq ve serbestliklerniñ müşterek ayatqa keçirilmesini teminlegen tedbirler almaq azimkârlığında olıp, Avropa Keñeşiniñ azası olaraq, işbu Protokolnı imzalağan Devletler aşağıdaki hususlarda añlaştılar:

1-nci madde
Ecnebiylerniñ sürgün etilüvinen alâqalı kefalet tertibi

1. Er angi bir devlet toprağında qanunğa uyğun şekilde yaşağan bir ecnebiy qanunğa kelişken bir şekilde qarar alınmağance sürgün etilmez ve bu vaziyette iç kimse:

(a) sürgün etilmesine qarşı delillerni taqdim etüv;

(b) işiniñ ğayrıdan baqılmasını talap etüv; ve

(c) yuqarıdaki maqsatlarnen salahiyetli idare ve ya bu idare tarafından tayinlengen bir ya da bir qaç şahıs ögünde özüni temsil etüv aqqına saiptir.

2. Eger ecnebiyniñ sürgün etilmesi içtimaiy tertip ya da milliy telükesizlik menfaatından kelip çıqsa, bu iş onıñ aqqınıñ qullanılmasından evel işbu maddeniñ 1-inci punktındaki «a», «b» ve «c» yarıpunktlarına köre küçke kirmesi mümkün.

2-nci madde
Cinayet işlerine dair ükümler boyunca ekinci instantsiyağa muracaat etebilmek aqqı

1. Bir mahkeme tarafından cinayette qabaatlanıp mahküm

etilgen er angi bir insan, oña qarşı çıqarılğan mahkümiyet ya da ceza ükmüni daa yüksek bir mahkemede ğayrıdan baqtırabilmek aqqına saiptir. Bu aqnıñ qullanılması, şu cümleden qullanabilmesini qavrap alğan esas da, qanunğa köre tayinlene.

2. Bu aqnıñ qullanılması qanunda belgilengen az-buçuq qabaat yüz bergende istisna olması mümkün ya da menfaatdar, birinci dereceli mahkemede qabaatlı tanılıp, eñ yüksek mahkemede birinci idare tarafından mahküm etilse ve ya aqlanuv aqqındaki ükümge qarşı berilgen apellâtsion baquv neticesinde qabaatlı dep tanılıp, mahküm etilse, bu aqtan istisnağa yol berile.

3-nci madde
Mahkeme hatası içün tazminat

Bir insannıñ niaiy bir qararnen cinayet işlegeninde qabaatlanıp, mahküm etilgeni ve soñundan yañı ya da yaqın zamanda üstü açılğan bir delilniñ kerçekten de yañlış bir madde qullanılğanını köstergeni ve ya adamnıñ af etilmesi sebebinden ceza qararınıñ lâğu etilgeni belli olmağan delil aydınlatılmağanınıñ tolusınen, ya da qısmen o adamnıñ af etilgeni isbatlanğan allardan ğayrı, böyle bir mahkümiyet neticesinde cezası tasdıqlanğan şahıs şu Devletniñ qanunı ve mevcut qararlarına binaen tazminat ala.

4-nci madde
Eki kere mahküm etilmemek ya da cezalanmamaq aqqı

1. İç kimse bir Devletniñ cezalav usulına ve qanunğa muvafıq olmağan kesen-kes bir ükümnen mahküm etilgen ya da aqlanğan bir qabaattan sebep, aynı Devletniñ mahkeme ükümleri altındaki mahkeme usulları çerçivesinde ğayrıdan cezalanmaz ya da mahküm etilmez.

2. Yuqarıdaki punktnıñ ükümleri yañı ya da yaqın vaqıtlarda ortağa çıqqan delillerniñ, ya da evelki muamelelerde davanıñ neticesine tesir etebilecek esaslı bir bozuvnıñ mevcut olmasınen bağlı Devletniñ cezanı qullanuv usulı ve qanunına muvafıq olaraq davanıñ ğayrıdan açılmasına qarşılıq kösterip olamaz.

3. Konventsiyanıñ 15-nci maddesine köre işbu maddeniñ becerilmesinden çetleşmege ruhset berilmey.

5-nci madde
Qarı-qoca arasındaki musaviylik

Qarı-qoca evlilikte, evlilik devamında ve evlilik bitken soñ özleriniñ arasında ve balalarınen munasebetlerinde qanuniy-medeniy aqlar ve mesüliyetni teñ şekilde qullanırlar. Bu madde devletlerniñ balalar faydasına kerekli tedbirler almasına keder etmez.

6-ncı madde
Territorial qullanuv alanı

1. Er angi bir Devlet ratifikatsiya yarlığını imzalav ya da qabul etüv ve tasdıqlav senedini saqlanılmaq içün berüv sırasında işbu Protokol çalışacaq territoriya ya da territoriyalarnı kösterebilir.

2. Er angi bir Devlet daa soñundan er angi bir vaqıtta Avropa Keñeşiniñ Baş kâtibine yollanılğan beyanat ile işbu Protokolnıñ bu beyanatta kösterilgen diger bir territoriyağa deñiştirebilir. Bu vaziyette Protokol, Baş kâtip beyanatnı alğanından eki aydan soñ kelgen aynıñ birinci kününden itibaren bu territoriyağa nisbeten küçke kire.

3. Bundan evelki eki punktqa muvafıq böyle beyanatta kösterilgen er angi territoriyağa nisbeten yapılğan er angi beyanat Baş kâtipniñ adına yollanılğan bildirüv vastasınen keri qaytarılır ya da deñiştirilebilir. Keri qaytaruv ya da deñiştirüv Baş kâtip böyle bildirüvni alğan soñ keçken eki aydan soñ kelgen aynıñ birinci kününden itibaren küçke kire.

4. Bu maddeniñ ükümlerine muvafıq yapılğan beyanat Konventsiyanıñ 56-ncı maddesiniñ 1-nci punktına köre yapılğan dep esaplana.

5. Ratifikatsiyası, qabul etilüvi yahut tasdıqlanuvı neticesinde bu Protokolnıñ qullanılması er angi bir Devletniñ territoriyaları ve bu maddeniñ ükümlerine köre, o Devlet tarafından yapılğan beyanatqa binaen, bu Protokolnıñ 1-nci maddesinde izaatlanğanı kibi, qullanılacaq territoriyalardan er bir devletniñ territoriyası ayrı territoriyalar dep tanılması mümkün.

6. Bu maddeniñ 1-nci ya da 2-nci punktlarına muvafıq beyanat yapqan er angi bir Devlet soñundan er angi bir vaqıtta bu beyanatta kösterilgen bir ya da bir qaç territoriyağa nisbeten Konventsiyanıñ 34-nci maddesinde nazarda tutulğanı kibi, bu Protokolnıñ 1-nci maddesi ile bağlı Mahkemeniñ hususiy şahıslardan, ükümetke bağlı olmağan teşkilâtlardan yahut fertler gruppasından ariza qabul etmek salahiyetini tanığanını beyan etebilir.

7-nci madde
Konventsiya ile mütenasiplik

İştirakçi Devletler bu Protokolnıñ 1, 2, 3, 4, 5 ve 6-ncı maddelerini Konventsiyağa qoşma maddeler dep qabul eteler ve Konventsiyanıñ bütün ükümleri munasip şekilde qullanıla.

8-nci madde
İmzalav ve ratifikatsiya

İşbu Protokol Konventsiyanı imzalağan Avropa Keñeşiniñ azası olğan Devletlerniñ imzalaması içün açıqtır. O ratifikatsiya yapılmalı, qabul etilmeli ya da tasdıqlanmalıdır. Avropa Keñeşiniñ azası olğan Devlet Konventsiyanı evelden ya da aynı vaqıtta ratifikatsiya yapmadan, işbu Protokolnı ne ratifikatsiya yapıp, ne qabul etip, ne de tasdıqlap olamaz. Ratifikatsiya yarlıqları ya da qabul etüv yahut tasdıqlav senetleri saqlanılmaq içün Avropa Keñeşiniñ Baş kâtibine teslim etile.

9-ncı madde
Küçke kirüvi

1. İşbu Protokol Avropa Keñeşiniñ azası olğan yedi Devleti 8-nci maddeniñ ükümlerine muvafıq Protokolnıñ olar içün mecburiyligine öz razılıqlarını ifade etken küninden eki ay keçken soñ kelgen aynıñ birinci küninden küçke kire.

2. Bu Protokol, onıñ içün mecburiyligine soñundan öz razılığını bildirgen er angi bir aza-Devlet içün ratifikatsiya yarlığınıñ ya da qabul etüv senediniñ saqlanılmaq içün berilgeninden eki aydan soñ kelgen aynıñ birinci küninden itibaren küçke kire.

10-ncı madde
Depozitariy vazifeleri

Avropa Keñeşiniñ Baş kâtibi Avropa Keñeşiniñ bütün Devletlerine:

(a) er bir imzalav;

(b) er bir ratifikatsiya yarlığı ya da qabul etüv yahut tasdıqlav senediniñ saqlanılmaq içün berilgeni;

(c) 6-ncı ve 9-ncı maddelerge muvafıq bu Protokolnıñ küçke kirgen er bir künü;

(d) bu Protokolğa diger ait er bir akt, haber ya da beyanat aqqında haber bere.

Bu Protokolnı, bunıñ tasdığı sıfatında lâyıq seviyede vekâletli olaraq imzalamağa aqqı olğanlar imzaladılar.

1984 senesi noyabr 22-de Strasburgda, er eki metni aynı küçke saip olğan alda ingliz ve fransız tillerinde birer nushada imzalanıp, Avropa Keñeşiniñ arhivinde saqlanılmaqta. Avropa Keñeşiniñ Baş kâtibi tasdıqlanğan köçürme nushasını Avropa Keñeşiniñ azası olğan er bir Devletke yollay.

İnsan aqları ve esas serbestliklerini qorçalav Konventsiyasına dair

12-nci Protokol

Roma, 4.XI.2000 s.

İşbu Protokolnı imzalağan Avropa Keñeşiniñ azası olğan Devletler,

cemi insanlar qanun ögünde musaviy ve qanun tarafından teñ qorçalanuv aqlarını teminlegen esas printsipni nazarğa alaraq;

1950 senesi noyabr 4-te Romada imzalanğan insan aqları ve esas serbestliklerini qorçalav aqqındaki Konventsiya (bundan soñ «Konventsiya» dep alınacaq) esasında tatbiq etilmesi vastasınen aqsımlavğa qarşı umumiy yasaqlavnı kollektiv şekilde tatbiq etüvnen bütün insanlarnıñ musaviyligini teminlev boyunca kelecekte adımlar atmaq qararında olaraq;

aqsımlamamaq printsipini iştirakçi Devletlerniñ tarafından tam ve semereli musaviylikni teşviq etüv oğrunda obyektiv ve aqılğa yatqan esaslı çare-tedbirler körmesine mania olmağanını tasdıqlayaraq, aşağıdaki hususlarda añlaştılar:

1-nci madde
Aqsımlavnıñ umumiy yasaqlanuvı

1. Qanun ile tanılğan er angi bir aqnıñ qullanıluvı cınıs, ırq, terisiniñ tüsü, tili, dini, siyasiy ve diger itiqatları, milliy mensübiyeti ya da içtimaiy tabaqağa aitligi, milliy azlıqlarğa mensüpligi, varlığı, doğuvı ya da diger alâmetleri aqsımlanmadan teminlenmeli.

2. İşbu maddeniñ 1-nci punktında qayd etilgen alâmetlerge köre iç kimse devlet organı tarafından aqsımlanamaz.

2-nci madde
Territorial qullanuv alanı

1. Er angi bir Devlet ratifikatsiya yarlığını imzalav ya da qabul etüv ve tasdıqlav senedini saqlanılmağa berüv sırasında işbu Protokol

çalışacaq territoriya ya da territoriyalarnı kösterebilir.

2. Er angi bir Devlet daa soñundan er angi bir vaqıtta Avropa Keñeşiniñ Baş kâtibine yollanılğan beyanat ile işbu Protokolnıñ qullanıluvını bu beyanatta kösterilgen diger bir territoriyağa deñiştirebilir. Bu taqdirde Protokol, Baş kâtip beyanatnı alğanından üç aydan soñ kelgen aynıñ birinci kününden itibaren bu territoriyağa nisbeten küçke kire.

3. Bundan evelki eki punktqa muvafıq böyle beyanatta kösterilgen er angi territoriyağa nisbeten yapılğan er angi beyanat Baş kâtipniñ adına yollanılğan bildirüv vastasınen keri qaytarılır ya da deñiştirilebilir. Keri qaytaruv ya da deñiştirüv Baş kâtip böyle bildirüvni alğan soñ keçken üç aydan soñ kelgen aynıñ birinci kününden küçke kire.

4. Bu maddeniñ ükümlerine muvafıq yapılğan beyanat Konventsiyanıñ 56-ncı maddesi 1-nci punktına muvafıq yapılğan dep esaplana.

5. Bu maddeniñ 1-nci ya da 2-nci punktlarına muvafıq beyanat yapqan er angi bir Devlet soñundan er angi bir vaqıtta bu beyanatta kösterilgen bir ya da bir qaç territoriyağa nisbeten Konventsiyanıñ 34-nci maddesinde nazarda tutulğanı kibi, bu Protokolnıñ 1-nci maddesi ile bağlı Mahkemeniñ hususiy şahıslardan, devletke bağlı olmağan teşkilâtlardan yahut fertler gruppasından ariza qabul etmek salahiyetini tanığanını beyan etebilir.

3-nci madde
Konventsiya ile mütenasiplik

İştirakçi Devletler bu Protokolnıñ 1-nci ve 2-nci maddelerini Konventsiyağa qoşma maddeler dep qabul eteler ve Konventsiyanıñ bütün ükümleri munasip şekilde qullanıla.

4-nci madde
İmzalav ve ratifikatsiya

İşbu Protokol Konventsiyanı imzalağan Avropa Keñeşiniñ azası olğan Devletlerniñ imzalaması içün açıqtır. O ratifikatsiya yapılmalı, qabul etilmeli ya da tasdıqlanmalıdır. Avropa Keñeşiniñ azası olğan Devlet Konventsiyanı evelden ya da aynı vaqıtta ratifikatsiya yapmadan, işbu

Protokolnı ne ratifikatsiya yapıp, ne qabul etip, ne de tasdıqlap olamaz. Ratifikatsiya yarlıqları ya da qabul etüv yahut tasdıqlav senetleri saqlanılmaq içün Avropa Keñeşiniñ Baş kâtibine teslim etile.

5-nci madde
Küçke kirüvi

1. Bu Protokol Avropa Keñeşiniñ on azası olğan Devlet 4-nci maddeniñ ükümlerine muvafıq olaraq Protokolnıñ olar içün mecburiyligine öz razılıqlarını ifade etken kününden üç ay keçken soñ kelgen aynıñ birinci kününden itibaren küçke kire.

2. Bu Protokol onıñ içün mecburiyligine soñundan öz razılığını bildirgen aza olğan er angi bir Devlet içün o, ratifikatsiya yarlığı ya da qabul etüv, ya da tasdıqlav senedini saqlanılmağa berilgen künden keçken üç aydan soñ kelgen aynıñ birinci kününden itibaren küçke kire.

6-ncı madde
Depozitariy vazifeleri

Avropa Keñeşiniñ Baş kâtibi Avropa Keñeşiniñ bütün Devletlerine:

(a) er bir imzalav;

(b) er bir ratifikatsiya yarlığı ya da qabul etüv yahut tasdıqlav senediniñ saqlanılmağa berilgeni;

(c) 2-nci ve 5-nci maddelerge muvafıq bu Protokolnıñ küçke kirgen er bir künü;

(d) bu Protokolğa diger ait er bir akt, haber ya da beyanat aqqında haber bere.

Bu Protokolnı bunıñ tasdığı sıfatında lâyıq seviyede vekâletli olaraq imzalamağa aqqı olğanlar imzaladılar.

2000 senesi noyabr 4-te Romada, er eki metni aynı küçke saip olğan alda ingliz ve fransız tillerinde birer nushada imzalanıp, Avropa Keñeşiniñ arhivinde saqlanılmaqta. Avropa Keñeşiniñ Baş kâtibi tasdıqlanğan köçürme nushasını Avropa Keñeşiniñ azası olğan er bir Devletke yollay.

İnsan aqları ve esas serbestliklerini qorçalav Konventsiyasınıñ er angi şaraitte ölüm cezasınıñ lâğu etilmesine dair

13-nci Protokol

Vilnüs, 3.V.2002 s.

Avropa Keñeşiniñ azası olaraq, işbu Protokolnı imzalağan Devletler, er kesniñ yaşamaq aqqı demokratik cemiyette esas degerlik olğanına ve bu aqnıñ qorçalanması ve bütün insanlarnıñ şahsiyetine has olğan menlikniñ tam qabul etilmesi içün ölüm cezasınıñ lâğu etilmesiniñ vacip olğanında emin olaraq;

1950 senesi noyabr 4-te Romada imzalanğan İnsan aqları ve esas serbestliklerini qorçalav aqqındaki Konventsiya (bundan soñra «Konventsiya» dep alınacaq) vastasınen temin etilgen yaşamaq aqqınıñ qorçalanmasını quvetlendirmek isteginde olaraq;

ölüm cezasınıñ lâğu etilmesine ait olğan 1983 senesi aprel 28-de Strasburgda imzalanğan Konventsiyağa dair 6-ncı Protokol cenk ya da cenk telükesi vaqtında yapılğan areketler içün ölüm cezasını ortadan alıp taşlamağanını qayd eterek;

er angi şaraitlerde ölüm cezasını lâğu etmek içün soñ adımnı atmaq qararında olaraq, aşağıdakiler hususında añlaştılar:

1-nci madde
Ölüm cezasınıñ lâğu etilmesi

Ölüm cezası lâğu etile. İç bir kimse ölüm cezasına mahküm etilmez ve idam etilmez.

2-nci madde
Vazife edasından çekilmek yasağı

Konventsiyanıñ 15-nci maddesine esaslanaraq, işbu Protokol ükümlerinden çekilmesine yol berilmey.

3-nci madde
Qayd-şartlarnıñ yasaqlanuvı

Konventsiyanıñ 57-nci maddesine esaslanaraq, işbu Protokolnıñ ükümlerinen bağlı iç bir qayd-şartqa ruhset berilmey.

4-nci madde
Territorial qullanuv alanı

1. Er angi bir Devlet özüniñ ratifikatsiya yarlığını imzalav ya da qabul etüv ve tasdıqlav senedini saqlanılmağa berüv sırasında işbu Protokol tatbiq etilecek territoriya ya da territoriyalarnı kösterebilir.

2. Er angi bir Devlet soñundan er angi bir zamanda Avropa Keñeşiniñ Baş kâtibine beyanat yollav vastasınen bu Protokolnıñ beyanatta kösterilgen er angi başqa territoriyada tatbiq etilmesine irişebilir. Bu territoriyağa nisbeten Protokol Baş kâtip beyanatnı alğan vaqıttan soñ keçken üç aydan soñ kelgen aynıñ birinci kününden itibaren küçke kire.

3. Bundan evelki eki punktqa muvafıq böyle beyanatta kösterilgen er angi bir territoriyağa nisbeten yapılğan er angi bir beyanat Baş kâtipniñ adına yollanılğan bildirüv vastasınen keri qaytarılır ya da deñiştirilebilir. Keri qaytaruv ya da deñiştirüv Baş kâtip böyle bildirüvni alğan soñ keçken üç aydan soñ kelgen aynıñ birinci kününden itibaren küçke kire.

5-nci madde
Konventsiya ile mütenasiplik

İştirakçi Devletler mezkür Protokolnıñ 1-4-nci maddelerini Konventsiyağa qoşma maddeler dep qabul eteler ve Konventsiyanıñ bütün ükümleri munasip şekilde qullanıla.

6-ncı madde
İmzalav ve ratifikatsiya

İşbu Protokol Konventsiyanı imzalağan Avropa Keñeşiniñ azası olğan Devletlerniñ imzalaması içün açıqtır. O ratifikatsiya yapılmalı, qabul

etilmeli ya da tasdıqlanmalıdır. Avropa Keñeşiniñ azası olğan Devlet Konventsiyanı evelden ya da aynı vaqıtta ratifikatsiya yapmadan, işbu Protokolnı ne ratifikatsiya yapıp, ne qabul etip, ne de tasdıqlap olamaz. Ratifikatsiya yarlıqları ya da qabul etüv yahut tasdıqlav senetleri saqlanılmaq içün Avropa Keñeşiniñ Baş kâtibine teslim etile.

7-nci madde
Küçke kirmesi

1. İşbu Protokol Avropa Keñeşiniñ azası olğan on devletniñ 6-ncı maddeniñ ükümlerine muvafıq Protokolnıñ olar içün mecburiyligine öz razılıqlarını ifade etken kününden üç ay keçken soñ kelgen aynıñ birinci kününden itibaren küçke kire.

2. Bu Protokol, onıñ içün mecburiyligine soñundan öz razılığını bildirgen aza olğan er angi bir Devlet içün ratifikatsiya yarlığınıñ ya da qabul etüv senediniñ saqlanılmağa berilgeninden üç aydan soñ kelgen aynıñ birinci kününden itibaren küçke kire.

8-nci madde
Depozitariy vazifeleri

Avropa Keñeşiniñ Baş kâtibi Avropa Keñeşiniñ bütün Devletlerine:

(a) er bir imzalav;

(b) er bir ratifikatsiya yarlığı ya da qabul etüv yahut tasdıqlav senediniñ saqlanılmağa berilgeni;

(c) 4-nci ve 7-nci maddelerge muvafıq bu Protokolnıñ küçke kirgen er bir künü;

(d) bu Protokolğa ait diger er bir akt, haber ya da beyanat aqqında haber bere.

Bu Protokolnı bunıñ tasdığı sıfatında lâyıq seviyede vekâletli olaraq imzalamağa aqqı olğanlar imzaladılar.

2002 senesi mayıs 3-te Vilnüste, er eki metni aynı küçke saip olğan alda ingliz ve fransız tillerinde birer nushada imzalanıp, Avropa Keñeşiniñ arhivinde saqlanılmaqta. Avropa Keñeşiniñ Baş kâtibi tasdıqlanğan köçürme nushasını Avropa Keñeşiniñ azası olğan er bir Devletke yollay.

İnsan aqları ve esas serbestliklerini qorçalav aqqındaki Konventsiyağa dair

16-ncı Protokol

Strasburg, 2 H 2013 s.

Avropa Keñeşiniñ azası olğan ve 1950 senesi noyabr 4-te Romada imzalanğan İnsan aqları ve esas serbestliklerini qorçalav aqqındaki Konventsiya (bundan soñ «Konventsiya» dep alınacaq) tarafı olğan ve bu Protokolnı imzalağan Devletler ile Añlaşqan Yüksek Taraflar,

Konventsiya maddeleriniñ, hususan Avropa insan aqları Mahkemesiniñ (bundan soñ «Mahkeme» dep alınacaq) esas olğan 19-ncı maddeni esapqa alaraq;

Mahkeme salahiyetleriniñ arttırılaraq konsultativ hulâsalar bermesiniñ subsidiarlıq printsipine uyğun olaraq Mahkeme ile milliy organlar arasında qarşılıqlı tesirni daa ziyade kenişletecegini ve bunen Konventsiyanıñ semereli qullanıluvını quvetlendirecegini esapqa alaraq;

Avropa Keñeşi Parlament Assambleyası tarafından 2013 senesi iyün 28-de qabul etilgen 285 sayılı (2013) Hulâsasını esapqa alaraq;

aşağıdakiler hususında añlaştılar:

1-nci madde

1. 10-ncı meddege uyğun olaraq belgilengen Añlaşqan Yüksek Taraflarnıñ yuqarı mahkemeleri ve tribunalları Konventsiya ile oña dair Protokollarda qayd etilgen insan aqları ve serbestlikleriniñ izaatı ve qullanıluvınen alâqalı olaraq müim meseleler boyunca Mahkemeden konsultativ hulâsalar isteybile.

2. Muracaat etken mahkeme ya da tribunal isteybilecek konsultativ hulâsalar yalıñız özü baqqan işnen bağlı olabile.

3. Muracaat etken mahkeme ya da tribunal öz muracaatını esaslandırmalı ve mahkeme baqışında olğan işniñ uquqiy ve aqiqiy vaziyetinen bağlı malümat taqdim etmeli.

2-nci madde

1. Büyük Palatanıñ 5 akeminden ibaret kollegiyası 1-nci maddeniñ ükümlerine uyğun olaraq konsultativ hulâsalarnen bağlı muracaatnıñ qanaatlendirilüvi/qanaatlendirilmeyuvı boyunca qarar qabul eter. Kollegiya qabul etmegen muracaatına dair esas köstermeli.

2. Muracaat qabul etilgen taqdirde, Büyük Palata konsultativ hulâsa bere.

3. Daa evelki maddelerde añılğan Kollegiya ve Büyük Palata terkibine, muracaat etken mahkeme ya da tribunalğa mensüp Añlaşqan Yüksek Taraf adından saylânğan ex officio akem kirsetile. Böyle bir akem yoq ise ya da oturışuvda iştirak etip olamasa, işbu Tarafnıñ daa evel taqdim etecek cedvelinden Mahkeme Reisi tarafından saylânğan şahıs akem vazifesini eda eter.

3-nci madde

Avropa Keñeşiniñ insan aqları boyunca Komissarı ve muracaat etken mahkeme ya da tribunalğa mensüp Añlaşqan Yüksek Taraf yazılı qaydlar bermek ve oturışuvlarda iştirak etmek aqqına saiptir. Mahkeme Reisi, adaletli mahkeme keçirüv maqsadınen, Añlaşqan Yüksek Taraflardan er angi birisine yazılı qaydlar bermege ve oturışuvlarda iştirak etmege teklif etebile.

4-nci madde

1. Konsultativ hulâsalar esaslandırılğan olmalı.

2. Eger konsultativ hulâsa tolusınen ya da qısmen akemlerniñ fikir birligini ifade etmese, er bir akem hususiy fikrini bildirmek aqqına saiptir.

3. Konsultativ hulâsalar muracaat etken mahkeme ya da tribunalğa ve o mensüp olğan Añlaşqan Yüksek Tarafqa yollanıla.

4. Konsultativ hulâsalar derc etilmek kerek.

5-nci madde

Konsultativ hulâsalar mecburiy degildir.

6-ncı madde

Añlaşqan Yüksek Taraflar işbu Protokolnıñ 1-5-nci maddelerini Konventsiyağa qoşma maddeler dep qabul eteler ve Konventsiyanıñ bütün ükümleri munasip şekilde qullanıla.

7-nci madde

İşbu Protokol Konventsiyanı tasdıqlağan Añlaşqan Yüksek Taraflarnıñ imzalaması içün açıqtır ve olar Protokolnen bağlanuv razılığını aşağıdaki şekillerde ifade etebileler:

a) ratifikatsiya yapmaq, qabul etmek ya da tasdıqlamaq şartı qoymadan imzalamaq yolunen; ya da

b) soñundan ratifikatsiya yapılacaq, qabul etilecek ya da tasdıqlanacaq degen şart ile ratifikatsiya yapmaq, qabul etmek ya da tasdıqlayaraq, imzalamaq yolunen.

8-nci madde

1. Bu Protokol, Konventsiyanı tasdıqlağan on Añlaşqan Yüksek Tarafnıñ 7-nci madde ükümlerine muvafıq Protokol mecburiy olğanına razılıqlarını beyan etkenlerinden üç aydan soñ kelgen aynıñ birinci kününden itibaren küçke kire.

2. Bu Protokolnıñ mecburiy olğanı hususındaki razılığını soñundan beyan etecek olğan Añlaşqan Yüksek Taraflar içün Protokol, 7-nci madde ükümlerine muvafıq, Protokolnıñ mecburiy olğanı hususındaki razılığını beyan etkenlerinden üç aydan soñ kelgen aynıñ birinci kününden itibaren küçke kire.

9-ncı madde

Konventsiyanıñ 57-nci maddesine esaslanaraq, işbu Protokolnıñ ükümlerinen bağlı iç bir qayd-şartqa ruhset berilmey.

10-ncı madde

Konventsiya tarafı olğan Añlaşqan er angi bir Yüksek Taraf, Avropa

Keñeşiniñ Baş kâtibine beyanat yollamaq yolunen bu Protokolnıñ 1-nci maddesiniñ 1 punktına muvafıq angi bir mahkeme ve tribunalnı saylâğanını Protokol imzalanğan sırada ya da ratifikatsiya yarlığı, qabul ve tasdıqlav senedini saqlanıluvğa bergen vaqıtta belgiler.

11-nci madde

Avropa Keñeşiniñ Baş kâtibi Avropa Keñeşiniñ azası olğan Devletler ile diger Añlaşqan Yüksek Taraflarğa:

(a) er bir imzalav;

(b) er bir ratifikatsiya yarlığı ya da qabul etüv yahut tasdıqlav senediniñ saqlanılmağa berilgeni;

(c) 8-nci maddege muvafıq bu Protokolnıñ küçke kirgen er bir künü;

(d) 10-ncı maddege muvafıq berilgen muracaatlar; ve

(e) bu Protokolğa ait diger er bir akt, haber ya da beyanat aqqında haber bere.

Bu Protokolnı bunıñ tasdığı sıfatında lâyıq seviyede vekâletli olaraq imzalamağa aqqı olğanlar imzaladılar.

2013 senesi oktâbr 3-te Strasburgda, er eki metni aynı küçke saip olğan alda ingliz ve fransız tillerinde birer nushada imzalanıp, Avropa Keñeşiniñ arhivinde saqlanılmaqta. Avropa Keñeşiniñ Baş kâtibi tasdıqlanğan köçürme nushasını Avropa Keñeşiniñ azası olğan er bir Devlet ile diger Añlaşqan Yüksek Taraflarğa yollay.

Авропа инсан акълары Конвенциясы

11-нджи ве 14-нджи Протоколлар иле денъиштирильген метин

Иляве Протоколлар иле 4, 6, 7, 12, 13 ве 16-нджы Протоколлар къошулгъан шекли

Конвенциянынъ такъдим этильген метни 2010 с. июль 1-де кучьке кирген 14-нджи Протоколнынъ (194-№ СДСЕ) укюмлерине мувафыкъ кирсетильген денъишмелерни къаврап алмакъта. Бундан эвель Конвенциянынъ метнине 1970 с. сентябрь 21-де кучьке кирген 3-нджи Протоколнынъ (45-№ СТЕ), 1971 с. декабрь 20-де кучьке кирген 5-нджи Протоколнынъ (55-№ СТЕ) ве 1990 с. январь 1-де кучьке кирген 8-нджи Протоколнынъ (118-№ СТЕ) укюмлерине бинаэн денъишмелер кирсетильген эди. О 5-нджи мадденинъ 3-нджи пунктына бинаэн, 1970 с. сентябрь 21-ден кучьке кирген Конвенциянынъ айырылмаз къысмы олгъан 2-нджи Протоколнынъ (44-№ СТЕ) метнини де къаврап алмакъта. Юкъарыда косьтерильген Протоколларгъа бинаэн, бутюн укюмлерге кирсетильген денъишме я да илявелер, 1998 с. октябрь 1-ден башлап кучьке кирген 11-нджи Протоколгъа (155-№ СТЕ) денъиштирильди. Шу аньден итибарен, 1994 с. октябрь 1-ден кучьке кирген 9-нджи Протокол (140-№ СТЕ) лягъу этильди, 10-нджи Протокол (146-№ СТЕ) исе, озь эмиетини джойды.

Конвенция ве онынъ Протоколларынынъ имзаланмасы ве ратификациясынен багълы агъымдаки вазиети иле беянатлар ве айры къайд-шартлар акъкъындаки малюматны: **www.conventions.coe.int**. адресинден алмакъ мумкюн.

Конвенциянынъ тек инглиз ве франсыз тиллериндеки шекиллери асыл версиядыр деп сайылыр.

Авропа инсан акълары махкемеси

Council of Europe

F-67075 Strasbourg cedex

www.echr.coe.int

Мундеридже

Инсан акълары ве эсас сербестликлерини къорчалав акъкъындаки Конвенция

Рома, 4. XI. 1950 с.

Ишбу Конвенцияны имзалагъан, Авропа Кенъешининъ азалары олгъан Девлетлер:

1948 сенеси декабрь 10-да Бирлешкен Миллетлернинъ Баш Ассамблеясы беян эткен Инсан акъларынынъ Умумий Беяннамесини эсапкъа алып,

ишбу Беяннаменинъ макъсады онда беян этильген акъларнынъ умумий ве семерели танылмасы ве беджерильмесини теминлемек олгъаныны эсапкъа алып,

Авропа Кенъешининъ макъсады онынъ азалары арасында даа зияде бирликке иришмекни ве бу макъсаткъа иришювнинъ васталарындан бири олгъан инсан акъларынынъ къорчаланмасы ве инкишафы олгъаныны таныпп,

дюньяда адалет ве барышыкънынъ темелини тешкиль эткен ве къорчаланмасы башта олмакъ узьре, бир тарафтан, акъикъий демократик сиясий къурум иле дигер тарафтан, олар мейиль берген инсан акъларыны эр кеснинъ анъламасы ве кутьмесининен теминленген эсас сербестликлерге терен мейиль бергенлерини тасдыкълап,

бирликтеки ынтылув арекетинде ве сиясий аньанелер, идеаллар, сербестлик ве укъукъ устюнлигининъ умумий варислигини эльде эткен Авропа Девлетлерининъ Укюметлери оларакъ, Умумий Беяннамеде беян этильген базы акъларны бераберликте ерине кетирмек ёлунда азимкярлыкъ иле ильк адымлар атмакъ огърунда ашагъыдакилерни беджермек ичюн ашагъыдаки хусусларда анълаштылар:

1-нджи мадде
Инсан акъларына риает этмек меджбуриети

Анълашкъан Юксек Тарафлар, оларнынъ адлиевий имаеси алтында олгъан эр кеснинъ ишбу Конвенциянынъ 1-нджи болюгинде бельгиленген акъ ве сербестликлерини теминлейлер.

I БОЛЮК
АКЪЛАР ВЕ СЕРБЕСТЛИКЛЕР

2-нджи мадде
Яшайыш акъкъы

1. Эр бир шахыснынъ яшайыш акъкъы къанун тарафындан къорчалана. Къанунда косьтерильген джинает ичюн махкеме, джеза оларакъ чыкъаргъан олюм укмю олмаса, ич кимсе аятындан къасытлы оларакъ марум этилип оламаз.

2. Олюм, мытлакъ суретте кучь къулланмакънынъ нетиджеси олмагъан такъдирде, яни:

(a) эр бир шахысны къанундан тышындаки зорбалыкътан къорчаламакъ ичюн;

(b) къанун эсасында незарет алтына алынмасы я да аписханеде тутулгъан инсаннынъ къачувынынъ огюни алмакъ ичюн;

(c) къанунгъа бинаэн исьян ве баш къалдырувны бастырмакъ ичюн

ишбу мадде бозулгъандыр деп сайылмаз.

3-нджи мадде
Искенджелернинъ ясакъ этильмеси

Ич кимсе искенджелерге, инсанлыкътан тыш я да менлигини ашалайджакъ муамелеге таби тутуламаз я да джезаландырыламаз.

4-нджи мадде
Къуллукъ ве меджбурий эмекнинъ ясакъланувы

1. Ич кимсе къуллукъ я да эсаретте тутуламаз.

2. Ич кимсе зораки я да меджбурий эмекке зорланамаз.

3. Ишбу мадденинъ макъсатлары ичюн «зораки я да меджбурий эмек» термини ашагъыдаки киби:

(a) ишбу Конвенциянынъ 5-нджи маддесине бинаэн announce апистe булунгъан я да шартлы суретте бойле апистен азат олунгъан шахыснынъ япмакъ керек олгъан эр бир ишини;

(b) арбий хусусиетни ташыгъан эр бир хызметни, итикъатлары себебинден арбий хызметни ред этмекни таныгъан мемлекетлерде исе, шу меджбурий арбий хызмет ерине бельгиленген дигер хызметни;

(c) февкъуляде вазиет я да эалининъ яшайышы яхут аманлыгъына телюке яраткъан афат вакътында меджбурий олгъан эр бир хызметни;

(d) адий ватандашлыкъ борджунынъ бир къысмы олгъан эр бир ишни я да хызметни

къаврап алмай.

5-нджи мадде
Сербестлик ве шахыскъа токъунылмаюв акъкъы

1. Эр кес сербестлик ве шахсий токъунылмазлыкъ акъкъына саиптир. Ич кимсе ашагъыдаки аллар иле къанун бельгилеген тертиптен гъайры сербестлигинден марум этильмез:

(a) салахиетли махкеме тарафындан махкюм этильген шахыснынъ къанунгъа уйгъун оларакъ announce аписханеде тутулувы;

(b) къанунгъа бинаэн махкеме къарарына уймамасы я да къанунда бельгиленген эр бир меджбуриетнинъ эда этильмесини теминлемек ичюн шахыснынъ уйгъун оларакъ незарет алтына алынувы (тевкъифи) яхут аписханеде тутулувы;

(c) къанунны бозувда делиллер эсасында шекленген, я да

къанун бозмасыны тахмин этмеге етерли эсас олып, бунынъ огюни алмакъ, яхут къанун бозгъанындан сонъ къачмасына кедер этмек макъсадынен салахиетли орган къаршысында турмасы ичюн шахысны уйгъун оларакъ незарет алтына алынувы я да аписханеде тутулувы;

(d) чагъына етмеген шахыснынъ къануний къарар эсасында тербиевий незарет ичюн аписханеде тутулувы, я да салахиетли орган къаршысында турмасы ичюн къанунгъа уйгъун оларакъ аписханеде тутулувы;

(e) юкъунчлы хасталыкъларнынъ таркъатылмасыны токътатмакъ макъсадынен шахысларнынъ къанунгъа уйгъун оларакъ аписханеде тутулувы, эм де къанунгъа уйгъун оларакъ рухий хаста, ичкиджи, наркоман, быралкъы инсанларнынъ аписханеде тутулувы;

(f) мемлекетке къанунсыз кирмесининъ огюни алмакъ я да онъа нисбетен сюргюн яхут теслим этюв чарелери корюледжек шахыснынъ къанунгъа уйгъун оларакъ незарет алтына алынувы я да аписханеде тутулувы

шу джумледендир.

2. Тевкъиф этильген эр бир инсангъа тевкъиф себеплери ве онъа къаршы косьтерильген эр бир къабаатлав деръал о анълагъан тильде бильдирильмелидир.

3. Незарет алтына я да аписке алынгъан эр бир инсан, 1-нджи madденинъ «c» ярыпунктына бинаэн деръал акемнинъ я да къанун боюнджа махкемеде акимиет саиби олгъан башкъа вазифедарнынъ узурына еткизильмек, иши махкемеде акъылгъа яткъан муддет ичинде бакъылмакъ яхут махкемегедже азат этильмек акъкъына саиптир. Азат олунув – махкемеге кельмек кефалети берильмеси шартынен багъланабиле.

4. Тевкъифи я да аписке алынувы нетиджесинде азатлыкътан марум этильген эр бир инсан аписке алынувынынъ къанунийлиги аджеле суретте махкемеде бакъылмасына ве аписке алынувыны махкеме къанунсыз деп таныгъанында, азат этильмесине акъкъы бардыр.

5. Ишбу мадде укюмлерининъ бозулмасы нетиджесинде тевкъиф я да аписке алынув къурбаны олгъан эр бир инсаннынъ тазминат алмагъа акъкъы бар.

6-нджы мадде
Адалетли махкеме этильмек акъкъы

1. Эр бир инсаннынъ ватандашлыкъ акълары ве вазифелери акъкъында дава чыкъкъан я да эр анги бир джинаетте къабаатлангъаны бильдирильсе, иши акъылгъа ятаджакъ муддет ичинде адалетли ве алем-ашкяре къанун эсасында япылгъан мустакъиль ве битараф махкемеде бакъылмасына акъкъы бар.

Махкеме къарары алем-ашкяре илян этиле, лякин матбуат ве инсанлар махкеме отурышувларына ахлякъ, джемаат тертиби, я да демократик джемиеттеки миллий хавфсызлыкъ меселеси себеплеринден, эм де буны чагъы етмегенлернинъ менфаатлары талап эткенде, яхут иштирак эткен тарафларнынъ шахсий яшайышыны къорчаламакъ ичюн, я да акемлернинъ фикри боюнджа керекли дереджеде мытлакъ зарур олгъан алем-ашкярлыкъ, адалетли махкеменинъ менфаатларыны бозаджакъ алельхусус алларда асла кирсетильмей ве яхут къысмен кирсетилебилелер.

2. Агъыр джинает ишлегенинде къабаатлангъан эр кес, къабааты къануний ёлнен бельгиленмегендже, къабаатсыз сайылыр.

3. Агъыр джинает ишлегенинде къабаатлангъан эр бир инсаннынъ, энъ азындан:

(a) онъа къаршы косьтерильген къабаатнынъ хусусиети ве эсасы акъкъында анълайышлы тильде аджеле ве тавсилятлы хабердар этильмеге;

(b) озюнинъ имаесини азырламакъ ичюн етерли вакъыт ве имкянгъа саип олмагъа;

(c) озюни шахсен озю къорчаламакъ я да озю сайлап алгъан имаеджи ярдымынен ве яхут имаеджининъ хызметлерини одемеге маддий кучю етмеген алда, адалетли махкеме ерине кельмеси ичюн керекли деп тайинленген имаеджининъ хызметлеринен бедава файдаланабильмеге;

(d) онъа къаршы шаатлыкъ эткенлерни соргъугъа чекмеге, я да соргъугъа чектирмеге, онынъ файдасына шаатлыкъ эткенлерни чагъырып, онъа къаршы шаатлыкъ эткенлерни айны шартлар иле соргъугъа чектирмеге;

(e) махкемеде къулланылгъан тильни анъламаса я да бу тильде лаф этмесе, бедава терджиман къулланмагъа

акъкъы бардыр.

7-нджи мадде
Ялынъыз къанун эсасында джезалав

1. Ич кимсе эр анги бир арекети я да арекетсизлиги вакътында амельдеки миллий я да халкъара укъукъ боюнджа, агъыр джинает деп танылмагъан алда джезаланмагъа акъкъы ёкъ. Агъыр джинает ишленген вакъытта къулланылмакъта олгъан джезадан даа да агъыр чешити къулланыламаз.

2. Ишбу мадде эр бир шахыснынъ эр анги бир арекети я да арекетсизлигини, ишленген вакътында медениетли мемлекетлер таныгъан укъукънынъ умумий принциплерине бинаэн агъыр джинает деп танылгъанында, махкюм этильмеси ве джезаланмасына маниа дегильдир.

8-нджи мадде
Шахсий ве аилевий яшайыш урьмет этильмесининъ акъкъы

1. Эр кеснинъ, онынъ шахсий ве аилевий яшайышы, мескени иле мектюплешюв сырына урьмет косьтерильмесине акъкъы бар.

2. Бу акъ ерине кетириледжекте акимиет идарелерининъ киришмесине мусааде этильмей; истисна оларакъ бойле киришюв къанунда ер алгъан алларда, демократик джемиетте миллий хавфсызлыкъ ве джемаат тертиби, мемлекетнинъ икътисадий аманлыкъ менфаатлары огърунда къалабалыкълар ве джинаетлернинъ огюни алмакъ, сагълыкъ я да ахлякъны къорчаламакъ яхут дигер шахысларнынъ акълары иле сербестликлерини къорчаламакъ ичюн зарур олгъанда мусааде этиле.

9-нджы мадде
Фикир, виджадн ве дин сербестлиги

1. Эр кеснинъ фикир, виджан ве дин сербестлигине акъкъы бар; бу акъ дин я да итикъадыны денъиштирмек сербестлиги иле пайнозю я да башкъаларынен бирликте итикъат этмек, ачыкъ яхут хусусий шекильде ибадет, тасиль, диний ве тапынув мерасимлерини кечирмек сербестлигинден ибареттир.

2. Озь динини ве бакъышларыны кутьмек сербестлиги ялынъыз демократик джемиетте джемаатнынъ телюкесизлигини теминлев, ичтимаий тертип-низам, дигер шахысларнынъ сагълыгъы я да маневиятыны, акълары ве сербестликлерини къорумакъ ичюн къанунда козьде тутулгъан ясакъларнен сынъырлана.

10-нджы мадде
Фикир ифаде этюв сербестлиги

1. Эр кеснинъ озь фикрини сербест ифаде этмеге акъкъы бар. Бу акъ девлет сынъырларындан къатий назар ве акимиет тарафындан маниа олмадан озь фикринде турмакъ ве малюмат алмакъ, гъаелерини таркъатмакъ сербестлигинден ибареттир. Ишбу мадде Девлетлерге радио, телевизион я да кинематография ширкетлеринден лицензия талап этмесине маниа дегильдир.

2. Бу сербестликлернинъ омюрге кечирильмеси миллий телюкесизлик, топракъ бутюнлиги я да ичтимаий тертип менфаатларындан келип чыкъаракъ, тертипсизлик ве джинаетнинъ огюни алмакъ, сагълыкъ ве маневиятны къорумакъ, дигер шахысларнынъ нуфузы ве акъларынынъ къорчаланмасы, конфиденциаль шекильде эльде этильген малюматларнынъ ашкяр этильмесининъ огюни алмакъ я да адалет махкемесининъ итибары ве битарафлыгъыны теминлемек ичюн къанунда козьде тутулгъан ве демократик джемиетте зарур олгъан муайен ресмий талап, шарт, ясакъ ве сынъырлавларгъа маруз къалабилир.

11-нджи мадде
Топлашмакъ ве бирлешмек сербестлиги

1. Эр кес тынч топлашмакъ сербестлиги ве озь менфаатларыны къорчаламакъ макъсады иле башкъаларнен бирлешмек, шу джумледен, профессиональ бирликлерни тешкиль этмек ве бойле

бирлешмелерге кирмек акъкъына саиптир.

2. Бу акъларнынъ омюрге кечирильмесине миллий телюкесизлик ве джемаат тертиби огърунда, тертипсизлик ве джинаетнинъ огюни алмакъ ичюн, сагълыкъ ве маневиятнынъ къорулмасы ичюн я да дигер шахысларнынъ сербестлигини теминлемек ичюн къанунда козьде тутулгъан ве демократик джемиетте зарурий олгъанлардан башкъа ич бир сынъырлав къоюламаз. Ишбу мадде силялы къуветлер, полис ве девлет мемурий органлары хадимлерининъ бу акъларнынъ омюрге кечирильмесине къануний сынъырлав къоймасына маниа оламаз.

12-нджи мадде
Никях акъкъы

Никях яшына кирген эркеклер ве къадынлар бу акънынъ къулланылмасыны идаре эткен миллий къанунгъа коре никях къыйдырмакъ ве аиле къурмакъ акъкъына саиптирлер.

13-нджи мадде
Семерели укъукъий къорув вастасыны къулланмакъ акъкъы

Бу Конвенцияда танылгъан акъ ве сербестликлери бозулгъан эр кес, атта бу бозулувлар ресмий фаалиет косьтерген шахыслар тарафындан япылса биле, девлет органларында семерели укъукъий къорув вастасыны къулланмакъ акъкъына саиптир.

14-нджи мадде
Акъсымлама ясагъы

Ишбу Конвенцияда танылгъан акъ ве сербестликлернинъ къулланылувы джыныс, ыркъ, терисининъ тюсю, тили, дини, сиясий ве дигер итикъатлары, миллий менсюбиети я да ичтимаий табакъагъа аитлиги, миллий азлыкъларгъа менсюплиги, варлыгъы, догъувы я да дигер аляметлери акъсымланмадан теминленмели.

15-нджи мадде
Февкъуляде алларда меджбуриетлерге риает этмектен чекилюв

1. Дженк я да миллетнинъ аятыны телюкеге огъраткъан февкъуляде алларда Анълашкъан Юксек Тарафларнынъ эр анги бири онынъ халкъара укъукъкъа мувафыкъ дигер меджбуриетлерге зыт олмамасы шартынен, факъат вазиетнинъ февкъуляделигини шартландырабиледжек севиеде бу конвенция узьре меджбуриетлерине уйгъун олмагъан чаре-тедбирлер коребилир.

2. Бу укюм, къануний арбий арекетлер нетиджесинде инсанларнынъ эляк олув аллары истисна олмакъ узьре, 2-нджи ве 3-нджи мадденинъ, 4-мадденинъ 1-нджи пункты ве 7-нджи мадденинъ укюмлеринден бир тюрлю шекильде чекильмек ичюн эсас оламаз.

3. Ишбу кери чекилюв акъкъыны къуллангъан Анълашкъан Юксек Тарафларнынъ эр ангиси корьген тедбирлери ве оларны къабул этильмесининъ себеплери акъкъында Авропа Кенъешининъ Баш кятибини толусынен хабердар этмелидир. Бунынъ киби де, о Авропа Кенъешининъ Баш кятибине бу тедбирлернинъ екюнленмеси ве Конвенция укюмлерининъ толусынен янъыдан омюрге кечирилип башлагъаны акъкъында малюмат бермелидир.

16-нджы мадде
Эджнебийлернинъ сиясий фаалиетини сынъырлав

10, 11 ве 14-нджи мадделердеки ич бир шей Анълашкъан Юксек Тарафларгъа эджнебийлернинъ сиясий фаалиетини сынъырламагъа маниа оламаз.

17-нджи мадде
Акъларны суистимал этмек ясагъы

Ишбу Конвенцияда ич бир шей эр анги бир Девлет, шахыслар

группасы я да эр анги бир шахыснынъ бу ерде тесбит этильген акъ ве сербестлигининъ лягъу этильмесине, я да оларнынъ Конвенцияда назарда тутулгъанындан даа зияде сынъырланмасына догърултылгъан эр анги фаалиетнен огърашмакъ, я да эр анги бир арекет япмакъ акъкъына саиптир деген манада изаатланамаз.

18-нджи мадде
Акъларгъа нисбетен къулланылгъан сынъырлав худутлары

Къайд олунгъан акъ ве сербестликлерге нисбетен бу Конвенцияда ёл берильген сынъырлавлар назарда тутулгъан макъсатлар тышында татбикъ этильмемелидир.

II БОЛЮК
АВРОПА ИНСАН АКЪЛАРЫ МАХКЕМЕСИ

19-нджы мадде
Махкеменинъ тесис этильмеси

Анълашкъан Юксек Тарафларнынъ ишбу Конвенция ве онъа даир Протоколлар иле озь узерлерине алынгъан меджбуриетлерге риает этмекни темин этмек макъсадынен Авропа Инсан акълары махкемеси (бундан сонъ «Махкеме» деп алынаджакъ) тесис этиле. О, даимий эсаста фаалиет косьтере.

20-нджи мадде
Акемлер сайысы

Махкеме эркянына кирген акемлер сайысы Анълашкъан Юксек Тарафлар сайысынен бирдир.

21-нджи мадде
Акемлерге къоюлгъан талаплар

1. Акемлер ахлякълы олып, оларны юксек махкеме вазифелерине тайинлевде оларнынъ огюне къоюлгъан талапларгъа ляйыкъ я да джемиетте итибар къазангъан укъукъшынас олмалыдыр.

2. Парламент Ассамблеясы 22-нджи маддеге бинаэн учь намзеттен ибарет джедвельге мураджаат эткен кунюнде намзетнинъ яшы 65 яштан аз олмалы.

3. Акемлер Махкеме ишинде шахсен иштирак этелер.

4. Вазифеде булунгъан бутюн муддети девамында акемлер оларнынъ мустакъиллиги, гъарезсизлиги я да оларнынъ толу иш куню девамындаки ишининъ хусусиетинден келип чыкъкъан талапларгъа уймагъан ич бир тюрлю фаалиетнен огърашмамалылар. Ишбу пункт укюмлерини къулланувнен багълы бутюн меселелерни Махкеме аль эте.

22-нджи мадде
Акемлернинъ сайланувы

Эр бир Анълашкъан Юксек Тараф акеми, Парламент ассамблеясынынъ рей чокълугъынен Анълашкъан Юксек Тарафнынъ эр бири такъдим эткен учь намзетлик джедвельден сайлана.

23-нджи мадде
Салахиет муддети ве вазифеден истифа этюв

1. Акемлер 9 йыллыкъ муддетке сайланалар. Олар гъайрыдан сайланалмазлар.

2. Акемлер озь вазифелерини денъиштирильгенлерине къадар эда этерлер. Бунен берабер денъиштирильгенлеринден сонъ да оларгъа кельген ишни бакъмагъа девам этерлер.

3. Акем озь вазифесинден, тек дигер акемлер учьте эки рей чокълугъы иле мезкюр акем къоюлгъан талапларгъа джевап бермегени акъкъында къарар алгъанлары алда азат этилебилир.

24-нджи мадде
Кятибиет ве марузаджылар

1. Махкемегнинъ ички къаиделери тарафындан махкеменинъ вазифеси иле къурулышыны бельгилеген Кятибиети бар.

2. Махкеме тек бир акемден ибарет теркипте отурышкъанда Махкеме реисининъ реберлигинде фаалиет косьтерген марузаджылар Махкемеге ярдым этелер. Олар Махкеме Кятибиетининъ теркибий болюгини тешкиль этелер.

25-нджи мадде
Махкеменинъ умумий отурышувлары

Умумий отурышувларында Махкеме:

(a) учь йыллыкъ муддетке озь Реиси ве Реиснинъ бир я да эки муавинини сайлай; олар гъайрыдан сайланабилелер;

(b) муайен муддетке Палаталарны мейдангъа кетире;

(c) Махкеме Палаталарынынъ Реислерини сайлай; олар гъайрыдан сайланабилелер;

(d) Махкеме Регламентини тасдыкълай;

(e) Махкеме Кятиби ве онынъ бир я да эки муавинини сайлай;

(f) 26-нджы мадденинъ 2-нджи пунктына мувафыкъ эр анги бир мураджаатны такъдим эте.

26-нджы мадде
Бир акемли махкемелер, комитетлер, Палата ве Буюк Палата

1. Махкеме онъа такъдим этильген ишлерге бир акемли теркипте, учь акемден ибарет комитетлерде, еди акемден ибарет Палатада ве он еди акемден ибарет Буюк Палатада бакъа. Махкеменинъ Палаталары муайен муддетке комитетлер тешкиль эте.

2. Махкеменинъ умумий отурышувынынъ талабына коре Назирлер Комитети озюнинъ бирагъыздан алгъан къарарынен

муайен муддетке Палатадаки акемлер сайысыны бешкедже эксильтебиле.

3. Ишни тек бир озю алып баргъан акем оны сайлагъан Анълашкъан Юксек Тарафкъа къаршы олгъан ич бир мураджаатны бакъмагъа акъкъы ёкътыр.

4. Юксек Анълашкъан Тарафтан сайлангъан ве давада тараф оларакъ иштирак эткен акем отурышувда Палата ве Буюк Палатанынъ ex officio азасы сыфатында иштирак эте. Эгер бойле акем олмаса я да о, отурышувда иштирак этип оламаса, акем сыфатында шу Тараф кунь эвельден такъдим эткен джедвельден Махкеме Реиси тарафындан тайинленген шахыс иштирак этер.

5. Буюк Палатанынъ теркибине Махкеме Регламентине бинаэн тайинленген Махкеме реиси, Махкеме Реисининъ муавинлери, Палата Реислери ве Махкеменинъ дигер азалары кире. 43-нджи мадденинъ укюмлерине мувафыкъ иш Буюк Палатагъа берильген алларда онынъ отурышувларында, шу Палатанынъ Реиси ве Анълашкъан Юксек Тараф адындан сайланып, иште тараф оларакъ иштирак эткен акемден гъайры укюм чыкъаргъан Палатанынъ ич бир акемининъ иштирак этмеге акъкъы ёкътыр.

27-нджи мадде
Бир акем оларакъ чалышкъан акемнинъ салахиети

1. Эгер бир къарар, мураджаатны терендже тедкъикъ япмадан, къабул этильмесине имкян берсе, бир акем оларакъ чалышкъан акемнинъ, 34-нджи маддеге коре Махкемеге ёлланылгъан бир мураджаатнынъ уйгъун олмагъаныны я да Махкемеде бакъыладжакъ давалар джедвелинден чыкъарыладжагъыны беян этмеге акъкъы бар.

2. Алынгъан къарар къатийдир.

3. Эгер бир акем оларакъ чалышкъан акем бир мураджаатны уйгъун олмагъаныны я да бакъыладжакъ давалар джедвелинден чыкъарыладжагъыны беян этмесе, о заман айны акем оны терендже тедкъикъ этильмеси ичюн бир комитетке я да Палатагъа ёллар.

28-нджи мадде
Комитетлернинъ салахиети

1. 34-нджи маддеге бинаэн берильген мураджааткъа нисбетен комитет бир сеснен:

a) эгер бойле бир къарар, мураджаатны терендже тедкъикъ япмадан, къабул этильмесине имкян берсе, онынъ уйгъун олмагъаныны я да бакъыладжакъ давалар джедвелинден чыкъарыладжагъыны илян этебилир; я да

b) давадаки эсас меселе Конвенция ве Протоколларнынъ къулланылмасы я да изаатланмасынен багълы олып, затен Махкеме аль этеджек меселе исе, дава къабул этилебиле деп таныйбилир ве айны заманда дава эсасында онъа багълы къарар алабилир.

2. 1-нджи пункткъа бинаэн алынгъан Къарарлар къатийдир.

3. Эгер Анълашкъан Юксек Тарафкъа сайлангъан акем комитетнинъ азасы олмаса, комитет бакъувнынъ эр анги басамагъында о акем, махкеме азаларындан бир де-бирининъ ерине кечмеси ичюн бу махкемеге давет этилебиле. Бунынъ ичюн 1-нджи пунктнынъ «b» ярыпунктында косьтерильген усулнынъ къулланылмасына итираз этип-этильмейджеги эсапкъа алынып, бунынънен багълы бутюн унсурларгъа дикъкъат этиле.

29-нджы мадде
Палаталарнынъ мураджаатны къабул этебильмеси ве эсаскъа багълы къарарлары

1. 27-нджи я да 28-нджи мадделернинъ укюмлерине коре, яхут 28-нджи мадде черчивесиндеки укюмлерге багълы эр анги бир къарар алынмагъан олса, бир Палата 34-нджи мадденинъ укюмлерине уйгъун япылгъан айры мураджаатларнынъ макъбуллиги ве эсасы боюнджа къарар бере. Мураджаатнынъ макъбуллиги хусусындаки къарар айрыджа алынабилир.

2. Бир Палата 33-нджи маддеге коре берильген девлет мураджаатларнынъ макъбуллиги ве эсасы акъкъында къарар бере. Махкеме истисналы алларда, бунынъ акси оладжакъ къарарны къабул этмегендже, макъбуллигинен багълы къарарларны айрыджа ала.

30-нджы мадде
Юрисдикциянынъ Буюк Палата файдасына эль чекмеси

Эгер Палатанынъ ишинде Конвенция ве Протоколларнынъ изааты боюнджа джиддий бир меселе пейда олса я да бир де-бир меселенинъ аль этильмеси Махкеме тарафындан даа эвельден берильген бир къараргъа зыт кельгендайын олса, тарафлардан ич бири бунъа итираз этмеген такъдирде, Палата озюнинъ къарарыны чыкъармасына къадар истеген вакътында Буюк Палатанынъ файдасына кенди юрисдикциясындан вазгечмеси мумкюн.

31-нджи мадде
Буюк Палатанынъ векялетлиги

Буюк Палата:

a) Палаталардан эр анги бириси, 30-нджы мадденинъ укюмлери эсасында юрисдикциясындан вазгечкенде я да 43-нджи мадденинъ укюмлерине бинаэн иш онъа ёлланылгъанда, 33-нджи я да 34-нджи мадделернинъ укюмлерине мувафыкъ берильген мураджаатлар боюнджа къарар чыкъара;

b) Назирлер Комитети тарафындан 46-нджы мадденинъ 4-нджи пунктына бинаэн Махкемеге ёлланылгъан меселелер боюнджа къарар чыкъара; ве

c) 47-нджи мадденинъ укюмлерине коре ёлланылгъан консультатив хулясаларны чыкъармакънен багълы талапларны бакъа.

32-нджи мадде
Махкеменинъ салахиети

1. Махкеменинъ салахиети 33, 34, 46 ве 47-нджи мадделерде бельгиленген шартларгъа коре онъа такъдим этильген бу Конвенция ве Протоколларнынъ изааты ве къулланылмасынен багълы бутюн меселерни къаврап ала.

2. Махкеменинъ салахиети олгъан/олмагъанынен багълы давалы вазиет юзь берсе, Махкеме озю къарар чыкъара.

33-нджи мадде
Девлетлер арасындаки ишлер

Эр анги Анълашкъан Юксек Тараф дигер Анълашкъан Юксек Тарафнынъ Конвенция ве онъа даир Протоколларнынъ мадделерини эр анги бир шекильде бозды деген иддиа иле Махкемеге мураджаат этебиле.

34-нджи мадде
Хусусий мураджаатлар

Бу Конвенция я да онъа даир Протоколларда танылгъан акъларнынъ Анълашкъан Юксек Тарафларнынъ бириси тарафындан бозулмасы нетиджесинде бу бозулувнынъ къурбаны олгъаныны бильдирген эр бир хусусий шахыс, девлетке багълы олмагъан тешкилятлар ве я фертлер группасы Махкемеге мураджаат этебилелер. Анълашкъан Юксек Тараф бу акънынъ семерели къулланылмасына ич бир шекильде къаршылыкъ косьтермейджегини бойнуна ала.

35-нджи мадде
Макъбуллик шартлары

1. Махкеме, ялынъыз халкъара укъукънынъ къабул эткен умумий нормаларына коре бутюн ички укъукъ васталары тюкетильген сонъ ве иш боюнджа сонъки къарар чыкъарылгъан кунюнден итибарен алты айлыкъ муддет кечюви нетиджесинде ишни бакъылувгъа къабул этебиле.

2. Махкеме 34-нджи madденинъ укюмлерине бинаэн берильген ашагъыдаки хусусий мураджаатларны бакъмай, эгер:

a) мураджаат исимсиз олса; я да

b) мураджаат, Махкемеде даа эвель айдынлатылгъан я да дигер халкъара бир тахкъикъат яхут аль этюв идаресинде даа эвельден берильген бир башкъа мураджаатнен эсасен айны олып, янъы берильген бир башкъа мураджааткъа эсасен ошап кельсе, янъы фактларны акс этмесе.

3. Махкеме 34-нджи madденинъ укюмлерине бинаэн берильген хусусий мураджаатларны къабул этип оламаз деп илян

эткен аллары ашагъыдаки кибидир:

a) мураджаат Конвенциянынъ я да онъа даир укюмлерине уйгъун олмайып, гизли-къапакълы, эсассыз олса, я да хусусий мураджаат акъкъындан менфаатына коре файдаланаджакъ олса; я да

b) Конвенция ве онъа даир Протоколларда косьтерильген инсан акъларына урьметнинъ мураджааткъа маиети узьре бакъылмасы талап этильген алларда истисна олмакънен я да ерли махкеме тарафындан керекли шекильде бакъылмагъан ич бир ишни бунынъ эсасында ред этмемек шартынен мураджаат эткен шахыс буюк зараргъа огърамагъан олса.

4. Махкеме бу маддеге мувафыкъ къабул этильмейджек деп танылгъан бутюн мураджаатларны ред эте. О буны, махкеменинъ истеген басамагъында япабиле.

36-нджы мадде
Учюнджи тарафнынъ махкемеде иштираки

1. Палата ве я Буюк Палатада олгъан бутюн ишлерде ватандашы мураджаат эткен шахыс олгъан Анълашкъан эр бир Юксек Тараф язма къайдлар бермек ве отурышувларда иштирак этмек акъкъына саиптир.

2. Махкеменинъ реиси адалетнинъ кереги киби ерине кетирильмеси макъсадында дава тарафы олмагъан эр анги бир Анълашкъан Юксек Тарафны я да мураджаат этиджи тышындаки даванен багълы эр бир инсанны язма къайдлар бермеси, я да отурышувларгъа къошулмасы ичюн давет этилебиле.

3. Аврупа Кенъешининъ инсан акълары Комиссары эр анги бир Палата я да Юксек Палата бакъкъан эр бир давагъа язма къайдлар бермек ве отурышувларда иштирак этмек акъкъына саиптир.

37-нджи мадде
Даванынъ токътатылмасы

1. Эгер вазиет ашагъыдаки хулясагъа кельмеге себеп олса, Махкеме бир даванынъ эр басамагъында токътатылмасы

хусусында къарар алабиле:

a) мураджаат эткен шахыс озюнинъ аризасы бакъылмасынынъ девам этильмесини истемесе; ве я

b) дава чезильген олса; я да

c) эгер Махкеме бельгилеген эр насыл башкъа бир себепке коре мураджаатнынъ бакъылмасы ерсиз олып чыкъса.

Эгер бу Конвенция ве онъа даир Протоколларнен кефалет алтына алынгъан инсаннынъ акъларына риает этильмеси талап этильсе, Махкеме даваны бакъмагъа девам эте.

2. Эгер Махкеме ишнинъ кетишатында мураджаатнынъ акълангъаныны таныса, даванынъ бакъылмасы ишлер джедвелинде гъайрыдан тикленмеси хусусында къарар алабиле.

38-нджи
Дава бакъылмасынынъ тертиби

Махкеме даваны тарафларнынъ темсильджилеринен берабер изаатлай ве, керек олса, бунен багълы Анълашкъан Юксек Тарафларнынъ семерели чалышмасы ичюн бутюн керекли шараитни ярата.

39-нджы мадде
Достчасына аль этюв

1. Махкеме эснасынынъ истенильген басамагъында Махкеме Конвенция ве онъа даир Протоколларда бельгиленген инсан акъларына урьмет эсасында меселенинъ достчасына аль этильмесини теминлемек макъсадында менфаатдар тарафларгъа озюнинъ хызметини косьтеребиле.

2. 1-инджи пунктта козьде тутулгъан процедура гизли япылмалыдыр.

3. Эгер меселе достчасына аль этильген олса, Махкеме фактлар ве иришильген разылыкъ акъкъындаки къыскъа къарарынен бу ишни озюнинъ джедвелинден чыкъарып ташлай.

4. Бу къарар, достчасына чезильмесинен багълы къарарда

ер алгъан шартларнынъ иджрасыны незарет этиджи Назирлер Комитетине ёлланыла.

40-нджы мадде
Махкеменинъ ачыкъ отурышувлары ве весикъаларны къулланув

1. Махкеме истисналы алларда дигер бир къарар къабул этмегендже, онынъ отурышувлары ачыкъ эсап этиле.

2. Махкеменинъ Реиси башкъа бир къарар къабул этмегендже сакъланылмакъ ичюн Кятибиетке теслим этильген весикъалар адамлар ичюн ачыкътыр.

41-нджи мадде
Адалетли тазминат

Эгер Махкеме бу Конвенция ве онъа даир Протоколларнынъ бозулгъаныны, амма Анълашкъан Юксек Тарафнынъ ички укъукъ акъибетини тек къысмен аль этсе, Махкеме керек олгъан вакъытта зарар корьген тарафнынъ файдасына адалетли тазминат укмюни чыкъара.

42-нджи мадде
Палаталарнынъ къарарлары

Палаталарнынъ къарары 44 мадде 2 пунктынынъ укюмлерине уйгъун оларакъ кучьке кире.

43-нджи мадде
Даванынъ Буюк Палатагъа ёлланылувы

1. Палата къарар чыкъаргъан сонъ учь ай зарфында истеген тарафлардан эр бири исниснаий алларда даванынъ бакъылмакъ узьре Буюк Палатагъа берильмеси ичюн мураджаат этебиле.

2. Эгер давада Конвенция ве онъа багълы Протоколларнынъ изааты ве укюмлерининъ татбикъына даир джиддий меселелер я да умумий суаллер котерильсе, Буюк Палата теркибиндеки беш

акемден ибарет коллегия мураджаатны къабул эте.

3. Коллегия мураджаатны къабул эткен такъдирде, Буюк Палата ишнен багълы къарар чыкъара.

44-нджи мадде
Ниаий къарарлар

1. Буюк Палатанынъ къарары ниаий сайылыр.

2. Палаталардан эр анги бирисининъ къарары ниаий сайылмасы ичюн керекли аллар:

(a) тарафлар ишнинъ Буюк Палатагъа берильмесини истемегенлерини беян эткенде; я да

(b) къарар, берильген кунюнден итибарен учь ай кечкенинден сонъ, ишнинъ Буюк Палатагъа берильгени истенильмесе; я да

(c) Буюк Палатанынъ Коллегиясы 43-нджи маддеге бинаэн даванынъ берилювини ред этсе.

3. Ниаий къарар дердж этильмек керек.

45-нджи мадде
Къарарларнынъ эсасландырылувы

1. Шикяетлернинъ макъбуллиги я да макъбульсизлигине даир къарарлар эсасландырылгъан олмалыдыр.

2. Къарар умумен я да къысмен де олса акемлернинъ фикир бирлигини ифаде этмеген такъдирде, эр анги бир акем хусусий фикрини бильдирмек акъкъына саиптир.

46-нджы мадде
Къарарларнынъ меджбурий кучю ве иджра этилюви

1. Анълашкъан Юксек Тарафлар, оларнынъ тараф олгъан даваларда Махкеменинъ ниаий къарарларына уймакъ меджбуриетини алалар.

2. Махкеменинъ ниаий къарары онынъ иджра этилювини незарет эткен Назирлер Комитетине ёллана.

3. Эгер Назирлер Комитети къарарнынъ изаатынен багълы чыкъкъан меселе ниаий къарарнынъ незаретине маниа ярата деген фикирге кельсе, о заман о, изаатнен багълы меселенинъ ал этилюви ичюн Махкемеге мураджаат этебиле. Махкемеге мураджаат этмек къарары, Комитет топлашувларында иштирак этмек акъкъына саип олгъан темсильджилернинъ учьте экисининъ рей чокълугъынен къабул этиле.

4. Эгер Назирлер Комитети, Анълашкъан Юксек Тарафлар озю тараф олгъан даванен багълы къарарны иджра этмеге ред эте деп сайса, о заман о, керекли Тарафкъа ресмий бильдирюв ёллагъандан сонъ, Комитет топлашувларында иштирак этмек акъкъына саип олгъан темсильджилернинъ учьте экисининъ рей чокълугъынен къабул этильген къарар вастасынен, ишбу Тарафнынъ 1-нджи пунктта бельгиленген меджбуриетини ерине кетирген я да кетирмегенине даир суальни Махкемеге ёллайбиле.

5. Эгер Махкеме 1-нджи пунктнынъ бозулгъаныны тесбит этсе, о корюледжек чарелернинъ къабул этилюви ичюн ишни Назирлер Комитетине ёллай. Эгер Махкеме 1-нджи пунктнынъ бозулмагъаныны тесбит этсе, о даванынъ бакъылувыны екюнлейджек къарар ичюн Назирлер Комитетине ёллай.

47-нджи мадде
Консультатив хулясалар

1. Махкеме Назирлер Комитетининъ риджасына бинаэн Конвенция иле онъа багълы Протокол укюмлерининъ изаатына даир укъукъий меселелер боюнджа консультатив хулясалар беребиле.

2. Анджакъ бу тевсиелер не Конвенциянынъ 1-нджи Болюгинде ве Протоколларында ер алгъан акъ ве сербестликлернинъ мундериджеси я да колеминен багълы меселеллерге, не де Махкеме я да Назирлер Комитетининъ Конвенцияда бельгиленген бир мураджаат нетиджесинде къарар чыкъармагъа меджбур къалабиледжек дигер меселелерге багълы олабиле.

3. Назирлер Комитетининъ Махкемеден консультатив

хулясалар истемек къарары, Комитетте иштирак этмек акъкъына саип олгъан темсильджилернинъ рей чокълугъынен къабул этилир.

48-нджи мадде
Махкеменинъ консультатив хулясалар берюв салахиети

47-нджи маддеде бельгиленгени киби, консультатив хулясалар берюв салахиети Махкемеге аитми/дегильми деген меселенен багълы Назирлер Комитетининъ соратувына Махкеме къарар бере.

49-нджы мадде
Консультатив хулясаларнынъ эсасландырылувы

1. Махкеменинъ консультатив хулясалары эсасландырылгъан олмалы.

2. Эгер консультатив хуляса тамамынен я да къысмен акемлернинъ фикир бирлигини ифаде этмесе, о заман эр анги бир акем озюннъ хусусий фикрини бильдирмек акъкъына саиптир.

3. Махкеменинъ консультатив хулясасы Назирлер Комитетине ёлланыла.

50-нджи мадде
Махкеме масрафлары

Махкеменинъ фаалиетинен багълы масрафлар Авропа Кенъешине аиттир.

51-нджи мадде
Акемлернинъ имтияз ве токъунмамазлыкълары

Акемлер озь вазифелерини иджра эткенде Авропа Кенъеши Низамнамесининъ 40-джы маддесинде ве онынъ эсасында тизильген шартнамелерде назарда тутулгъан мукъавелелерде

бельгиленген имтияз ве токъунмамазлыкъларындан файдаланырлар.

III-нджи БОЛЮК
АЙРЫ-АЙРЫ УКЮМЛЕР

52-нджи мадде
Баш кятипнинъ соратувлары

Авропа Кенъеши Баш кятибининъ талабы узерине Анълашкъан Юксек Тарафнынъ озюнинъ ички (дахилий) укъукъы бу Конвенциянынъ эр анги бир укмюнинъ семерели татбикъыны насыл теминлейджегинен багълы изаат такъдим этер.

53-нджи мадде
Танылгъан инсан акъларынынъ теминленюви

Бу Конвенция укюмлеринден ич бириси, эр анги бир Анълашкъан Юксек Тарафнынъ къанунларына ве о тараф олгъан башкъа бир анълашмагъа уйгъун шекильде танылгъан олабиледжек инсан акълары иле эсас сербестликлерини сынъырлайджакъ я да оларны кучюмсейджек тарзда изаатланамаз.

54-нджи мадде
Назирлер Комитетининъ салахиетлери

Бу Конвенциянынъ ич бир укмю Авропа Кенъеши Низамнамесининъ Назирлер Комитетине берген салахиетлерини бозамаз.

55-нджи мадде
Даваларнынъ башкъа ёлларнен чезилювинден вазгечюв

Анълашкъан Юксек Тарафлар, хусусий узлашув вазиетлери

тышында, ишбу Конвенциянынъ изаат я да татбикъындан догъгъан бир анълашмамазлыкъны, араларында амельдеки бир мукъавеле, анълашма я да беяннамелерге эсасланаракъ, мураджаат ёлунен, ишбу Конвенцияда назарда тутулгъан васталардан фаркълы ёлнен чезмеге арекет этеджеклеринден вазгечкенлерини къабул этелер.

56-нджы мадде
Территориаль къулланув аланы

1. Эр девлет, ратификация сырасында я да сонъундан, Авропа Кенъеши Баш кятибине ёлланаджакъ бир бильдирюв иле бу Конвенциянынъ халкъара мунасебетлер юрсеткен бутюн территорияларда я да булардан эр анги биринде, бу мадденинъ 4-нджи пункты назарда тутулмасы шартынен къулланылабиледжегини беян этебиле.

2. Конвенция, бильдирювде бельгиленген территория я да территорияларда Авропа Кенъеши Баш кятиби ишбу бильдирювни алгъан кунюнден итибарен отуз куньден сонъ татбикъ этилип башлар.

3. Ишбу Конвенциянынъ укюмлери бахс этильген территорияларнынъ ерли шартлары эсапкъа алынаракъ татбикъ этилир.

4. Бу мадденинъ 1-нджи пунктына мувафыкъ беянат япкъан эр анги бир Девлет сонъундан эр анги бир вакъытта бу беянатта косьтерильген бир я да бир къач территориягъа нисбетен Конвенциянынъ 34-нджи маддесинде назарда тутулгъаны киби, бу Протоколнынъ 1-нджи маддеси иле багълы Махкеменинъ хусусий шахыс, девлетке багълы олмагъан тешкилятлар яхут фертлер группасындан ариза къабул этмек салахиетини таныгъаныны беян этебилир.

57-нджи мадде
Къайд-шартлар

1. Бу Конвенциянынъ имзаланувы ве ратификация ярлыгъынынъ сакъланылмагъа берилюви сырасында эр девлет, Конвенциянынъ белли бир укмю акъкъында девлетининъ

амельдеки бир къанунынынъ бу укюмге уйгъун олгъан/олмагъанына даир бир къайд-шарт къоябиле. Бу маддеге уйгъун оларакъ умумий къайд-шартлар къоюлмасына изин берильмей.

2. Бу маддеге уйгъун оларакъ япылгъан эр анги бир къайд-шарт бахс этильген къануннен багълы къыскъа бир изаат булундырмалы.

58-нджи мадде
Лягъу этюв

1. Анълашкъан Юксек Тарафлар анджакъ бу Конвенциянынъ тарафы олгъан куньден итибарен беш йыл кечкен сонъ ве Авропа Кенъеши Баш кятибине хабер ёллагъанындан алты ай кечкенинден сонъ бу Конвенцияны лягъу этебилир. Баш кятип дигер Анълашкъан Юксек Тарафларны бу хусусында хабердар этер.

2. Лягъу этмек арекети мувафыкъ Анълашкъан Юксек Тарафны ишбу Конвенцияда бельгиленген ве бойле бир меджбуриетлерини бозабиледжек ве лягъу арекети кучьке киргенинден эвель япылгъан эр анги бир меджбуриетлеринден азат этмез.

3. Авропа Кенъеши азалыгъындан чыкъкъан эр анги бир Анълашкъан Юксек Тарафнынъ бу Конвенция тарафы сыфатындаки азалыгъы да айны шартларда екюнленир.

4. Конвенция 56-нджы маддеге бинаэн къулланыладжагъы беян этильген территориялларнен багълы оларакъ юкъарыдаки мадделернинъ укюмлерине коре лягъу этилебиле.

59-нджы мадде
Имзалав ве ратификация

1. Бу Конвенция Авропа Кенъешининъ азасы олгъан Девлетлер тарафындан имзаланмасы ичюн ачыкътыр. О ратификация япылмалы. Ратификация ярлыкълары сакъланылмакъ ичюн Авропа Кенъешининъ Баш кятибине теслим этилир.

2. Авропа Бирлиги бу Конвенциягъа къошулабиле.

3. Ишбу Конвенция он дане ратификация ярлыгъы сакъланылмакъ ичюн теслим этильгенинден сонъ кучьке кирер.

4. Оны сонъундан тасдыкълагъан Девлетлер ичюн Конвенция, ратификация япылгъан ратификация ярлыкъларыны сакъланылмакъ ичюн берген кунюнден итибарен кучьке кирер.

5. Авропа Кенъешининъ Баш кятиби Конвенциянынъ кучьке киргени, оны ратификация япкъан Анълашкъан Юксек Тарафларнынъ адлары ве сонъундан алынабиледжек ратификация ярлыкълары сакъланылмакъ ичюн берильгени акъкъында Авропа Кенъешининъ азалары олгъан бутюн Девлетлерни хабердар эте.

Бу Конвенция 1950 сенеси ноябрь 4-те Ромада, эр эки метни айны кучьке саип олгъан алда инглиз ве франсыз тиллеринде бирер нусхада имзаланып, Авропа Кенъешининъ архивинде сакъланылмакъта. Баш кятип тасдыкълангъан кочюрме нусхаларны Конвенцияны имзалагъан эр бир Девлетке ёллай.

Инсан акълары иле эсас сербестликлерини къорчалав акъкъындаки Конвенциягъа даир

иляве Протокол

Париж, 20 III 1952 с.

Авропа Кенъешининъ азасы олып, ишбу Протоколны имзалагъан Укюметлер

1950 сенеси ноябрь 4-те Ромада имзалангъан Инсан акълары ве эсас сербестликлерини къорчалав Конвенциянынъ (бундан сонъ «Конвенция» деп алынаджакъ) артыкъ 1-нджи болюгине кирсетильгенлерден гъайры, базы акъ ве сербестликлернинъ муштерек аяткъа кечирильмесини теминлев ёлунда тедбирлер алмакъ азимкярлыгъында оларакъ, ашагъыдакилер хусусында анълаштылар:

1-нджи мадде
Мулькиетнинъ къорчаланувы

Эрбир хусусий ве укъукъий шахыс мал ве мульк токъунмамазлыгъына сайгъы косьтерильмесини истемек акъкъына саиптир. Ич кимсе, джемиетнинъ менфаатлары адына ве къанун иле халкъара укъукънынъ умумий принциплери назарда туткъан шартлар истисна олмакъ узьре, мулькиетинден марум этилип оламаз.

Юкъарыдаки укюмлер девлетнинъ умумий менфаатларына мувафыкъ оларакъ, мулькиеттен файдаланув незаретини аяткъа кечирмек ичюн яхут бергилер я да алым ве джоремелернинъ тёленмесини темин этмек ичюн зарурий деп сайгъан къанунларны ерине кетирмек акъкъыны кучюльтмей.

2-нджи мадде
Тасиль акъкъы

Ич кимсе тасиль акъкъындан марум этилип оламаз. Девлет, тасиль ве окъутув саасында узерине алгъан вазифелерни ерине

кетиргенде, ана-бабанынъ бу тасиль ве окъутувны озь диний ве фельсефий итикъадына мувафыкъ япылмасыны темин этмек акъкъына сайгъы косьтерир.

3-нджи мадде
Сербест сайлав акъкъы

Анълашкъан Юксек Тарафлар, къануний акимиет органларнынъ сайлавында халкънынъ ирадесини сербест ифаде этебиледжек шараитлерде акъылгъа яткъан аралыкъларнен гизли рей иле сербест сайлавлар кечирмек меджбуриетини ала.

4-нджи мадде
Территориаль къулланув аланы

Анълашкъан Юксек Тарафларнынъ эр анги бириси имзалав я да ратификация эснасында я да сонъундан истеген вакътында Авропа Кенъешининъ Баш кятибине, халкъара мунасебетлерине коре месуль олгъан территорияларда ишбу Протокол укюмлерининъ татбикъ этиледжегинен багълы меджбуриетлери черчивесинде тасдыкълангъан беянат ёллайбиле.

Юкъарыдаки пункткъа мувафыкъ бильдирюв ёллагъан эр анги Анълашкъан Юксек Тараф заман-заман эвельки беянатнынъ шартларыны денъиштирген я да эр анги бир территориягъа нисбетен ишбу Протокол мадделерининъ татбикъыны екюнленгенини бильдирген янъы беянат ёллайбиле.

Ишбу мадденинъ укюмлерине бинаэн япылгъан беянат Конвенциянынъ 56-нджы маддесининъ 1 пунктына бинаэн япылгъан деп сайыла.

5-нджи мадде
Конвенция иле мутенасиплик

Анълашкъан Юксек Тарафлар ишбу Протоколнынъ 1, 2, 3 ве 4-нджи мадделерини Конвенциягъа къошма мадделер деп къабул этелер ве Конвенциянынъ бутюн укюмлери мунасип шекильде къулланыла.

6-нджы мадде
Имзалав ве ратификация

Ишбу Протокол Конвенцияны имзалагъан Авропа Кенъешининъ азасы олгъан Девлетлернинъ имзаламасы ичюн ачыкътыр. О Конвенциянынъ ратификациясынен бир вакъытта я да сонъундан ратификация олунмалыдыр. Бу Протокол ратификация олунгъан он дане ярлыкънынъ сакъланылмакъ ичюн берильгенинден сонъ кучьке кирер. Протоколны имзалап, сонъундан ратификация япкъан эр бир Девлет ичюн о, ратификация олунгъан ярлыгъыны сакъланылмакъ ичюн берген кунюнден итибарен кучьке кире.

Ратификация олунгъан ярлыкълар сакъланылмакъ ичюн Авропа Кенъешининъ Баш кятибине теслим этиле ве о, Авропа Кенъешининъ азалары олгъан бутюн Девлетлерни Протоколны ратификация эткен Девлетлер хусусында хабердар эте.

1952 сенеси март 9-да Парижде, эр эки метни айны кучьке саип олгъан алда инглиз ве франсыз тиллеринде бирер нусхада имзаланып, Авропа Кенъешининъ архивинде сакъланылмакъта. Баш кятип ишбу Протоколны имзалагъан эр бир Укюметке тасдыкълангъан кочюрме нусхасыны ёллай.

Инсан акълары ве эсас сербестликлерини къорчалав акъкъындаки Конвенция иле бу Конвенциянынъ илявеси олгъан биринджи Протоколгъа кирсетильген акъ ве сербестликлерден башкъа акъ ве сербестликлерге даир

4-нджи Протокол

Страсбург, 16 IX 1963 с.

Авропа Кенъешининъ азасы олып, ишбу Протоколны имзалагъан укюметлер

1950 сенеси ноябрь 4-те Ромада имзалангъан Инсан акълары ве эсас сербестликлерини къорчалав акъкъындаки Конвенциянынъ (бундан сонъ «Конвенция» деп алынаджакъ) 1-нджи болюгине ве 1952 сенеси март 20-де Парижде имзалангъан Конвенциягъа даир Биринджи Протоколнынъ 1, 2 ве 3-нджи мадделерине артыкъ кирсетильгенлерден гъайры, базы акъ ве сербестликлернинъ муштерек аяткъа кечирильмесини теминлев ёлунда тедбирлер алмакъ азимкярлыгъында оларакъ, ашагъыдакилер хусусында анълаштылар:

1-нджи мадде
Борджундан долайы азатлыкътан марум этмек ясагъы

Ич кимсе, мукъавеле меджбуриетлерини ерине кетирип оламагъаны себебинден азатлыкътан марум этилип оламаз.

2-нджи мадде
Сербест долашмакъ уриети

1. Къануний эсасларгъа коре, эр анги бир Девлет сынъырлары ичинде булунгъан эр кес, о ерлерде сербест долашмакъ ве яшайджакъ ерини сайламакъ акъкъына саиптир.

2. Эр кес озь девлетини ве эр анги бир девлетни терк этмекте сербесттир.

3. Бу акъларнынъ къулланылувы миллий хавфсызлыкъ ве ичтимаий асайыш менфаатлары адына, ичтимаий къаидени къорчаламакъ, джинаетлернинъ огюни алмакъ, сагълыкъ ве ахлякъны къорумакъ я да дигер шахысларнынъ акъ ве сербестликлерини къорчаламакъ ичюн къанун незаретинде тутулгъан ве демократик джемиетте зарурий олгъан вазиетлерден гъайры ич бир шекильде сынъырланып оламаз.

4. Бу мадденинъ биринджи пунктында бельгиленген акълар муайен ерлерде къанунгъа мувафыкъ оларакъ къулланылгъан ве бир демократик джемиетнинъ ичтимаий менфаатларына эсасландырылгъан сынъырлавларгъа таби олабиле.

3-нджи мадде
Ватандашларны сюргюн этмек ясагъы

1. Ич кимсе хусусий я да муштерек тедбирлер ёлунен ватандаш олгъан Девлетининъ сынъырлары тышына сюргюн этилип оламаз.

2. Ич кимсе ватандаш олгъан Девлетининъ сынъырлары ичине кирмек акъкъындан марум этилип оламаз.

4-нджи мадде
Эджнебийлерни топлап сюргюн этмек ясагъы

Эджнебийлерни топлап сюргюн этмек ясакътыр.

5-нджи мадде
Территориаль къулланув аланы

1. Анълашкъан Юксек Тарафларнынъ эр анги бириси имзалав я да ратификация эснасында яхут сонъундан истеген вакътында Аврупа Кенъешининъ Баш кятибине, халкъара мунасебетлерине коре месуль олгъан территорияларда ишбу Протокол укюмлерининъ татбикъ этиледжегинен багълы меджбуриетлери черчивесинде тасдыкълагъан беянат ёллайбиле.

2. Юкъарыдаки пункткъа мувафыкъ бильдирюв ёллагъан эр анги Анълашкъан Юксек Тараф заман-заман эвельки беянатнынъ шартларыны денъиштирген я да эр анги бир территориягъа нисбетен ишбу Протокол мадделерининъ татбикъыны екюнленгенини бильдирген янъы беянат ёллайбиле.

3. Бу мадденинъ укюмлерине мувафыкъ япылгъан беянат Конвенциянынъ 56-нджы маддеси 1-нджи пунктына мувафыкъ япылгъан деп эсаплана.

4. Бу Протоколнынъ ратификациясы я да эр анги бир Девлет тарафындан оны къабул этюви эсасында татбикъ олунгъан бу Девлетнинъ территориясы ве бу мадденинъ укюмлерине мувафыкъ оларакъ, бу Девлетнинъ беянаты эсасында бу Протокол татбикъ этильген эр бир территория 2-нджи ве 3-нджи мадделерде Девлетнинъ территориясына истинаден макъсады иле, айры-айры территориялар деп сайылыр.

5. Бу мадденинъ 1-нджи я да 2-нджи пунктларына мувафыкъ беянат япкъан эр анги бир Девлет сонъундан эр анги бир вакъытта бу беянатта косьтерильген бир я да бир къач территориягъа нисбетен Конвенциянынъ 34-нджи маддесинде назарда тутулгъаны киби, ишбу Протоколнынъ 1, 2, 3 ве 4-нджи мадделерининъ эписине я да эр анги бирине риает этилювинен багълы Махкеменинъ хусусий шахыслардан, девлетке багълы олмагъан тешкилятлардан яхут фертлер группасындан ариза къабул этмек салахиетини таныгъаныны беян этебилир.

6-нджы мадде
Конвенция иле мутенасиплик

Анълашкъан Юксек Тарафлар бу Протоколнынъ 1, 2, 3, 4 ве 5-нджи мадделерини Конвенциягъа къошма мадделер деп къабул этелер ве Конвенциянынъ бутюн укюмлери мунасип шекильде къулланыла.

7-нджи мадде
Имзалав ве ратификация

1. Ишбу Протокол Конвенцияны имзалагъан Авропа

Кенъешининъ азасы олгъан Девлетлернинъ имзаламасы ичюн ачыкътыр. О Конвенциянынъ ратификациясынен бир вакъытта я да сонъундан ратификация олунмалыдыр. Бу Протокол ратификация олунгъан беш дане ярлыкънынъ сакъланылмакъ ичюн берильгенинден сонъ кучьке кирер. Протоколны имзалап, сонъундан ратификация япкъан эр бир Девлет ичюн о, ратификация олунгъан ярлыгъыны сакъланылмакъ ичюн берген кунюнден итибарен кучьке кире.

2. Ратификация олунгъан ярлыкълар сакъланылмакъ ичюн Аврупа Кенъешининъ Баш кятибине теслим этиле ве о, Аврупа Кенъешининъ азалары олгъан бутюн Девлетлерни Протоколны ратификация эткен Девлетлер хусусында хабердар эте.

Бу Протоколны бунынъ тасдыгъы сыфатында ляйыкъ севиеде векялетли оларакъ имзаламагъа акъкъы олгъанлар имзаладылар.

1963 сенеси сентябрь 16-да Страсбургда, эр эки метни айны кучьке саип олгъан алда инглиз ве франсыз тиллеринде бирер нусхада имзаланып, Аврупа Кенъешининъ архивинде сакъланылмакъта. Баш кятип ишбу Протоколны имзалагъан эр бир Укюметке тасдыкълангъан кочюрме нусхасыны ёллай.

Инсан акълары ве эсас сербестликлерини къорчалав акъкъындаки Конвенциянынъ олюм джезасынынъ лягъу этильмесине даир

6-нджы Протоколы

Страсбург, 28.IV.1983

1950 с. ноябрь 6-да Страсбургда имзалангъан Инсан акълары ве эсас сербестликлерини къорчалав акъкъындаки Конвенцияны (ашагъыда «Конвенция» деп алынаджакъ) имзалагъан Авропа Кенъешининъ азасы олгъан Девлетлер,

Авропа Кенъешининъ азасы олгъан девлетлернинъ бир чокъусында мевджут аньанелернинъ олюм джезасыны лягъу этмеси ёлунда умумий бир тенденцияны ифаде эткенини эсапкъа аларакъ, ашагъыдаки хусусларда анълаштылар:

1-нджи мадде
Олюм джезасынынъ лягъу этильмеси

Олюм джезасы лягъу этиле. Ич кимсе бу джезагъа махкюм этильмез ве идъам этильмез.

2-нджи мадде
Дженк вакътындаки олюм джезасы

Бир девлет къанунларында дженк я да якъын этрафлардаки дженк телюкеси вакътында ишленген къабаат ичюн олюм джезасы къазанылмасы мумкюн, ишбу джеза тек къанунда бельгиленген алларда ве онынъ укюмлерине келишкен алда къулланылабилир. Девлет шу къанунnынъ бу алгъа аит укюмлерини Авропа Кенъешининъ Баш кятибине бильдире.

3-нджи мадде
Узерине алынгъан меджбуриеттен вазгечювнинъ ясакъланмасы

Конвенциянынъ 15-нджи маддесине эсасланаракъ, бу Протоколнынъ укюмлеринден чекильмеге ёл берильмей.

4-нджи мадде
Къайд-шартларнынъ ясакъланмасы

Конвенциянынъ 57-нджи маддесине эсасланаракъ, ишбу Протоколнынъ укюмлери иле багълы ич бир къайд-шарткъа рухсет берильмей.

5-нджи мадде
Территориаль къулланув аланы

1. Эр анги бир Девлет озюнинъ ратификация ярлыгъыны имзалав я да къабул этюв ве тасдыкълав сенедини сакъланылмакъ ичюн берюв сырасында ишбу Протокол татбикъ этиледжек территория я да территорияларны косьтеребилир.

2. Эр анги бир Девлет сонъундан эр анги бир заманда Авропа Кенъешининъ Баш кятибине беянат ёллав вастасынен бу Протоколнынъ беянатта косьтерильген эр анги башкъа территорияда татбикъ этильмесине иришебилир. Бу территориягъа нисбетен Протокол Баш кятип беянатны алгъан вакъыттан сонъ кельген айнынъ биринджи кунюнден итибарен кучьке кире.

3. Бундан эвельки эки пункткъа мувафыкъ бойле косьтерильген эр анги бир территориягъа нисбетен япылгъан Баш кятипнинъ адына ёлланылгъан эр анги бир бильдирюв вастасынен кери къайтарылыр я да денъиштирилебилир. Кери къайтарув я да денъиштирюв, Баш кятип бойле бильдирювни алгъан сонъ кельген айнынъ биринджи кунюнден итибарен кучьке кире.

6-нджы мадде
Конвенция иле мутенасиплик

Иштиракчи Девлетлер ишбу Протоколнынъ 1-5-нджи madделерини Конвенциягъа къошма мадделер деп къабул этелер ве

Конвенциянынъ бутюн укюмлери мунасип шекильде къулланыла.

7-нджи мадде
Имзалав ве ратификация

Ишбу Протокол Конвенцияны имзалагъан Авропа Кенъешининъ азасы олгъан Девлетлернинъ имзаламасы ичюн ачыкътыр. О ратификация япылмалы, къабул этильмели я да тасдыкъланмалыдыр. Авропа Кенъешининъ азасы олгъан Девлет Конвенцияны эвельден я да айны вакъытта ратификация япмадан, ишбу Протоколны не ратификация япып, не къабул этип, не де тасдыкълап оламаз. Ратификация ярлыкълары я да къабул этюв яхут тасдыкълав сенетлери сакъланылмакъ ичюн Авропа Кенъешининъ Баш кятибине теслим этиле.

8-нджи мадде
Кучьке кирюви

1. Ишбу Протокол Авропа Кенъешининъ азасы олгъан беш девлетнинъ 7-нджи madденинъ укюмлерине мувафыкъ, Протоколнынъ олар ичюн меджбурийлигине озь разылыкъларыны ифаде эткен кунюнден сонъ кельген айнынъ биринджи кунюнден итибарен кучьке кире.

2. Бу Протокол, онынъ ичюн меджбурийлигине сонъундан озь разылыгъыны бильдирген аза олгъан эр анги бир Девлет ичюн ратификация ярлыгъынынъ я да къабул этюв сенедининъ сакъланылмакъ ичюн берильгенинден сонъ кельген айнынъ биринджи кунюнден итибарен кучьке кире.

9-нджы мадде
Депозитарий вазифелери

Авропа Кенъешининъ Баш кятиби Авропа Кенъешининъ бутюн Девлетлерине:

(a) эр бир имзалав;

(b) эр бир ратификация ярлыгъы я да къабул этюв яхут тасдыкълав сенедининъ сакъланылмакъ ичюн берильгени;

(c) 5-нджи ве 8-нджи мадделерге мувафыкъ бу Протоколнынъ кучьке кирген эр бир куню;

(d) бу Протоколгъа аит дигер эр бир акт, хабер беянат акъкъында хабер бере.

Бу Протоколны бунынъ тасдыгъы сыфатында ляйыкъ севиеде векялетли оларакъ имзаламагъа акъкъы олгъанлар имзаладылар.

1983 сенеси апрель 28-де Страсбургда, эр эки метни айны кучьке саип олгъан алда инглиз ве франсыз тиллеринде бирер нусхада имзаланып, Авропа Кенъешининъ архивинде сакъланылмакъта. Авропа Кенъешининъ Баш кятиби тасдыкълангъан кочюрме нусхасыны Авропа Кенъешининъ азасы олгъан эр бир Девлетке ёллай.

Инсан акълары ве эсас сербестликлерини къорчалав акъкъындаки Конвенциягъа даир

7-нджи Протокол

Страсбург, 22.XI.1984

1950 с. ноябрь 4-те Ромада имзалангъан Инсан акълары ве эсас сербестликлерини къорчалав акъкъындаки Конвенцияны (илериде «Конвенция» деп алынаджакъ) къулланув ёлунен базы акъ ве сербестликлернинъ муштерек аяткъа кечирильмесини теминлеген тедбирлер алмакъ азимкярлыгъында олып, Аврупа Кенъешининъ азасы оларакъ, ишбу Протоколны имзалагъан Девлетлер ашагъыдаки хусусларда анълаштылар:

1-нджи мадде
Эджнебийлернинъ сюргюн этилювинен алякъалы кефалет тертиби

1. Эр анги бир девлет топрагъында къанунгъа уйгъун шекильде яшагъан бир эджнебий къанунгъа келишкен бир шекильде къарар алынмагъандже сюргюн этильмез ве бу вазиетте ич кимсе:

(a) сюргюн этильмесине къаршы делиллерни такъдим этюв;

(b) ишининъ гъайрыдан бакъылмасыны талап этюв; ве

(c) юкъарыдаки макъсатларнен салахиетли идаре ве я бу идаре тарафындан тайинленген бир я да бир къач шахыс огюнде озюни темсиль этюв акъкъына саиптир.

2. Эгер эджнебийнинъ сюргюн этильмеси ичтимаий тертип я да миллий телюкесизлик менфаатындан келип чыкъса, бу иш онынъ акъкъынынъ къулланылмасындан эвель ишбу мадденинъ 1-инджи пунктындаки «a», «b» ве «c» ярыпунктларына коре кучьке кирмеси мумкюн.

2-нджи мадде
Джинает ишлерине даир укюмлер боюнджа экинджи инстанциягъа мураджаат этебильмек акъкъы

1. Бир махкеме тарафындан джинаетте къабаатланып махкюм этильген эр анги бир инсан, онъа къаршы чыкъарылгъан махкюмиет я да джеза укмюни даа юксек бир махкемеде гъайрыдан бакътырабильмек акъкъына саиптир. Бу акънынъ къулланылмасы, шу джумледен къулланабильмесини къаврап алгъан эсас да, къанунгъа коре тайинлене.

2. Бу акънынъ къулланылмасы къанунда бельгиленген аз-бучукъ къабаат юзь бергенде истисна олмасы мумкюн я да менфаатдар, биринджи дереджели махкемеде къабаатлы танылып, энъ юксек махкемеде биринджи идаре тарафындан махкюм этильсе ве я акъланув акъкъындаки укюмге къаршы берильген апелляцион бакъув нетиджесинде къабаатлы деп танылып, махкюм этильсе, бу акътан истиснагъа ёл бериле.

3-нджи мадде
Махкеме хатасы ичюн тазминат

Бир инсаннынъ ниаий бир къарарнен джинает ишлегенинде къабаатланып, махкюм этильгени ве сонъундан янъы я да якъын заманда устю ачылгъан бир делильнинъ керчектен де янълыш бир мадде къулланылгъаныны косьтергени ве я адамнынъ аф этильмеси себебинден джеза къарарынынъ лягъу этильгени белли олмагъан делиль айдынлатылмагъанынынъ толусынен, я да къысмен о адамнынъ аф этильгени исбатлангъан аллардан гъайры, бойле бир махкюмиет нетиджесинде джезасы тасдыкълангъан шахыс шу Девлетнинъ къануны ве мевджут къарарларына бинаэн тазминат ала.

4-нджи мадде
Эки кере махкюм этильмемек я да джезаланмамакъ акъкъы

1. Ич кимсе бир Девлетнинъ джезалав усулына ве къанунгъа

мувафыкъ олмагъан кесен-кес бир укюмнен махкюм этильген я да акълангъан бир къабааттан себеп, айны Девлетнинъ махкеме укюмлери алтындаки махкеме усуллары черчивесинде гъайрыдан джезаланмаз я да махкюм этильмез.

2. Юкъарыдаки пунктнынъ укюмлери янъы я да якъын вакъытларда ортагъа чыкъкъан делиллернинъ, я да эвельки муамелелерде даванынъ нетиджесине тесир этебиледжек эсаслы бир бозувнынъ мевджут олмасынен багълы Девлетнинъ джезаны къулланув усулы ве къанунына мувафыкъ оларакъ даванынъ гъайрыдан ачылмасына къаршылыкъ косьтерип оламаз.

3. Конвенциянынъ 15-нджи маддесине коре ишбу мадденинъ беджерильмесинден четлешмеге рухсет берильмей.

5-нджи мадде
Къары-къоджа арасындаки мусавийлик

Къары-къоджа эвлиликте, эвлилик девамында ве эвлилик биткен сонъ озьлерининъ арасында ве балаларынен мунасебетлеринде къануний-медений акълар ве месюлиетни тенъ шекильде къулланырлар. Бу мадде девлетлернинъ балалар файдасына керекли тедбирлер алмасына кедер этмез.

6-нджы мадде
Территориаль къулланув аланы

1. Эр анги бир Девлет ратификация ярлыгъыны имзалав я да къабул этюв ве тасдыкълав сенедини сакъланылмакъ ичюн берюв сырасында ишбу Протокол чалышаджакъ территория я да территорияларны косьтеребилир.

2. Эр анги бир Девлет даа сонъундан эр анги бир вакъытта Авропа Кенъешининъ Баш кятибине ёлланылгъан беянат иле ишбу Протоколнынъ бу беянатта косьтерильген дигер бир территориягъа денъиштиребилир. Бу вазиетте Протокол, Баш кятип беянатны алгъанындан эки айдан сонъ кельген айнынъ биринджи кунюнден итибарен бу территориягъа нисбетен кучьке кире.

3. Бундан эвельки эки пункткъа мувафыкъ бойле беянатта

косьтерильген эр анги территориягъа нисбетен япылгъан эр анги беянат Баш кятипнинъ адына ёлланылгъан бильдирюв вастасынен кери къайтарылыр я да денъиштирилебилир. Кери къайтарув я да денъиштирюв Баш кятип бойле бильдирювни алгъан сонъ кечкен эки айдан сонъ кельген айнынъ биринджи кунюнден итибарен кучьке кире.

4. Бу мадденинъ укюмлерине мувафыкъ япылгъан беянат Конвенциянынъ 56-нджы маддесининъ 1-нджи пунктына коре япылгъан деп эсаплана.

5. Ратификациясы, къабул этилюви яхут тасдыкъланувы нетиджесинде бу Протоколнынъ къулланылмасы эр анги бир Девлетнинъ территориялары ве бу мадденинъ укюмлерине коре, о Девлет тарафындан япылгъан беянаткъа бинаэн, бу Протоколнынъ 1-нджи маддесинде изаатлангъаны киби, къулланыладжакъ территориялардан эр бир девлетнинъ территориясы айры территориялар деп танылмасы мумкюн.

6. Бу мадденинъ 1-нджи я да 2-нджи пунктларына мувафыкъ беянат япкъан эр анги бир Девлет сонъундан эр анги бир вакъытта бу беянатта косьтерильген бир я да бир къач территориягъа нисбетен Конвенциянынъ 34-нджи маддесинде назарда тутулгъаны киби, бу Протоколнынъ 1-нджи маддеси иле багълы Махкеменинъ хусусий шахыслардан, укюметке багълы олмагъан тешкилятлардан яхут фертлер группасындан ариза къабул этмек салахиетини таныгъаныны беян этебилир.

7-нджи мадде
Конвенция иле мутенасиплик

Иштиракчи Девлетлер бу Протоколнынъ 1, 2, 3, 4, 5 ве 6-нджы мадделерини Конвенциягъа къошма мадделер деп къабул этелер ве Конвенциянынъ бутюн укюмлери мунасип шекильде къулланыла.

8-нджи мадде
Имзалав ве ратификация

Ишбу Протокол Конвенцияны имзалагъан Авропа

Кенъешининъ азасы олгъан Девлетлернинъ имзаламасы ичюн ачыкътыр. О ратификация япылмалы, къабул этильмели я да тасдыкъланмалыдыр. Авропа Кенъешининъ азасы олгъан Девлет Конвенцияны эвельден я да айны вакъытта ратификация япмадан, ишбу Протоколны не ратификация япып, не къабул этип, не де тасдыкълап оламаз. Ратификация ярлыкълары я да къабул этюв яхут тасдыкълав сенетлери сакъланылмакъ ичюн Авропа Кенъешининъ Баш кятибине теслим этиле.

9-нджы мадде
Кучьке кирюви

1. Ишбу Протокол Авропа Кенъешининъ азасы олгъан еди Девлети 8-нджи мадденинъ укюмлерине мувафыкъ Протоколнынъ олар ичюн меджбурийлигине озь разылыкъларыны ифаде эткен кунюнден эки ай кечкен сонъ кельген айнынъ биринджи кунюнден кучьке кире.

2. Бу Протокол, онынъ ичюн меджбурийлигине сонъундан озь разылыгъыны бильдирген эр анги бир аза-Девлет ичюн ратификация ярлыгъынынъ я да къабул этюв сенедининъ сакъланылмакъ ичюн берильгенинден эки айдан сонъ кельген айнынъ биринджи кунюнден итибарен кучьке кире.

10-нджы мадде
Депозитарий вазифелери

Авропа Кенъешининъ Баш кятиби Авропа Кенъешининъ бутюн Девлетлерине:

(a) эр бир имзалав;

(b) эр бир ратификация ярлыгъы я да къабул этюв яхут тасдыкълав сенедининъ сакъланылмакъ ичюн берильгени;

(c) 6-нджы ве 9-нджы мадделерге мувафыкъ бу Протоколнынъ кучьке кирген эр бир куню;

(d) бу Протоколгъа дигер аит эр бир акт, хабер я да беянат акъкъында хабер бере.

Бу Протоколны, бунынъ тасдыгъы сыфатында ляйыкъ севиеде

векялетли оларакъ имзаламагъа акъкъы олгъанлар имзаладылар.

1984 сенеси ноябрь 22-де Страсбургда, эр эки метни айны кучьке саип олгъан алда инглиз ве франсыз тиллеринде бирер нусхада имзаланып, Авропа Кенъешининъ архивинде сакъланылмакъта. Авропа Кенъешининъ Баш кятиби тасдыкъланган кочюрме нусхасыны Авропа Кенъешининъ азасы олгъан эр бир Девлетке ёллай.

Инсан акълары ве эсас сербестликлерини къорчалав Конвенциясына даир

12-нджи Протокол

Рома, 4.XI.2000 с.

Ишбу Протоколны имзалагъан Авропа Кенъешининъ азасы олгъан Девлетлер,

джеми инсанлар къанун огюнде мусавий ве къанун тарафындан тенъ къорчаланув акъларыны теминлеген эсас принципни назаргъа аларакъ;

1950 сенеси ноябрь 4-те Ромада имзалангъан инсан акълары ве эсас сербестликлерини къорчалав акъкъындаки Конвенция (бундан сонъ «Конвенция» деп алынаджакъ) эсасында татбикъ этильмеси вастасынен акъсымлавгъа къаршы умумий ясакълавны коллектив шекильде татбикъ этювнен бутюн инсанларнынъ мусавийлигини теминлев боюнджа келеджекте адымлар атмакъ къарарында оларакъ;

акъсымламамакъ принципини иштиракчи Девлетлернинъ тарафындан там ве семерели мусавийликни тешвикъ этюв огърунда объектив ве акъылгъа яткъан эсаслы чаре-тедбирлер корьмесине маниа олмагъаныны тасдыкълаяракъ, ашагъыдакилер хусусында анълаштылар:

1-нджи мадде
Акъсымлавнынъ умумий ясакъланувы

1. Къанун иле танылгъан эр анги бир акънынъ къулланылувы джынс, ыркъ, терисининъ тюсю, тили, дини, сиясий ве дигер итикъатлары, миллий менсюбиети я да ичтимаий табакъагъа аитлиги, миллий азлыкъларгъа менсюплиги, варлыгъы, догъувы я да дигер аляметлери акъсымланмадан теминленмели.

2. Ишбу мадденинъ 1-нджи пунктында къайд этильген аляметлерге коре ич кимсе девлет органы тарафындан акъсымланамаз.

2-нджи мадде
Территориаль къулланув аланы

1. Эр анги бир Девлет ратификация ярлыгъыны имзалав я да къабул этюв ве тасдыкълав сенедини сакъланылмагъа берюв сырасында ишбу Протокол чалышаджакъ территория я да территорияларны косьтеребилир.

2. Эр анги бир Девлет даа сонъундан эр анги бир вакъытта Аврупа Кенъешининъ Баш кятибине ёлланылгъан беянат иле ишбу Протоколнынъ къулланылувыны бу беянатта косьтерильген дигер бир территориягъа денъиштиребилир. Бу такъдирде Протокол, Баш кятип беянатны алгъанындан учь айдан сонъ кельген айнынъ биринджи кунюнден итибарен бу территориягъа нисбетен кучьке кире.

3. Бундан эвельки эки пункткъа мувафыкъ бойле беянатта косьтерильген эр анги территориягъа нисбетен япылгъан эр анги беянат Баш кятипнинъ адына ёлланылгъан бильдирюв вастасынен кери къайтарылыр я да денъиштирилебилир. Кери къайтарув я да денъиштирюв Баш кятип бойле бильдирювни алгъан сонъ кечкен учь айдан сонъ кельген айнынъ биринджи кунюнден кучьке кире.

4. Бу мадденинъ укюмлерине мувафыкъ япылгъан беянат Конвенциянынъ 56-нджы маддеси 1-нджи пунктына мувафыкъ япылгъан деп эсаплана.

5. Бу мадденинъ 1-нджи я да 2-нджи пунктларына мувафыкъ беянат япкъан эр анги бир Девлет сонъундан эр анги бир вакъытта бу беянатта косьтерильген бир я да бир къач территориягъа нисбетен Конвенциянынъ 34-нджи маддесинде назарда тутулгъаны киби, бу Протоколнынъ 1-нджи маддеси иле багълы Махкеменинъ хусусий шахыслардан, девлетке багълы олмагъан тешкилятлардан яхут фертлер группасындан ариза къабул этмек салахиетини таныгъаныны беян этебилир.

3-нджи мадде
Конвенция иле мутенасиплик

Иштиракчи Девлетлер бу Протоколнынъ 1-нджи ве 2-нджи мад-делерини Конвенциягъа къошма мадделер деп къабул этелер ве Конвенциянынъ бутюн укюмлери мунасип шекильде къулланыла.

4-нджи мадде
Имзалав ве ратификация

Ишбу Протокол Конвенцияны имзалагъан Авропа Кенъешининъ азасы олгъан Девлетлернинъ имзаламасы ичюн ачыкътыр. О ратификация япылмалы, къабул этильмели я да тасдыкъланмалыдыр. Авропа Кенъешининъ азасы олгъан Девлет Конвенцияны эвельден я да айны вакъытта ратификация япмадан, ишбу Протоколны не ратификация япып, не къабул этип, не де тасдыкълап оламаз. Ратификация ярлыкълары я да къабул этюв яхут тасдыкълав сенетлери сакъланылмакъ ичюн Авропа Кенъешининъ Баш кятибине теслим этиле.

5-нджи мадде
Кучьке кирюви

1. Бу Протокол Авропа Кенъешининъ он азасы олгъан Девлет 4-нджи мадденинъ укюмлерине мувафыкъ оларакъ Протоколнынъ олар ичюн меджбурийлигине озь разылыкъларыны ифаде эткен кунюнден учь ай кечкен сонъ кельген айнынъ биринджи кунюнден итибарен кучьке кире.

2. Бу Протокол онынъ ичюн меджбурийлигине сонъундан озь разылыгъыны бильдирген аза олгъан эр анги бир Девлет ичюн о, ратификация ярлыгъы я да къабул этюв, я да тасдыкълав сенедини сакъланылмагъа берильген куньден кечкен учь айдан сонъ кельген айнынъ биринджи кунюнден итибарен кучьке кире.

6-нджы мадде
Депозитарий вазифелери

Авропа Кенъешининъ Баш кятиби Авропа Кенъешининъ бутюн Девлетлерине:

(a) эр бир имзалав;

(b) эр бир ратификация ярлыгъы я да къабул этюв яхут тасдыкълав сенедининъ сакъланылмагъа берильгени;

(c) 2-нджи ве 5-нджи мадделерге мувафыкъ бу Протоколнынъ кучьке кирген эр бир куню;

(d) бу Протоколгъа дигер аит эр бир акт, хабер я да беянат акъкъында хабер бере.

Бу Протоколны бунынъ тасдыгъы сыфатында ляйыкъ севиеде векялетли оларакъ имзаламагъа акъкъы олгъанлар имзаладылар.

2000 сенеси ноябрь 4-те Ромада, эр эки метни айны кучьке саип олгъан алда инглиз ве франсыз тиллеринде бирер нусхада имзаланып, Авропа Кенъешининъ архивинде сакъланылмакъта. Авропа Кенъешининъ Баш кятиби тасдыкъланган кочюрме нусхасыны Авропа Кенъешининъ азасы олгъан эр бир Девлетке ёллай.

Инсан акълары ве эсас сербестликлерини къорчалав Конвенциясынынъ эр анги шараитте олюм джезасынынъ лягъу этильмесине даир

13-нджи Протокол

Вильнюс, 3.V.2002 с.

Авропа Кенъешининъ азасы оларакъ, ишбу Протоколны имзалагъан Девлетлер, эр кеснинъ яшамакъ акъкъы демократик джемиетте эсас дегерлик олгъанына ве бу акънынъ къорчаланмасы ве бутюн инсанларнынъ шахсиетине хас олгъан менликнинъ там къабул этильмеси ичюн олюм джезасынынъ лягъу этильмесининъ ваджип олгъанында эмин оларакъ;

1950 сенеси ноябрь 4-те Ромада имзалангъан Инсан акълары ве эсас сербестликлерини къорчалав акъкъындаки Конвенция (бундан сонъра «Конвенция» деп алынаджакъ) вастасынен темин этильген яшамакъ акъкъынынъ къорчаланмасыны къуветлендирмек истегинде оларакъ;

олюм джезасынынъ лягъу этильмесине аит олгъан 1983 сенеси апрель 28-де Страссбургда имзалангъан Конвенциягъа даир 6-нджы Протокол дженк я да дженк телюкеси вакътында япылгъан арекетлер ичюн олюм джезасыны ортадан алып ташламагъаныны къайд этерек;

эр анги шараитлерде олюм джезасыны лягъу этмек ичюн сонъ адымны атмакъ къарарында оларакъ, ашагъыдакилер хусусында анълаштылар:

1-нджи мадде
Олюм джезасынынъ лягъу этильмеси

Олюм джезасы лягъу этиле. Ич бир кимсе олюм джезасына махкюм этильмез ве идъам этильмез.

2-нджи мадде
Вазифе эдасындан чекильмек ясагъы

Конвенциянынъ 15-нджи маддесине эсасланаракъ, ишбу Протокол укюмлеринден чекильмесине ёл берильмей.

3-нджи мадде
Къайд-шартларнынъ ясакъланувы

Конвенциянынъ 57-нджи маддесине эсасланаракъ, ишбу Протоколнынъ укюмлеринен багълы ич бир къайд-шарткъа рухсет берильмей.

4-нджи мадде
Территориаль къулланув аланы

1. Эр анги бир Девлет озюнинъ ратификация ярлыгъыны имзалав я да къабул этюв ве тасдыкълав сенедини сакъланылмагъа берюв сырасында ишбу Протокол татбикъ этиледжек территория я да территорияларны косьтеребилир.

2. Эр анги бир Девлет сонъундан эр анги бир заманда Аврупа Кенъешининъ Баш кятибине беянат ёллав вастасынен бу Протоколнынъ беянатта косьтерильген эр анги башкъа территорияда татбикъ этильмесине иришебилир. Бу территориягъа нисбетен Протокол Баш кятип беянатны алгъан вакъыттан сонъ кечкен учь айдан сонъ кельген айнынъ биринджи кунюнден итибарен кучьке кире.

3. Бундан эвельки эки пункткъа мувафыкъ бойле беянатта косьтерильген эр анги бир территориягъа нисбетен япылгъан эр анги бир беянат Баш кятипнинъ адына ёлланылгъан бильдирюв вастасынен кери къайтарылыр я да денъиштирилебилир. Кери къайтарув я да денъиштирюв Баш кятип бойле бильдирювни алгъан сонъ кечкен учь айдан сонъ кельген айнынъ биринджи кунюнден итибарен кучьке кире.

5-нджи мадде
Конвенция иле мутенасиплик

Иштиракчи Девлетлер мезкюр Протоколнынъ 1-4-нджи мадделерини Конвенциягъа къошма мадделер деп къабул этелер ве Конвенциянынъ бутюн укюмлери мунасип шекильде къулланыла.

6-нджы мадде
Имзалав ве ратификация

Ишбу Протокол Конвенцияны имзалагъан Аврупа Кенъешининъ азасы олгъан Девлетлернинъ имзаламасы ичюн ачыкътыр. О ратификация япылмалы, къабул этильмели я да тасдыкъланмалыдыр. Аврупа Кенъешининъ азасы олгъан Девлет Конвенцияны эвельден я да айны вакъытта ратификация япмадан, ишбу Протоколны не ратификация япып, не къабул этип, не де тасдыкълап оламаз. Ратификация ярлыкълары я да къабул этюв яхут тасдыкълав сенетлери сакъланылмакъ ичюн Аврупа Кенъешининъ Баш кятибине теслим этиле.

7-нджи мадде
Кучьке кирьмеси

1. Ишбу Протокол Аврупа Кенъешининъ азасы олгъан он девлетнинъ 6-нджы мадденинъ укюмлерине мувафыкъ Протоколнынъ олар ичюн меджбурийлигине озь разылыкъларыны ифаде эткен кунюнден учь ай кечкен сонъ кельген айнынъ биринджи кунюнден итибарен кучьке кире.

2. Бу Протокол, онынъ ичюн меджбурийлигине сонъундан озь разылыгъыны бильдирген аза олгъан эр анги бир Девлет ичюн ратификация ярлыгъынынъ я да къабул этюв сенедининъ сакъланылмагъа берильгенинден учь айдан сонъ кельген айнынъ биринджи кунюнден итибарен кучьке кире.

8-нджи мадде
Депозитарий вазифелери

Аврупа Кенъешининъ Баш кятиби Аврупа Кенъешининъ бутюн Девлетлерине:

(a) эр бир имзалав;

(b) эр бир ратификация ярлыгъы я да къабул этюв яхут тасдыкълав сенедининъ сакъланылмагъа берильгени;

(c) 4-нджи ве 7-нджи мадделерге мувафыкъ бу Протоколнынъ кучьке кирген эр бир куню;

(d) бу Протоколгъа аит дигер эр бир акт, хабер я да беянат

акъкъында хабер бере.

Бу Протоколны бунынъ тасдыгъы сыфатында ляйыкъ севиеде векялетли оларакъ имзаламагъа акъкъы олгъанлар имзаладылар.

2002 сенеси майыс 3-те Вильнюсте, эр эки метни айны кучьке саип олгъан алда инглиз ве франсыз тиллеринде бирер нусхада имзаланып, Аврупа Кенъешининъ архивинде сакъланылмакъта. Аврупа Кенъешининъ Баш кятиби тасдыкълангъан кочюрме нусхасыны Аврупа Кенъешининъ азасы олгъан эр бир Девлетке ёллай.

Инсан акълары ве эсас сербестликлерини къорчалав акъкъындаки Конвенциягъа даир

16-нджы Протокол

Страсбург, 2 X 2013 с.

Авропа Кенъешининъ азасы олгъан ве 1950 сенеси ноябрь 4-те Ромада имзалангъан Инсан акълары ве эсас сербестликлерини къорчалав акъкъындаки Конвенция (бундан сонъ «Конвенция» деп алынаджакъ) тарафы олгъан ве бу Протоколны имзалагъан Девлетлер иле Анълашкъан Юксек Тарафлар,

Конвенция мадделерининъ, хусусан Авропа инсан акълары Махкемесининъ (бундан сонъ «Махкеме» деп алынаджакъ) эсас олгъан 19-нджы маддени эсапкъа аларакъ;

Махкеме салахиетлерининъ арттырыларакъ консультатив хулясалар бермесининъ субсидиарлыкъ принципине уйгъун оларакъ Махкеме иле миллий органлар арасында къаршылыкълы тесирни даа зияде кенишлетеджегини ве бунен Конвенциянынъ семерели къулланылувыны къуветлендиреджегини эсапкъа аларакъ;

Авропа Кенъеши Парламент Ассамблеясы тарафындан 2013 сенеси июнь 28-де къабул этильген 285 сайылы (2013) Хулясасыны эсапкъа аларакъ;

ашагъыдакилер хусусында анълаштылар:

1-нджи мадде

1. 10-нджы меддеге уйгъун оларакъ бельгиленген Анълашкъан Юксек Тарафларнынъ юкъары махкемелери ве трибуналлары Конвенция иле онъа даир Протоколларда къайд этильген инсан акълары ве сербестликлерининъ изааты ве къулланылувынен алякъалы оларакъ муим меселелер боюнджа Махкемеден консультатив хулясалар истейбиле.

2. Мураджаат эткен махкеме я да трибунал истейбиледжек

консультатив хулясалар ялынъыз озю бакъкъан ишнен багълы олабиле.

3. Мураджаат эткен махкеме я да трибунал озь мураджаатыны эсасландырмалы ве махкеме бакъышында олгъан ишнинъ укъукъий ве акъикъий вазиетинен багълы малюмат такъдим этмели.

2-нджи мадде

1. Буюк Палатанынъ 5 акеминден ибарет коллегиясы 1-нджи мадденинъ укюмлерине уйгъун оларакъ консультатив хулясаларнен багълы мураджаатнынъ къанаатлендирилюви/къанаатлендирильмеювы боюнджа къарар къабул этер. Коллегия къабул этмеген мураджаатына даир эсас косьтермели.

2. Мураджаат къабул этильген такъдирде, Буюк Палата консультатив хуляса бере.

3. Даа эвельки мадделерде анъылгъан Коллегия ве Буюк Палата теркибине, мураджаат эткен махкеме я да трибуналгъа менсюп Анълашкъан Юксек Тараф адындан сайлангъан ex officio акем кирсетиле. Бойле бир акем ёкъ исе я да отурышувда иштирак этип оламаса, ишбу Тарафнынъ даа эвель такъдим этеджек джедвелинден Махкеме Реиси тарафындан сайлангъан шахыс акем вазифесини эда этер.

3-нджи мадде

Авропа Кенъешининъ инсан акълары боюнджа Комиссары ве мураджаат эткен махкеме я да трибуналгъа менсюп Анълашкъан Юксек Тараф язылы къайдлар бермек ве отурышувларда иштирак этмек акъкъына саиптир. Махкеме Реиси, адалетли махкеме кечирюв макъсадынен, Анълашкъан Юксек Тарафлардан эр анги бирисине язылы къайдлар бермеге ве отурышувларда иштирак этмеге теклиф этебиле.

4-нджи мадде

1. Консультатив хулясалар эсасландырылгъан олмалы.

2. Эгер консультатив хуляса толусынен я да къысмен акемлернинъ фикир бирлигини ифаде этмесе, эр бир акем хусусий фикрини бильдирмек акъкъына саиптир.

3. Консультатив хулясалар мураджаат эткен махкеме я да трибуналгъа ве о менсюп олгъан Анълашкъан Юксек Тарафкъа ёлланыла.

4. Консультатив хулясалар дердж этильмек керек.

5-нджи мадде

Консультатив хулясалар меджбурий дегильдир.

6-нджы мадде

Анълашкъан Юксек Тарафлар ишбу Протоколнынъ 1-5-нджи мад-делерини Конвенциягъа къошма мадделер деп къабул этелер ве Конвенциянынъ бутюн укюмлери мунасип шекильде къулланыла.

7-нджи мадде

Ишбу Протокол Конвенцияны тасдыкълагъан Анълашкъан Юксек Тарафларнынъ имзаламасы ичюн ачыкътыр ве олар Протоколнен багъланув разылыгъыны ашагъыдаки шекиллерде ифаде этебилелер:

a) ратификация япмакъ, къабул этмек я да тасдыкъламакъ шарты къоймадан имзаламакъ ёлунен; я да

b) сонъундан ратификация япыладжакъ, къабул этиледжек я да тасдыкъланаджакъ деген шарт иле ратификация япмакъ, къабул этмек я да тасдыкълаяракъ, имзаламакъ ёлунен.

8-нджи мадде

1. Бу Протокол, Конвенцияны тасдыкълагъан он Анълашкъан Юксек Тарафнынъ 7-нджи мадде укюмлерине мувафыкъ Протокол меджбурий олгъанына разылыкъларыны беян эткенлеринден учь айдан сонъ кельген айнынъ биринджи кунюнден итибарен кучьке кире.

2. Бу Протоколнынъ меджбурий олгъаны хусусындаки разылыгъыны сонъундан беян этеджек олгъан Анълашкъан Юксек Тарафлар ичюн Протокол, 7-нджи мадде укюмлерине мувафыкъ, Протоколнынъ меджбурий олгъаны хусусындаки разылыгъыны беян эткенлеринден учь айдан сонъ кельген айнынъ бириндджи кунюнден итибарен кучьке кире.

9-нджы мадде

Конвенциянынъ 57-нджи маддесине эсасланаракъ, ишбу Протоколнынъ укюмлеринен багълы ич бир къайд-шарткъа рухсет берильмей.

10-нджы мадде

Конвенция тарафы олгъан Анълашкъан эр анги бир Юксек Тараф, Авропа Кенъешининъ Баш кятибине беянат ёлламакъ ёлунен бу Протоколнынъ 1-нджи маддесининъ 1 пунктына мувафыкъ анги бир махкеме ве трибуналны сайлагъаныны Протокол имзалангъан сырада я да ратификация ярлыгъы, къабул ве тасдыкълав сенедини сакъланылувгъа берген вакъытта бельгилер.

11-нджи мадде

Авропа Кенъешининъ Баш кятиби Авропа Кенъешининъ азасы олгъан Девлетлер иле дигер Анълашкъан Юксек Тарафларгъа:

(a) эр бир имзалав;

(b) эр бир ратификация ярлыгъы я да къабул этюв яхут тасдыкълав сенедининъ сакъланылмагъа берильгени;

(c) 8-нджи маддеге мувафыкъ бу Протоколнынъ кучьке кирген эр бир куню;

(d) 10-нджы маддеге мувафыкъ берильген мураджаатлар; ве

(c) бу Протоколгъа аит дигер эр бир акт, хабер я да беянат

акъкъында хабер бере.

Бу Протоколны бунынъ тасдыгъы сыфатында ляйыкъ севиеде векялетли оларакъ имзаламагъа акъкъы олгъанлар имзаладылар.

2013 сенеси октябрь 3-те Страсбургда, эр эки метни айны кучьке саип олгъан алда инглиз ве франсыз тиллеринде бирер нусхада имзаланып, Авропа Кенъешининъ архивинде сакъланылмакъта. Авропа Кенъешининъ Баш кятиби тасдыкълангъан кочюрме нусхасыны Авропа Кенъешининъ азасы олгъан эр бир Девлет иле дигер Анълашкъан Юксек Тарафларгъа ёллай.

Glossariy / Глоссарий/ Глосарій/ Глоссарий/ Glossary

1. Adaletli ve lâyıq ödev / адалетли ве ляйыкъ одев / справедлива та гідна винагорода / справедливое и достойное вознаграждение / just and favourable remuneration
2. Aileviy ömür / аилевий омюр / сімейне життя/ семейная жизнь / family life
3. Akem / акем/ суддя /судья/ judge
4. Alem-aşkâre / алем-ашкяре / публічно / публично / public
5. Aliy tasil / алий тасиль / вища освіта / высшее образование / high education
6. Analıq /аналыкъ / материнство / материнство / motherhood
7. Anayasa / Анаяса / Конституція / Конституция / Constitution
8. Añlaşqan Yüksek Taraflar / Анълашкъан Юксек Тарафлар / Високі Договірні Сторони/ Высокие Договаривающиеся Стороны / High Contracting Parties
9. Apis qurbanı /апис къурбаны/ потерпілий від арешту /жертва ареста / victim of arrest
10. Aqıde, itiqat / акъиде, итикъат / переконання / убеждение / conscience
11. Aqlarnıñ semereli tiklenmesi / акъларнынъ семерели тикленмеси / ефективне відновлення прав / эффективное восстановление прав / effective remedy
12. Aqsımlama/ акъсымлама/ дискримінація /дискриминация/ discrimination
13. Aqsımlav / акъсымлав / утиск / ущемление / infringement
14. Areket / арекет / діяння / деяние / act
15. Areketsizlik / арекетсизлик / бездіяльність / бездействие /omission
16. Aşkâr mahkeme / ашкяр махкеме / гласний судовий розгляд / гласное судебное разбирательство / public trial
17. Avropa Keñeşiniñ Baş kâtibi / Авропа Кенъешининъ Баш кятиби / Генеральний секретар Ради Європи / Генеральный секретарь Совета Европы / Secretary General of the Council of Europe
18. Azimkârlıq ile, qatiylik, cürat / азимкярлыкъ иле, къатийлик, джурьат / сповнений рішучості / преисполненный решимости / being resolved
19. Balalıq / балалыкъ / дитинство / детство / childhood
20. Barışıqlıq / барышыкълыкъ / мир / мир / peace
21. Baş kötermek (isyannı qullanmaq) / баш котермек (исьянны къулланмакъ) / застосувати повстання / прибегнуть к восстанию / recourse to rebellion
22. Beşeriyet / бешериет / людство / человечество / mankind
23. Birleşken Milletler (Teşkilâtı) / Бирлешкен Миллетлер (Тешкиляты) / Організація Об'єднаних Націй / Организация Объединенных Наций / United Nations
24. Birleşmeler serbestligi / бирлешмелер сербестлиги / свобода об'єднань / свобода ассоциаций / freedom of association
25. Cemiyet tertibi / джемиет тертиби / громадський порядок / общественный порядок / social order

26. Cemiyetniñ medeniy ayatı/ джемиетнинъ медений аяты / культурне життя спільноти / культурная жизнь сообщества / cultural life of the community
27. Ceza / джеза / покарання / наказание / punishment
28. Ciddiy uquqbozuv / джиддий укъукъбозув / істотне правопорушення / серьёзное правонарушение / penal offence
29. Cinaiy qabaatlav / джинаий къабаатлав / кримінальне обвинувачення / уголовное обвинение / criminal charge
30. Cinayet / джинает / злочин / преступление / crime
31. Çağına yetken / чагъына еткен / повнолітній / совершеннолетний / adult
32. Çalışmaq aqqı / чалышмакъ акъкъы / право на працю / право на труд / right to work
33. Dava, şikâyet, talap/ дава, шикяет, талап/ заява /жалоба / application
34. Demokratik cemiyet / демократик джемиет / демократичне суспільство / демократическое общество / democratic society
35. Dep alınacaq / деп алынаджакъ /далі називається / далее именуемый / hereinafter referred to
36. Devlet hızmeti / девлет хызмети / публічна служба / публичная служба / public service
37. Devriy ve açıq saylâvlar / деврий ве ачыкъ сайлавлар / періодичні та чесні вибори / периодические и честные выборы / periodic and genuine elections
38. Din serbestligi / дин сербестлиги / свобода релігії / свобода религии / freedom of religion
39. Diñlevler / динълевлер / слухання /слушания / hearings
40. Dolaşuv serbestligi / долашув сербестлиги / свобода пересування / свобода передвижения / freedom of movement
41. Ecnebiy / эджнебий / іноземець / иностранец / alien
42. Esaret / эсарет / підневільний стан /подневольное состояние/ servitude
43. Esas ürriyetler / эсас урриетлер / основні свободи / основные свободы / fundamental freedoms
44. Esassız / эсассыз / свавільний / произвольный, необоснованный / arbitrary
45. Fertler gruppası/ фертлер группасы/ група осіб / группа частных лиц / group of individuals
46. Fikir serbestligi / фикир сербестлиги / свобода думки / свобода мысли / freedom of thought
47. Gizli rey berüv / гизли рей берюв / таємне голосування / тайное голосование / secret vote
48. Halqara tertip / халкъара тертип / міжнародний порядок / международный порядок / international order
49. Halqara uquq / халкъара укъукъ / міжнародне право / международное право / international law
50. Hususiy şahıs/ хусусий шахыс / фізична особа /физическое лицо / individual
51. İçtimaiy qorçalanuv / ичтимаий къорчаланув / соціальна захищеність / социальная защищенность / social security
52. İçtimaiy ceetten qorçalanuv aqqı / ичтимаий джеэттен къорчаланув акъкъы / право на соціальну захищеність / право на социальную

защищенность / right to social security

53. İnsan ailesi / инсан аилеси / людська родина / человеческая семья / human family
54. İnsan aqları / инсан акълары / права людини / права человека / human rights
55. İskence /искендже / катування / пытка/ torture
56. İstibdat / истибдат / тиранія / тирания / tyranny
57. İtibar / итибар / репутація / репутация / reputation
58. İtiqat serbestligi / итикъат сербестлиги / свобода переконань / свобода убеждений / freedom of conscience
59. İzar etmek / изар этмек / проявляти / проявлять / manifest
60. Kefalet tertibi/ кефалет тертиби/ процедурні гарантії /процедурные гарантии/ procedural safeguards
61. Konsultativ hulâsalar / консультатив хулясалар/ консультативні висновки/ консультативные заключения/ advisory opinions
62. Konventsiya ile mütenasiplik /Конвенция иле мутенасиплик/ зв'язок із Конвенцією /соотношение с Конвенцией/ relationship to the Convention
63. Köçürme nusha/ кочюрме нусха/ копія/ копия/ copy
64. Madde ve protokol ükümleri /мадде ве протокол укюмлери/ положення статті і протокола /положения статьи и протокола/ provisions of article and protocol
65. Madde/ мадде/ стаття /статья /article
66. Mahkeme / махкеме / правосуддя / правосудие / justice
67. Mahkeme şubesi /махкеме шубеси/ судова влада /судебная власть / judicial power
68. Mal-mülkke saip olmaq aqqı / мал-мулькке саип олмакъ акъкъы / право на володіння майном / право владеть имуществом / right to own property
69. Maqbullik şartları / макъбуллик шартлары / умови прийнятності /условия приемлимости / admissibility criteria
70. Menlik, degerlik / менлик, дегерлик / гідність / достоинство / dignity
71. Mevam / мевам / позиція / позиция, мнение / opinion
72. Meyillik / мейиллик /віра /приверженность /belief
73. Milliy mensübiyet ve ictimaiy tabaqağa aitlik/ миллий менсюбиет ве ичтимаий табакъагъа аитлик/ національна та соціальна належність / национальная и социальная принадлежность/ national and social association with
74. Muqaddeme / мукъаддеме / преамбула / преамбула / preamble
75. Mustaqil ve bitaraf mahkeme / мустакъиль ве битараф махкеме / незалежний та безсторонній суд / независимый и беспристрастный суд / independent and impartial tribunal
76. Mustaqillik / мустакъиллик / суверенітет / суверенитет / souverenity
77. Mütenasiplik / мутенасиплик / зв'язок / соотношение / relationship
78. Namus / намус / честь / честь / honour
79. Nezaret / незарет / нагляд / надзор / supervision
80. Nizamname (qaide) / низамнаме (къаиде) / положення /положение/ provision
81. Ortaq yazışma/ ортакъ язышма/ кореспонденція /корреспонденция/ correspondence

82. Oturışuvlar, meclis, / отурышувлар, меджлис / засідання /заседания/ plenary
83. Ömür seviyesine lâyıq olğan aq / омюр севиесине ляйыкъ олгъан акъ / право на життєвий рівень / право на жизненный уровень / right to a standard of living
84. Özüni idare etmegen territoriya / озюни идаре этмеген территория / несамоврядна територія / территория без самоуправления / non-self-governing territory
85. Punkt / пункт/ пункт /пункт / paragraph
86. Qabaatsız, suçsız /къабаатсыз, сучсыз / невиновный / невинний / innocent
87. Qanun / къанун / закон / закон / law
88. Qanunnı qorçalav aqqı / къанунны къорчалав акъкъы / право на захист закону / право на защиту закона / right to the protection of the law
89. Qast etüv / къаст этюв / посягання / посягательство / encroachment
90. Qayd-şartlarnıñ yasaqlanması (-uvı) / къайд-шартларнынъ ясакъланмасы (-увы)/ заборона застережень /запрещение оговорок/ prohibition of reservations
91. Qızıştıruv / къызыштырув / підбурювання / подстрекательство / incitement
92. Qorçalav / къорчалав / захист / защита / defence
93. Qulluq / къуллыкъ / рабство / рабство / slavery
94. Ratifikatsiya (tasdıqlav) yarlığı (seneti) / ратификация (тасдыкълав) ярлыгъы (сенети) / ратифікаційна грамота і документ / ратификационная грамота и документ/ instruments of ratification
95. Ratifikatsiya, tasdıqlav/ ратификация, тасдыкълав/ ратифікація/ ратификация/ratification
96. Salahiyet / салахиет /юрисдикція, компетенція /юрисдикция, компетенция /jurisdiction, competence
97. Salahiyetli milliy mahkeme / салахиетли миллий махкеме / компетентний національний суд / компетентный национальный суд / competent national court
98. Saylânğan temsilciler, vekiller / сайлангъан темсильджилер, векиллер / обрані представники / избранные представители / chosen representatives
99. Serbest inkişaf (ilerilev) / сербест инкишаф (илерилев) / вільний розвиток / свободное развитие / free development
100. Serbestlik ve havfsızlıq aqqı / сербестлик ве хавфсызлыкъ акъкъы / право на свободу та безпеку / право на свободу и безопасность / right to liberty and security
101. Sığınaq / сыгъынакъ / притулок / убежище / asylum
102. Söz serbestligi /сёз сербестлиги / свобода слова /свобода слова / freedom of expression
103. Sürgün / сюргюн / вигнання / изгнание / exile
104. Şahsiy mülkiyet, mal-mülk / шахсий мулькиет, мал-мульк / власність / собственность / property
105. Şahsiy ömür / шахсий омюр / приватне життя / личная жизнь / private life
106. Taqip / такъип / переслідування / преследование / persecution
107. Taraflar/ тарафлар/ сторони /стороны /parties
108. Tasil almaq / тасиль алмакъ / право на освіту / право на образование / right to education

109. Tatil, raatlanmaq aqqı / татиль, раатланмакъ акъкъы / право на відпочинок та дозвілля / право на отдых и досуг / right to rest and leisure
110. Tazminat aqqı / тазминат акъкъы /право на компенсацію/ право на компенсацию/ right to compensation
111. Teraqqiyat / теракъкъият / прогрес / прогресс / progress
112. Territorial qullanuv alanı /территориаль къулланув аланы / територіальне застосування/ территориальная сфера действия/ territorial application
113. Tesbit etmek / тесбит этмек / встановити / установить / establish
114. Tevqif / тевкъиф / арешт / арест / arrest
115. Tınç toplaşuvlar serbestligi / тынч топлашувлар сербестлиги / свобода мирних зібрань / свобода мирных собраний / freedom of peaceful assembly
116. Tiiylmemezlik / тиийльмемезлик / недоторканість / неприкосновенность / immunity
117. Tolu musaviylik / толу мусавийлик / повна рівність / полное равенство / full equality
118. Tolusınen/ толусынен/ у повному обсязі /в полном объеме/ fully executed
119. Topraq bütünligi/ топракъ бутюнлиги/ територіальна цілісність/ территориальная целостность/ territorial integrity
120. Topraq(lar), ülkeler/ топракъ(лар), улькелер /територія (ії) /территория (ии) / territory
121. Toqunılmazlıq/ токъунылмазлыкъ/ недоторканність / неприкосновенность/ security
122. Tutuluv / тутулув / затримання / задержание / detention
123. Umumiy ve musaviy saylâv aqqı / умумий ве мусавий сайлав акъкъы / загальне та рівне виборче право / всеобщее и равное избирательное право / universal and equal suffrage
124. Uquq subyekti olmaq / укъукъ субъекти олмакъ / правосуб’єктність / правосубъектность / person before the law
125. Uquq üstünligi / Укъукъ устюнлиги / верховенство права / верховенство права / rule of law
126. Vaqtınca yaqalanuv / вакътынджа якъаланув/ затримання /задержание/ detention
127. Vatandaşlıq / ватандашлыкъ / громадянство / гражданство / nationality, citizenship
128. Vekâletlik / векялетлик /повноваження/ полномочия/ powers
129. Yaşamaq aqqı / яшамакъ акъкъы / право на життя / право на жизнь / right to life
130. Yaşamaq serbestligi / яшамакъ сербестлиги / свобода проживання / свобода проживания / freedom of residence
131. Yazışuv gizliligi (sırı) / язышув гизлилиги (сыры) / таємниця листування / тайна корреспонденции /correspondence privacy
132. Zenaat birligi / зенаат бирлиги / профспілка / профсоюз / trade union
133. Zulum / зулум / пригнічення / угнетение / oppression

Європейська Конвенція з прав людини кримськотатарською

Колектив перекладачів: Зера Бекірова, Бекір Мамутов,
Мурат Юнусов, Шевкет Юнусов

Редактор: Мурат Юнусов

Розповсюджується безкоштовно

Папір крейдяний. Друк цифровий.

Наклад 500 прим. Зам.№ 141

ISBN 978-617-95190-1-7

Видавець: ГО «Кримськотатарський Ресурсний Центр»
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру, видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції: серія ДК № 7367 від 22.06.2021р.

Адреса:
Україна, м. Київ, вул.Богдана Хмельницького, 51Б, 2 корпус, 2 поверх
Тел. +380673437454, e-mail: ctrc@ctrcenter.org

Друк: ФОП Кішка Іван Васильович
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру, видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції: серія ДК № 6673 від 11.03.2019 р.

Адреса:
Адреса: Україна, м. Київ, вул. Ярославів Вал, 9, оф. 6

Кримськотатарський Ресурсний Центр, 2021

CRIMEAN TATAR
CTRC
RESOURCE CENTER